

MISJONSHØGSKOLEN

ANTIKRISTS ANSIKTER

LIVSSYNSMESSIGE HOVEDSTRØMNINGER I BLACK METAL

MASTEROPPGAVE I GLOBALE STUDIER

30-MATH

Interkulturell kommunikasjon

av

FREDRIK G. FUGELLI

STAVANGER

DESEMBER 2010

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	s. 4
Kapittel 1: INNLEDNING	s. 7
Et historisk overblikk	s. 7
Kapittel 2: TEORI OG METODE	s. 12
Problemstilling	s. 12
Teoretiske begreper	s. 12
Om oppgavens religionsvitenskapelige karakter	s. 12
Livssyn og religiøsitet	s. 13
Om religions- og livssynsdefinisjoner i forhold til oppgavens tittel	s. 15
Myter og symboler	s. 15
Metode	s. 17
Om en hermeneutisk forståelseshorisont	s. 17
Teksten som bestanddel av en større helhet	s. 18
Primærlitteratur	s. 19
Black metal utgivelser	s. 19
Intervjuer	s. 19
Kapittel 3: NORRØN BLACK METAL	s. 21
Band	s. 21
Tekst	s. 23
Hovedelementer	s. 24
Norrøn mytologisk geografi	s. 24
Yme som stamfar	s. 25
Urkrefter	s. 26
Ymes død	s. 26
Jotunblod i mennesket	s. 27
Budskap og tematikk	s. 28
Kaos som en del av menneskets natur	s. 28
En skapelse preget av vold og drap	s. 29
Nye perspektiver	s. 29
Kaos og ondskap	s. 30
Rom for individet	s. 31
Oppsummering	s. 32
Kapittel 4: FORAKT FOR DET FREMMEDE	s. 33
Band	s. 33
Tekst	s. 35
Hovedelementer	s. 35
Budskap og tematikk	s. 36
Et romantisk tilbakeblikk	s. 37
”Den Norrøne Rase Må Slakte den andre”	s. 38
Hvem henvender teksten seg til?	s. 39
Norsk Arisk Black Metal	s. 40
Observasjoner	s. 41
Den norrøne rase trer frem	s. 41
Black metal møter nazisme: Darkthrone og det ariske begrepet	s. 43
Oppsummering	s. 44

Kapittel 5: NSBM: SKAPELSEN AV EN NY BLACK METAL RETNING	s. 45
Norsk nasjonalromantikk eller nasjonalisme?	s. 45
Black metal utover Norges grenser	s. 48
Provokasjon eller fullt alvor?	s. 50
En ny form for black metal	s. 51
Symbolbruk og rasetilhørighet	s. 53
Bakenforliggende forestillinger	s. 55
NSBM som effektiv spreder av rasehat	s. 57
Oppsummering	s. 57
Kapittel 6: MØRKE KREFTER	s. 59
Band	s. 59
Tekst	s. 60
Hovedtrekk	s. 61
Budskap og tematikk	s. 62
Mennesket og djevelen	s. 62
Okkult og antikristen symbolikk	s. 63
En blasfemisk bønn eller salme	s. 67
Satans ondskap	s. 67
Satans soldater i den siste krig	s. 69
Oppsummering	s. 71
Kapittel 7: EN OPPSUMMERENDE DRØFTING	s. 73
Guder i nye funksjoner og roller	s. 73
Black metal og forståelser av det norrøne:	
Når fortid og natur, etnisitet og nasjon spiller inn	s. 76
Glidninger mellom det norske, nordiske og norrøne: en ny betydning	s. 79
Fremmedfiendtlige strømninger	s. 81
NSBM – i skjæringspunktene mellom satanisme, okkultisme og høyreekstremisme	s. 82
Grunnleggende følelser: millenarianistiske strømninger og romantikk	s. 85
Primærkilder	s. 87
Sekundærkilder	s. 93
Illustrasjoner	s. 98

FORORD

Som ung og musikkinteressert gutt ble jeg i 1992 introdusert for platen "*A Blaze in the Northern Sky*"¹ av en eldre kamerat. Fra før av hadde jeg kassetter av metalband som Metallica og Iron Maiden, og disse bandenes harde låter og heftige gitarriff gjorde et enormt inntrykk. Ikke minst var plateomslagene noe som kunne studeres i time etter time: Bandmedlemmenes stil, logoer, illustrasjoner og bilder var svært fascinerende. Hungeren etter musikk som var tyngre og tøffere - mer ekstrem - gjorde at jeg så vidt hadde begynt å snuse på death metal, en sjanger som på alle måter overgikk "vanlig" heavy metal jeg til da hadde hørt. Gitarene var hvassere, trommene hardere og imaget drøyere.

Interessen for denne sjangeren forsvant imidlertid raskt: Det skjedde noe den dagen introen på "*A Blaze in the Northern Sky*" seg ut gjennom høyttalerne på rommet til min kamerat. Dette var noe annerledes, noe som fanget oppmerksomheten på en helt ny måte. Platecoveret var minimalistisk, kun et mørkt og enkelt bilde i svart og hvitt. Logoen var nærmest uleselig, og baksiden viste svart- og hvitmalte musikere med navn som "*Nocturno Culto*", "*Zephyrous*" og "*Fenriz*". Musikk, lydbilde og riff var kledd i en mystikk som på den ene siden var skremmende, på den andre siden tiltrekkende. Slik jeg husker det, fremstod musikken og imaget på plata som noe som var uforståelig og nesten forbudt for meg. Det at musikken representerte noe farlig og hemmelig la selvfølgelig ingen demper på begeistring, tvert i mot økte det interessen og gjorde hele "pakken" mer tiltalende. Kort tid etter fikk jeg tak i demoen til Burzum,² og det hele var i gang. Siden da har black metal vært noe som har fulgt meg opp gjennom ungdomsårene og inn i voksen alder. Engasjementet for musikken har gått i bølgedaler, og i dag er jeg ikke like involvert eller oppslukt som det jeg (til mine foreldres forvilelse!) var i yngre alder. Men i en travel hverdag, mellom henting i barnehagen, personalmøter og alt for mange avtaler, ligger musikken der fremdeles. De gamle platene er stadig like verdifulle for meg, og den magien jeg kjente for mange år siden kommer fortsatt snikende når platene begynner å snurre.

Tidligere ble nok musikken for de fleste først og fremst forbundet med satanisme og kirkebranner, og ble i det store og det hele derfor ansett som noe negativt blant allmenheten. I dag kan det derimot hevdes at musikk og band har fått større aksept. Black metal er omtalt

¹ Darkthrone 1992: "*A Blaze in the Northern Sky*" (Peaceville Records)

²Burzum 1991: "*Burzum*" (selvutgitt)

som ”Norges største kulturelle eksportvare”³ i mediene. Norske band selger hundretusener av plater⁴ i utlandet, deltar i Grand Prix⁵ og har toppet salgslistene her hjemme.⁶ For fans og andre aktører er ikke denne endringen alltid ansett som å være positiv. Et kjapt søk på Internett avslører at debatten går varm mellom tilhørere og fans i forhold til hvilke band som har blitt ”sellouts” eller ikke. Flere hevder at suksessrike band har forrådt sine idealer på veien til kommersiell suksess. Kanskje har anklagerne noe rett i dette – det går lang tid mellom hver gang en kirke brenner ned, og i det store og hele er uttalelsene fra ulike deler av miljøet etter mitt inntrykk mindre ekstreme i dag enn de var tidligere. Som en musikkjournalist påpekte allerede for flere år siden: Sigurd ”Satyr” Wongraven fra bandet Satyricon poserer ikke lenger i ”DREP DE KRISTNE”-T-skjorte og liksminke, slik han gjorde da han var sytten.⁷

Selv mener jeg at musikken, på tross av de siste årenes økende popularitet, har greid å beholde mye av sitt mørke uttrykk. Bak salgstall og den noe modererte fremtoningen flesteparten av bandene viser, eksisterer det fremdeles et *budskap*. Som oppgaven skal vise, representerer ikke black metal et homogent uttrykk eller et enhetlig budskap, snarere finner vi *flere budskap gjennom heterogene uttrykk*. For min egen del har aldri dette aspektet ved stilarten blitt vektlagt i noen særlig grad, i alle fall ikke bevisst. Mitt hovedfokus har vært det rent musikalske aspektet, uten at sjangeren har vært av mindre betydning for meg av den grunn. Black metal er en viktig del av min oppvekst og har utgjort store deler av mitt musikalske liv i snart tjue år. Sjangeren har vært, og er fremdeles, i stand til å sette meg som lytter i en helt spesiell sinnsstemning - men lenger enn det har det aldri gått. Derfor var det kanskje på tide nå, å løfte på det ”musikalske sløret” for å se hva som befinner seg bakenfor det spesielle lydbildet. Arbeidet har vært utfordrende og slitsomt, men så har også resultatene fremstått som spennende og overraskende for meg. Jeg har funnet avgreninger og budskap som jeg knapt ante at eksisterte før. Jeg håper at jeg klarer å formidle noe av dette til leseren gjennom oppgaven: at vedkommende finner stoffet både interessant og overraskende.

Til slutt vil jeg rette en stor takk til min familie og mine venner, som har vært tålmodige og hjelpsomme i denne perioden. Ikke minst rettes denne takken til min veileder Gerd Marie, som alltid har kommet med gode råd, evnet å motivere meg, og aldri gitt opp håpet om at jeg skulle komme i mål til slutt.

³ NRK 2003: Lydverket Black Metal Spesial

⁴ Eksempelvis Dimmu Borgir (Internett, 20.11.10: <http://www.panorama.no/vis.php?kat=4&did=3284>),

⁵ Internett, 20.11.10: <http://www.adressa.no/kultur/article1416038.ece>

⁶ Internett, 20.11.10: <http://www.dagbladet.no/kultur/2008/11/04/552657.html>

⁷ Internett, 20.11.10: <http://www.dagbladet.no/kultur/1999/09/10/176856.html>

Fredrik G. Fugelli, Stavanger 30. november 2010

Kapittel 1

INNLEDNING

Jeg starter oppgaven med et kort historisk overblikk, der de grove hovedtrekkene i utviklingen black metal presenteres gjennom viktige band og hendelser. Jeg kommer ikke til å gå i dybden i, da historien til norsk black metal er svært veldokumentert gjennom litteratur og dokumentarfilmer, i tillegg til at dette ligger utenfor problemstillingens fokus. Hensikten er å kunne gi en historisk kontekst

Historisk overblikk

Illustrasjon 2: Front-coveret til Venoms album fra 1982.

Black metal som begrep dukket først opp med Newcastle-gruppen Venoms utgivelse ”*Black Metal*” i 1982⁸. Bandets musikk kan beskrives som en blanding av punkrock og heavy metal, og er noe helt annet enn den musikken man i dag forbinder med stilarten. Venom plasseres vanligvis i det man kaller *New Wave Of British Heavy Metal-tradisjonen*, som inkluderer band som Iron Maiden, Saxon og Mötörhead.⁹ Bandets tekster er fulle av sataniske og okkulte referanser,¹⁰ men bandet har alltid forholdt seg til slike temaer på en lite seriøs og til

tider humoristisk måte. Satan, helvete og demoner ble brukt i den hensikt å lage show og for å skape kontroverser, ikke noe annet.¹¹

Dette forhindret ikke andre band fra tidlig åttital i å la seg inspirere av deres tekster og ”*sataniske*” profil. Flere plukket opp bruken av artistnavn eller pseudonymer, slik Venom hadde begynt med. Band som Hellhammer, Celtic Frost¹² og Sodom¹³ videreutviklet både musikkstil og image. Musikken ble mer ekstrem i form av å være enda hardere, raskere og mer kompleks. Vokalen ble mindre melodisk og fikk mer form av skriking og brøling, mens

⁸ Venom 1982: ”Black Metal” (Neat Records)

⁹ Britiske band som kom noenlunde på samme tid, og som hadde visse likheter i musikken de fremførte (Internett, 20.11.10: http://snl.no/heavy_metal)

¹⁰ Eksempelvis Venom 1982: ”Black Metal”, ”Leave Me In Hell”, ”Sacrifice”(Neat Records), og 1983: ”At War with Satan”(Neat Records), ”At War with Satan”, ”Stand Up (And Be Counted)

¹¹ Moynihan og Søderlind 2003: 13

¹² Celtic Frost fra Sveits ble dannet i 1984 av ”restene” etter Hellhammer, av de to medlemmene Tom G. Warrior og Martin Ain.

¹³ Dannet i Tyskland 1981

tekstene fortsatte bruken av sataniske og okkulte elementer. Flere av bandene begynte og å bruke en karakteristisk sminke, som ble videreutviklet av band som skulle komme senere.

Image og musikkstil ble adoptert av den unge Thomas Forsberg i Sverige, som tok

Illustrasjon 3: Sveitsiske Celtic Frost. Legg merke til bruken av mørk sminke rundt øynene og nagler, noe som senere skulle utvikles av andre generasjons black metal band.

artistnavnet ”*Quorthon*” og dannet gruppen Bathory i 1983. De tre første albumene¹⁴ har noen særegne kvaliteter som også kom til å kjennetegne senere produksjoner. Sett fra et

produksjonsmessig ståsted var lyden tynn og dårlig,

med lite bass og dynamikk. Riff og trommerytmer ble spilt i et hurtig tempo, og vokalen var skrikende på en måte som gjorde at den hørtes lite menneskelig ut.

Gitarene hadde store mengder ”*distortion*” eller vreg, og låttitler og tekst fulgte den samme tematikken man finner hos de tidligere bandene: ”*Necromansy*”,¹⁵ ”*Born for Burning*” og ”*The Rite of Darkness*”.¹⁶

Da den unge Øystein Aarseth startet bandet Mayhem i 1984, var han og de andre medlemmene sterkt inspirert av de bandene jeg nå har nevnt.¹⁷ I begynnelsen av karrieren definerte gruppen sin musikk som death metal, men dette endret seg etter hvert. På et tidspunkt begynte Aarseth og vennene hans å kalle musikken sin *black metal*. Sannsynligvis var dette for å distansere seg fraden stadig mer kommersialiserte death metal sjangeren og det de mente var en utvanning av hva sjangeren skulle stå for. Musikken skulle være synonymt med død, ødeleggelse og ondskap, og spillestilen rå og ekte. Stemningen i låtene ble vektlagt i større grad enn tekniske ferdigheter og god lyd, og fremfor alt skulle det ikke være en musikkstil som brukte mørke tekster og musikk for moro eller imagets skyld – det skulle være *alvor*. Det er tydelig at Aarseth var svært frustrert over det han oppfattet som en negativ utvikling i forhold til det han mente deres ”egen” sjanger skulle være: ”*If we had the economic possibility to do it, we should meet up at concerts and beat up ALL trend people ALL the time until they would be too scared to go to concerts at all (...)*”.¹⁸ I forbindelse med tidligere vokalist Per Yngve ”*Dead*” Ohlins selvmord erklærer han:

¹⁴ Bathory 1984: ”*Bathory*” (Black Mark), 1985: ”*The Return....*” (Black Mark) og ”*Under the Sign of the Black Mark*” (Black Mark)

¹⁵ Bathory 1984: ”*Bathory*” (Black Mark)

¹⁶ Bathory 1985: ”*The Return....*” (Black Mark)

¹⁷ Moynihan og Søderlind 2003: 45

¹⁸ Moynihan og Søderlind 2003: 63

We have declared WAR. Dead died because the trend people have destroyed everything from the old black metal/ death metal scene. Today "death" metal is something normal, accepted and FUNNY (argh) and we HATE it. It used to be spikes, chains, leather and black clothes, and this was the only thing Dead lived for as he hated this world and everything which lives on it!¹⁹

Illustrasjon 4: Aarseth i sin egen platebutikk, Helvete.

Tidlig om sommeren 1991 åpnet Aarseth sin egen platebutikk i Oslo sentrum, som han ga navnet "Helvete".²⁰ Butikken ble et samlingssted, først og fremst for en håndfull band i og rundt hovedstaden,²¹ men også for band som kom fra andre steder som Bergen²² og Telemark.²³ De aller fleste av disse bandene opererte innenfor det som musikalsk kan beskrives som death metal, men gjennom kontakten med Øystein Aarseth og Helvete skiftet image og musikkuttrykk gradvis fra det typiske death metal-uttrykket til å bli det man i dag regner som black metal.²⁴ Noe av årsaken til at flere band gikk vekk fra å spille "trendy" death metal, kan ligge i det at bandene som opererte innenfor ekstrem metal²⁵ var så få. Dermed ble miljøet lite, og de få aktørene som fantes påvirket hverandre: "Vi var et lite miljø som besto av omtrent 50 personer. Det var en god grobunn for livsstilen og musikken(...) Vi var en del folk som fant hverandre i miljøet rundt Helvete, og andre begynte å søke seg til oss".²⁶ Ved siden av driften i butikken drev Helvete en egen postordre, slik at Aarseth også kom i kontakt med andre enkeltpersoner og band i Norden og verden for øvrig.²⁷ Sannsynligvis er det slik black metal-uttrykket og -idealene spredte seg, spesielt til naboland som Sverige.²⁸

¹⁹ Moynihan og Søderlind 2003: 60

²⁰ Moynihan og Søderlind 2003: 66

²¹ Darkthrone, Satyricon m.m.

²² Immortal, Enslaved og Burzum

²³ Emperor

²⁴ Dette er en forenkling: bandene som var først ute på nittitallet hadde et mer homogent uttrykk enn de bandene som har kommet til etter 1995. I dag har finnes et utall underkategorier og hybrider i black metal, som symphonic black metal, black death metal, black thrash metal, m.m. De tidligere bandene (ca. 1990-1994) lignet hverandre i større grad ettersom lydbildet var kaldt, musikken var relativt dårlig produsert, i tillegg til at riff og låter gjerne var monotone og melankolske.

²⁵ Samlebetegnelse på ulike retninger innen heavy metal, eksempelvis thrash metal, death metal, black metal, deathcore, grindcore m.m.

²⁶ Sigurd Wongraven i Satyricon (Internett, 23.11.10: <http://www.dagbladet.no/kultur/2003/10/03/380007.html>)

²⁷ NRK 2003: Lydverket Black Metal Spesial

²⁸ De svenske bandet Marduk, som i dag er et av de ledende bandene i sjangeren, hadde kontakt med Aarseth, også gjennom Marduks grunlegger Morgan S. Håkansson's sideprosjekt Abruptum, som ble gitt ut på Aarseths selskap Deathlike Silence (Moynihan og Søderlind 2003: 117) Det samme hadde svenske Dissection, som også

Bandene som begynte å spille black metal på denne tiden og i årene etter, betegnes vanligvis av tilhørere som ”*andregenerasjons black metal*”.²⁹ Ti år etter at band som Venom og Celtic Frost snudde korset på hodet og sang om Satan, tok en yngre generasjon opp tråden igjen. Forskjellen mellom dem er at de førstnevnte bandene ikke hadde noen særlig annen agenda enn å sjokkere, spille metal og å ha det gøy. For de tidligste bandene i den nye generasjonen var budskapet i tekstene de selv skrev blodig alvor. I det lille, men snart veldig kjente miljøet representerte mørk symbolikk noe meningsfullt, og ondskap var et ideal som skulle etterleves. Vegard ”*Ihsahn*” Tveitan fra Emperor husker tilbake til klimaet på begynnelsen av nittitallet:

We were very inspired by what everybody else said. The emotions and atmosphere around it were very "evil." Many people did not laugh; they were very serious all the time. Nothing should be "good." Everybody was very grim looking. Everyone wanted to be like that, and I guess there are some who are that way still.³⁰

Kanskje var det bare et spørsmål om tid før ting kom ut av kontroll, med en gjeng unge menn med slike holdninger, som samtidig var opptatt av å bevise sin ekthet overfor sine kamerater og andre i miljøet rundt Aarseth og butikken Helvete. Da den første kirken gikk opp i flammer, begynte ballen å rulle. Nye kirker ble påtønt i hurtig tempo over hele landet, og Aarseth selv ble drept med kniv av sin tidligere gode venn Varg Vikernes. Media serverte historier som vitnet om aktører i et miljø som levde sine liv på siden av det øvrige samfunnet, og som produsertemusikk med et ekstremt budskap; black metal ble introdusert for en intetanende verden.

Siden de første bandene ga ut sine plater på begynnelsen av nittitallet, har black metal som sjanger vokst seg større. I dag står norske band for en av landets største kulturelle eksportvarer,³¹ og de selger mengder med plater.³² Samtidig med musikkens økende popularitet har mengden av nye band innenfor sjangeren vokst, og uttrykkene har blitt mangfoldige. Det som tidligere var en liten og homogen gruppe har i dag vokst til å bli en større sjanger som representerer et større spekter av budskap og uttrykk.

Når jeg i oppgaven benytter meg av betegnelsen *black metal*, er det denne nye generasjonen av band og deres musikalske uttrykk jeg sikter til. I oppgaven regner jeg med

var blant de aller største i verden før bandet la opp etter grunnleggerens selvmord. Deres debutalbum er for øvrig dedikert til minnet om Euronymous (Dissection 1993: ”The Somberlain”, No Fashion Records)

²⁹ NRK 2003: Lydverket Black Metal Spesial

³⁰ Moynihan og Søderlind 2003: 220-221

³¹ NRK 2003: Lydverket Black Metal Spesial

³² Eksempelvis Dimmu Borgir (Internett, 20.11.10: <http://www.panorama.no/vis.php?kat=4&did=3284>),

andre ord alle band som oppstod fra 1990 og frem til i dag som andregenerasjons black metal, men velger for enkelthets skyld å bruke "black metal".

Kapittel 2

TEORI OG METODE

Jeg vil i dette kapitlet presentere oppgavens problemstilling. Videre skal jeg belyse og klargjøre noen av de teoretiske perspektivene som ligger til grunn for metodologien, samt presentere noen teoretiske definisjoner jeg forholder meg til i arbeidet med det empiriske materialet i oppgaven. Avslutningsvis presenteres en kort problematisering av kilder og primærlitteratur.

Problemstilling

Masteroppgaven har som formål å kartlegge hvilke livssynsmessige hovedstrømninger som kommer til uttrykk i et utvalg black metal tekster, derav tittelen ”*Antikrists ansikter – Livssynsmessige hovedstrømninger i black metal*”. Til grunn for denne problemstilling ligger det en hypotese om at det i ulike black metal uttrykk eksisterer et eller flere budskap som inneholder noe av livssynsmessig verdi. Gjennom å studere tekstene skal jeg tolke deres budskap og presentere funn som jeg mener er av slik livssynsmessig verdi og betydning. Utover de deskriptive funn som gjøres, skal jeg forsøke å sette dem i en større sammenheng: Funnene skal ikke bare konstateres, jeg vil i tillegg presentere mulige forklaringer på hva de kan bety. På denne måten kan jeg komme nærmere en verdifull viten i forhold til hvilke livssyn som faktisk kommer til uttrykk.

Teoretiske begreper

Jeg vil under dette punktet drøfte noen teorier som er relevante for oppgavens utforming, samt klarlegge noen teoretiske begreper som jeg forholder meg til i det videre arbeidet.

Om oppgavens religionsvitenskapelige karakter

Etttersom jeg er på jakt etter de livssynsmessige hovedstrømningene i tekstene, så er det for meg naturlig at arbeidet med dem er av en religionsvitenskapelig karakter. I forhold til tro og livssyn, ligger mye av mitt arbeid og min interesse blant annet i å finne ut *hvilke* fenomen som fremstilles og *hvordan* de fremstilles i tekstene.

De spørsmålene en religionsvitenskapelig tilnærming stiller vil i mange tilfeller nødvendigvis være av en annen art enn de spørsmål en for eksempel sosiologisk tilnærming ville gitt. Dette er først og fremst fordi de to vitenskapene representerer forskjellige perspektiver, dermed

vektlegger de også forskjellige fokus eller emneområder.³³ Mens religionsvitenskapen tradisjonelt har vektlagt å stille spørsmål om religiøst *innhold*, og gjerne går i dybden av dette, vil sosiologen (eller religions sosiologien) være mer opptatt av å stille spørsmål om hva religionen *gjør* med det religiøse mennesket, eller i et større perspektiv, samfunnet som en gitt religion opptrer i.³⁴ Man kan kanskje si at sosiologien generelt sett innbefatter seg med et mer funksjonelt syn på religion mens religionsvitenskapen generelt sett har vært opptatt av det mer substansielle. Dette vil for øvrig også kunne vises dersom man stiller *samme* spørsmål innenfor religionsvitenskap og sosiologi, noe som de alle de ulike definisjonene av hva religion er for noe illustrerer.³⁵

Livssyn og religiøsitet

Både tekst og formen den blir presentert i er et uttrykk som er bærer av en mening eller som sier noe om noe. I dette "noe" mener jeg at det ligger data som kan karakteriseres som både religiøse og/eller livssynsmessige. Det sies eller uttrykkes noe som er knyttet opp til, eller har en forbindelse, med religion og/eller livssyn.

Men *hva* kan egentlig regnes som religiøse data i en tekst, og hvilke data er av betydning i forhold til livssyn? Jeg arbeider i første omgang som nevnt ut fra en hypotese om at black metal tekster representerer religiøse og livssynsmessige uttrykk; altså at tekstene ikke bare er bærere av religiøse data, men også av livssynsmessige data. For å klargjøre forskjellen, så kan det være på sin plass å presentere noen definisjoner av hva religion og livssyn er. Gilhus og Mikaelson presenterer følgende definisjon på religion:

Religion er menneskers forhold til forestillingsunivers som kjennetegnes av kommunikasjon om og med hypotetiske guder og makter³⁶

Gavin Flood's religionsdefinisjon er kanskje mer hermeneutisk orientert, i og med at han vektlegger *fortellingen*:

Religioner er verdiladete fortellinger og oppførsel som binder folk til sine formål (objectives), til hverandre, og til ikke-empiriske krav og vesener³⁷

³³ Dette er en forenklet påstand: i flere tilfeller kan interesseområdene sammenfalle; altså at faggrensene i praksis er mer flytende - og dette er kanskje særlig tilfellet innenfor et kulturvitenskapelig paradigme.

³⁴ Furseth og Repstad 2003: 20

³⁵ Se for eksempel forskjellen mellom Hills (Furseth og Repstad 2003: 29) og Bellahs definisjoner (Furseth og Repstad 2003: 34).

³⁶ Gilhus og Mikaelson 2001: 29

Som vi ser, gir religionsdefinisjonene rom for det metafysiske og ikke-empiriske, og kommunikasjonen med disse. Denne kommunikasjonen kan være både organisert og kollektiv, men også uorganisert eller individuell, slik også andre livssynstradisjoner kan være det. Jeg mener at det fremdeles trengs en definisjon til, i og med at black metal tekster i enkelte tilfeller ikke bare er bærere av religiøse data eller uttrykker et religiøst livssyn, men også livssyn som *ikke* kan klassifiseres som religiøse. Per M. Aadnanes presenterer følgende livssynsdefinisjon:

- a. *Innhaldet* i eit livssyn er synsmåtar og oppfatningar i tilknytning til såkalla livsspørsmål
- b. Etter innhaldet kan dei fleste synsmåtane i eit livssyn plasserast under kategorianer *øyndomsopfatning, menneskesyn og verdiopfatning*
- c. For den enkelte har livssynet nær samanheng med og verknad på grunnleggjande kjensler, holdningar og vurderingar. Livssynet medfører altså engasjement.
- d. Synsmåtar av livssynskarakter inngår som moment både *ireligionar* og i slike *ideologier* som inkluderer eit heilskapssyn på tilværet
- e. Ordet "livssyn" kan brukast både om individets *personlige synsmåtar* omkring livsspørsmåla og om tradisjonar og trendar av slike synsmåtar³⁸

En viktig forskjell mellom de to definisjonene, er at livssynsdefinisjonen også gir rom for *ideologier*. Med andre ord gir denne definisjonen mulighet til å inkludere og å se nærmere på uttrykk, tradisjoner og virkelighetsopfatninger i tekstene som per definisjon ikke må tilfredsstillende noen form for direkte krav om kommunikasjon med guder eller det hellige, men som kan være av *sekulær* art.³⁹ Innenfor black metal er slike uttrykk relevante i en religionsvitenskapelig sammenheng, i egenskap av at de kan anses som å utgjøre en del av en større religiøs diskurs.⁴⁰ Man kan muligens hevde at Gilhus' og Mikaelsons egen definisjon

³⁷ Gilhus og Mikaelson 2001: 27

³⁸ Aadnanes 2002: 19-20

³⁹ Aadnanes opererer med to hovedskiller innenfor sekulære livssynsalternativ: humanistiske og naturalistiske. Det er de naturalistiske alternativene man kan finne elementer av i black metal tekster, og som derfor er relevante for min oppgave. Se for øvrig Aadnanes 2002: 36-38.

⁴⁰ Noe som kan illustreres med et muligens litt banalt eksempel: dersom et bands tekstlige uttrykk er uthevet *antireligiøst*, og der samtlige av medlemmene heller *ikke* bekjenner seg til noen som helst religiøs retning eller

dekker dette empiriske feltet, i og med at den også inkluderer kommunikasjon *om* "(....) *hypotetiske guder eller makter*".⁴¹ Jeg anser likevel dette for å være problematisk, og en feil slutning å trekke.⁴² Etter min oppfatning kan vanskeligheter oppstå dersom man *kun* forholder seg til denne definisjonen, da man slik sett kan gå glipp av verdifull viten om de livssyn som kan tale *om*, men aldri som aldri taler *med*.⁴³ Man kan også snu om på det, og si at man ved bruk av bare Aadnanes' definisjon kanskje ville gått glipp av verdifull viten om de livssyn som har sine røtter i religiøse oppfatninger.

Om religions- og livssynsdefinisjoner i forhold til oppgavens tittel

Jeg vil understreke at det i arbeidet med empirien kommer til syne funn som kan klassifiseres som religiøse data, og sammenfaller med det man kan kalle elementer i et *religiøst* livssyn. Samtidig kommer det enkelte ganger til syne funn som basert i en mer sekulært forankret livsanskuelse. En alternativ tittel på oppgaven kunne derfor vært "*Livssynsmessige og religiøse hovedstrømninger i black metal*". Når jeg da har valgt å utelate "*religiøse hovedstrømninger*" i oppgavetittelen, er det *ikke* fordi black metal uttrykk ikke inneholder slike elementer eller fenomener – for det gjør de, etter min syn. Oppgavens tittel er som den er, fordi livsytelsesdefinisjonen jeg forholder meg til også inkluderer religiøse forestillinger. Dermed utelater jeg heller ikke funn som kan klassifiseres som religiøse, men behandler dem som en del av et overordnet livssynsbegrep.

Myter og symboler

I oppgaven refererer jeg flere ganger til myter, og i religionsvitenskapen brukes generelt sett begrepet om en historie som oppfattes som hellig og sann for den troende.⁴⁴ I denne oppgaven plasserer jeg meg i en slags mellomposisjon, mellom en "snever" eller mer tradisjonell definisjon av myte, og en bredere og kanskje mindre "paradigmatisk betinget" definisjon. Kanskje er det riktigere å si at jeg inntar en mer pragmatisk holdning i forhold til mytebegrepet, og benytter forskjellige definisjoner som verktøy.⁴⁵ I forhold til deler av arbeidet har det vært hensiktsmessig å anvende en tradisjonell definisjon, som:

trosform, så kan uttrykket like fullt karakteriseres som en ytring som hører hjemme i en religiøs *diskurs/kommunikasjonssammenheng*, i kraft av at bandet inntar en posisjon *mot* for eksempel kristendom og/eller andre religioner. Dermed bør det etter min oppfatning også være av interesse for en religionsvitenskapelig oppgave.

⁴¹ Gilhus og Mikaelson 2001: 29

⁴² Jeg forstår definisjonen slik at det gjelder kommunikasjon *om og med*, altså ikke bare *en* av kommunikasjonsformene, men begge.

⁴³ Livssyn som i utgangspunktet er sekulære kan og tale om guder i ulike sammenhenger.

⁴⁴ Gilhus og Mikaelsson 2001: 106

⁴⁵ Gilhus 2006: 91

(...) en myte er en historie som er hellig for og blir delt av en gruppe mennesker som finner sine viktigste betydninger i den; det er en historie som antas å ha blitt komponert i fortiden, eller, mer sjeldent i fremtiden, en begivenhet som fortsetter å ha betydning i nåtiden fordi den huskes; det er en historie som er del av en større gruppe historier⁴⁶

En slik forståelse av myter har vært nyttig i forhold til funn som kan betegnes som å være av religiøs eller livssynsmessig karakter i for eksempel en black metal tekst. Samtidig forstår jeg mytens mening og betydning som å være "(...) kontekstbundet, *det vil si at myter er åpne, kan tolkes og relateres til hverandre på ulike måter*".⁴⁷ Dette mener jeg er særlig relevant for hvordan myter opptrer eller kommer til syne i black metal, der de blir gjenstand for partikulære tolkninger, og kan få ny mening. I tillegg mener jeg at disse tolkningene selv er påvirket av, og samtidig *bidrar* til å skape mytiske konstruksjoner. Dermed kan myte og forstås som "(...) *en aktualisering av visse symbolske verdier over mange felter, en identitetsskaping med stor følelsesappell (...)*"⁴⁸ En slik forståelse tar etter mitt skjønn også høyde for at myten kan skapes og opptre i en kontekst som i utgangspunktet ikke avgrenser seg til å omhandle det hellige i en religiøs forstand. Den er en kulturell konstruksjon, men kan likevel få status som hellig og svært viktig for de som tror på den.

Symboler defineres som flertydige tegn og kan regnes som en grunnleggende ytringsform innenfor ulike trossystemer.⁴⁹ De kan ta ulike former og sammenhenger, og i denne oppgaven finner man dem i både tekstlig og visuell forstand. Som i andre sammenhenger kan symboler i black metal referere til noe bakenforliggende, hellig eller metafysisk, og de kan fungere som å være en markør for grenser og identitet.⁵⁰ I mitt arbeid er det særlig hvilken sammenheng symbolene opptrer i som er interessante, ettersom betydningen man tillegger et symbol er høyst subjektiv. For å komme nærmere hva slags funksjon og hvilken mening symbolene tillegges, må jeg derfor sette dem i kontekst og se dem i forhold til hverandre.

⁴⁶ Gilhus og Mikaelsson 2001: 106

⁴⁷ Svalastog 1997: 50

⁴⁸ Gilhus og Mikaelson 2001: 117

⁴⁹ Gilhus og Mikaelson 2001: 80

⁵⁰ Gilhus og Mikaelson 2001: 81, 85

Metode

Det metodiske arbeidet har bestått i å benytte seg av en hovedsakelig tekstanalytisk metode med en hermeneutisk tilnærming. Som en konsekvens av denne tilnærmingen har analysen blitt noe utvidet, slik at analysen til tider har inkludert både musikk og illustrasjoner i egenskap av å ha funksjon som symboler.

Om en hermeneutisk forståelseshorisont

Som andre vitenskaper har religionsvitenskapen ulike innfallsvinkler eller perspektiver som igjen har sine tilhørende definisjoner og syn på hva det er som faktisk studeres - og som dermed også kan få konsekvenser for *hvordan* det bør studeres. Jeg skal ikke gå i dybden på hver av de ulike teoretiske perspektivene, men kan kort oppsummere med at det i religionsvitenskapen opereres med tre hovedtilnærminger til religion; det arbeides ut i fra en essensialistisk,⁵¹ reduksjonistisk⁵² og hermeneutisk forståelseshorisont.⁵³

Mitt religionsvitenskapelige arbeid i masteroppgaven utføres med bakgrunn i en hermeneutisk forståelseshorisont, kontra en forståelseshorisont som er rent essensialistisk⁵⁴ eller reduksjonistisk. Et slikt perspektiv innebærer at man fokuserer på *fortolkning* av den eller de meninger som ligger i religiøse data, og denne fortolkningen baserer seg blant annet på det som Gadamer kalte "*fordommer*", altså hvilke forutforståelser eller *førforståelser* jeg som person sitter med. Ut i fra hermeneutisk teori, så er fordommer en forutsetning for at jeg i det hele tatt skal kunne forstå⁵⁵ eller komme inn i den hermeneutiske sirkelen.⁵⁶ Jeg bærer

⁵¹ Hovedelementer her er at fokus på det hellige, religion anses som noe ikke-reduserbart, og som må forstås på *helt egne premisser*. Dette kan være problematisk ettersom det hellige og det profane ofte blir presentert som motsetninger til hverandre, som to ulike essenser - dermed kan det bli vanskelig å opparbeide seg noen verdifull eller nyttig viten om det som studeres.

⁵² Hovedelement her er at religion i motsetning til en essensialistisk forståelse blir redusert til noe som *ikke* er religion, man finner altså andre årsakssammenhenger. Mest kjent er kanskje den marxistiske tradisjonen, som blant annet anser religion for å være et middel skapt av eliten for å holde de lavere samfunnsklasser nede.

⁵³ Gilhus og Mikaelson 2001: 20-28

⁵⁴ Dette innebærer ikke at jeg avskriver "essens" som sådan, da dette begrepet er viktig i forhold til religionsvitenskapens sammenligning av religiøse fenomener, noe jeg også benytter meg av i selve oppgaven. Igjennom en hermeneutisk tilnærming mener jeg likevel at det er *mine fortolkninger* av fenomeners *mening* som blir gjenstand for sammenligning. Med andre ord forsøker jeg ikke å gjøre krav på å ha "trengt gjennom til det religiøse fenomenets innerste essens" eller lignende, slik som en "Husserlsk" tankegang og erkjennelsesfilosofi ville ha gitt rom for. Dette er for øvrig ikke en debatt jeg ønsker å ta noe videre opp i masteroppgaven (mer informasjon om dette kan finnes i Flood, Gavin 1999: *Beyond Phenomenology - Rethinking the Study of Religion*, Casell, Storbritannia)

⁵⁵ Krogh et al 2002: 247

⁵⁶ Krogh et al 2002: 249. For øvrig kan en hermeneutisk modell for forståelse fremstilles slik: - leser (bærer av sine fordommer og sin førforståelse/ horisont) - tekst (bærer av mening, og en egen horisont) - leser (med reviderte fordommer/ ny "utvidet" horisont) - tekst (fremstår nå i et nytt lys og en ny forståelse ut i fra leserens nye og utvidete horisont). Nå er riktignok denne fremstillingen lineær, eller horisontal, og dette er således en oppstilling som ikke er helt riktig. Korrekt skulle disse punktene vært satt opp i en sirkel (derav hermeneutisk sirkel), ettersom forståelsen av noe ikke starter ett sted, og slutter et annet. Forståelsen kan aldri bli *fullstendig*,

med meg et visst perspektiv, slik at en del av min forståelseshorison også er preget av blant annet en religionsvitenskapelig bakgrunn - noe som igjen er av betydning for mitt møte med et gitt materiale, ettersom jeg ikke kan "(...)hoppe ut av egen kontekst og forståinga av verda".⁵⁷ Overført til et religionsvitenskapelig arbeid, betyr ikke dette at jeg står på stedet hvil⁵⁸ - et av de viktigste hermeneutiske momentene er nettopp at vi gjennom den hermeneutiske sirkel utvikler eller "utvider" vår forståelseshorison gjennom kritikk og korrigerende av våre egne fordommer.⁵⁹ Dette innebærer likevel at jeg har et *fokus* på det innholdsmessige som nødvendigvis vil være annerledes fra det fokuset som for eksempel en kunsthistorisk oppgave ville hatt. Sagt på en annen måte; jeg stiller spørsmål som er preget av min bakgrunn og akademiske ståsted.

I følge Stanley Fish vil dette akademiske ståstedet plassere meg i det han kaller for et "*interpretive community*".⁶⁰ Jeg skal ikke ta stilling til om Fishs antakelser er korrekte eller ei, men han har unektelig et poeng i forhold til at ulike slike "fellesskap" vil vektlegge ulike tolkningsstrategier⁶¹, og at en dermed også kan tillegge teksten ulike meninger.⁶² For å konkludere, kan det her være greit med en avklaring om hvilken oppfattelse jeg velger å forholde meg til: I forhold til tolkning av empirisk materiale er det for eksempel en *tekst* som er bærer av *mening*, men det er *jeg*, som *leser av teksten*, som bestemmer hvilken *betydning* denne meningen skal få i min egen tilværelse eller forståelseshorison.⁶³

Teksten som bestanddel av en større helhet

Verdifull og relevant data kan finnes i ulike uttrykk som produseres i forbindelse med religion, blant annet i tale, tekst og handling, men også i hva folk lager.⁶⁴ Alt dette kan være relevant for min egen oppgaves problemstilling. En black metal tekst kan anses som å være både *en del* av et eksempelvis kunstnerisk produkt eller uttrykk, men det kan og forstås som å være et kunstnerisk produkt *i seg selv*. Jeg har valgt å ta hensyn til at tekstene jeg har jobbet med er en del av et større helhetlig produkt, mer spesifikt er de en del av et musikkprodukt; en CD, LP eller demo-kassett. Dette medfører at jeg nødvendigvis må ta produktets andre

men er preget av en evig sirkel der forståelsen av noe alltid kan revideres og korrigeres. Se for øvrig Henriksen et al 1994: 250 for en mer korrekt fremstilling av sirkelen.

⁵⁷ Henriksen et al 1994: 244

⁵⁸ I en videre forstand kan det bety at min tolkning og forståelse er knyttet opp til kulturelle, historiske vitenskapelige paradigmers kontekster som virker inn på min horison.

⁵⁹ Henriksen et al 1994:248

⁶⁰ Fish 2000: 304

⁶¹ Noe masteroppgaven er et bevis på.

⁶² Fish 2000: 304

⁶³ Iser 2000:196

⁶⁴ Gilhus og Mikaelson 2001: 23

deler i betraktning når jeg tolker teksten. En tekst kan gi en ny mening dersom den opptrer i en spesiell sammenheng, eksempelvis i sammenheng med en illustrasjon eller låten som teksten er tiltenkt. På samme vis kan den hermeneutiske sirkelen utvides til også å inkludere konteksten som musikkproduktet er skapt i. Dette er også noe jeg har hatt et bevisst forhold til, slik at jeg flere ganger har vært nødt til å lete ”utenfor” tekst, musikk og produkt for å kunne stille teksten i et nytt lys.

Primærlitteratur

Black metal utgivelser

Det empiriske hovedmaterialet til oppgavens arbeid har vært ulike black metal utgivelser, og da først og fremst tekster tilhørende låtene i disse albumene. I startfasen av prosjektet hadde jeg 629 A4 sider med tekst, men etter flere faser med analyse og kategorisering satt jeg igjen med et utvalg utgivelser som jeg mener er representativt materiale i forhold til livssynsmessige hovedstrømninger i black metal.

Slike tekster kan i utgangspunktet forstås som et kunstnerisk produkt, på lik linje med annen tekst som produseres og fremføres akkompagnert av musikk. Med andre ord kan man si at de utfyller en estetisk funksjon som sammen med den fremførte musikken og den visuelle profilen danner artistenes kunstneriske uttrykk: *black metal*. Samtidig er en tekst en bærer av mening, og det er *meningen* de ulike tekstene uttrykker, som jeg forsøker å gripe tak i gjennom et hermeneutisk utgangspunkt. Budskapet i black metal er svært viktig, for ikke å si alfa og omega; de fleste musikere og tilhengere innenfor sjangeren vil hevde at uten budskapet ville ikke black metal vært *black metal*. Det er et nærmest formelt krav om at budskapet skal ha en tydelig og gjennomgående “antikristen” karakter. Med andre ord er det nettopp i disse tekstene og deres budskap at jeg kan finne verdifull informasjon i forhold til oppgavens problemstilling.

Intervjuer

Intervjuer publisert i ulike tidsskrifter og bøker - hovedsakelig *fanziner*, utgitt av fans, for fans. Disse tidsskriftene ble på første del av nittitallet spredt som trykte blader gjennom post og et nettverk av distributører og musikkbutikker som spesialiserte seg på sjangeren. I dag blir nesten alle disse fanzinene publisert som nettutgaver, og det er i fra disse jeg henter tilleggsinformasjon som kan bidra til å sette tekstenes mening og musikkens budskap i et mer nyansert lys.

Jeg har også benyttet meg av dokumentarproduksjoner som ”*Until the Light Takes Us*”,⁶⁵ ”*Satan rir media*”⁶⁶ og Lydverkets ”*Black Metal Spesial*”⁶⁷

At fanziner i dag eksisterer primært på Internett kan medføre problemer i forhold til kontroll av kilder; Internett er dynamisk og stoffet er flyktig. Ettersom arbeidet har medført en utstrakt bruk av Internett, har jeg etter beste evne forsøkt å benytte meg av sitater som kan oppspores i ettertid.

⁶⁵ Aites og Ewell 2008: “*Until the Light Takes Us*”

⁶⁶ Grude 1998: ”*Satan rir media*”, TV2

⁶⁷ NRK 2003: ”*Lydverket Black Metal Spesial*”

Kapittel 3

NORRØN BLACK METAL

Blant black metals hoveduttrykk finner man det man kan kalle for norrøn eller hedensk black metal. Retningen kjennetegnes av at tekstene vektlegger temaer fra norrøn mytologi og historie. Disse temaene brukes ofte til å skape et budskap som er sterkt kritisk og fiendtlig overfor kristendom og organisert religion.

Musikk og riff har gjerne elementer av folketonen i seg, og bruk av kor, eldre nordiske instrumenter eller synthesizere som emulerer disse instrumentene er utbredt.⁶⁸ Et av foregangsbandene er norske Enslaved, og det er en av dette bandets låter som er kapittelets utgangspunkt for de videre undersøkelsene.

Band

Enslaved ble startet av Grutle Kjellson og Ivar Bjørnson⁶⁹ i 1991, og har base i Bergen. I 1992 ga bandet ut sin første demo, og har siden gitt ut elleve studioalbum. Flere av platene har vunnet Spellemannsprisen,⁷⁰ og bandet har økende suksess også utenfor landets grenser. Selv om de har sine røtter i black metal, skilte bandet seg ut fra andre samtidige band⁷¹ i sjangeren allerede fra starten av karrieren. Mens andre grupper vektla det sataniske og demoniske i sine tekster, fokuserte Enslaved på norrøn mytologi, og da resten av black metal miljøet hadde liksminke og svartfarget hår som standard, siktet Enslaved seg inn på et viking-image. Bandet er blant de aller første bandene som kalte produktet sitt for "*viking metal*",⁷² og det var tidlig ute med å inkorporere folkemusikktoner i riffene sine.

⁶⁸ Eksempelvis Enslaved 1994: "Vikinglyr Veldi" (Deathlike Silence Productions), 1994: "Frost" (Osmose Productions), 1997: "Eld" (Osmose Productions), Kampfar 1995: selvtitulert EP (Season of Mist), Jotunspor 2006: "Gleipnirs Smeder" (Satanas Rex), Einherjer 1998: "Odin Owns Ye All" (Century Media), Bathory 1990: "Hammerheart" (Black Mark)

⁶⁹ Grutle Kjellson og Ivar Bjørnson er artistnavn, deres egentlige navn er Kjetil Grutle og Ivar Peersen

⁷⁰ Enslaved 2004: "Isa" (Tabu Recordings), 2006: "Ruun" (Tabu Recordings), 2008: "Vertebrae" (Indie Recordings)

⁷¹ Immortal, Darkthrone, Mayhem, Emperor, Burzum, med flere.

⁷² Førstegenerasjons black metal bandet Bathory fra Sverige ga i 1990 ut albumet "Hammerheart", som i dag regnes som den arketypiske "viking-metal"-platen. (Internett, 23.08.09: <http://www.allmusic.com/album/r1363>)

Kjellson og Bjørnsson har alltid hevdet at de ikke er satanister,⁷³ uten at dette har hindret gruppen i å ha tette bånd til aktører som er mer orienterte mot satanisme. Deres første

Illustrasjon 5: Enslaved slik de fremstår i platecoveret til utgivelsen "Eld"

album "Vikingligr Veldi" ble gitt ut på Øystein Aarseths Deathlike Silence Productions. De har gitt ut en split EP med Emperor⁷⁴ og turnert med band som Dimmu Borgir, Marduk og 1349.⁷⁵ Alle disse bandene har en annen tekstlig og visuell og profil enn Enslaved, og flere av medlemmene er uttalte satanister.⁷⁶

Det som knyttet Enslaved til disse bandene tidligere var kanskje først og fremst det rent musikalske. Stilmessig sett er deres tidligere musikk ren black metal. "Viking-metal" var en term de brukte selv for å markere avstand til andre band innenfor sjangeren.⁷⁷ Etter hvert utviklet bandet

seg i en annen musikalsk retning, og er nå mer progressive enn hva som er typisk for sjangeren. Bandet er i tillegg mindre ekstreme i fremtoning og uttrykk, og deres tidligere "viking-metal"-merkelapp er noe de har gått vekk fra, da de ikke lenger er komfortable med å være innenfor en slik kategori.⁷⁸

⁷³Ivar Bjørnsson: "Vi var en del av svartmetallscenen, men har aldri vært satanistiske på noen måte."

(Internett, 23.08.09: <http://fil.nrk.no/kultur-og-underholdning/1.862324>)

⁷⁴Emperor/ Enslaved 1993: Hordanes Land Split EP (Candlelight Records). Frontfigur Vegard "Ihsahn" Tveitan fra Emperor definerer seg som satanist. Se Moynihan & Søderlind, 2003: 219- 223

⁷⁵Verdensturne med Dimmu Borgir i 2010, Europaturne med Marduk i 2007 og Englandsturne med 1349 i 2006

⁷⁶Gitarist og låtskriver i Dimmu Borgir, Sven Atle "Silenoz" Kopperud: "Basically people are afraid to dive into it and to check it out and to learn it because they consider satanism as a negative thing. But we consider it as a very creative thing, giving feeling."

(Internett, 11.11.10: <http://www.auxportesdumetal.com/interviews/dimmuborgir-uk.html>)

Trommeslager i 1349, Kjetil "Frost" Haraldstad blir spurt om sin livsfilosofi: "Satanism sums it all up pretty well (...)"

(Internett, 11.11.10: <http://www.metalmesssage.de/Interviews/1349-engl.htm>)

"Legion", tidligere vokalist i Marduk: "Just looking up what I could and one thing led to another and it was just like, yeah, Satanism - or whatever you want to call it - became pretty much a natural thing."

(Internet, 11.11.10: http://www.maelstrom.nu/ezine/interview_iss6_62.php)

⁷⁷"Det var mer for å skygge banen på det black-metal konseptet. At dette ikke dreide seg om satanisme, djeveldyrking eller demonframmaning."

(Internett, 23.08.09: <http://www.nrk.no/programmer/radio/musikkmisjonen/1455115.html>)

⁷⁸"(...) en stund kalte vi musikken vår for "viking metal", selv om det også var litt misvisende."

(Internett, 11.11.10: http://www.frankplads.com/journalism/enslaved_mp.php)

En like viktig fellesnevner mellom Enslaved og andre black metal band var - og er til en viss grad fremdeles – en markert motstand til kristendommen. Denne får et annet uttrykk hos Enslaved enn hos band tilhørende andre retninger i sjangeren, og gjennom en tolkning av teksten ”Jotunblod” fra en av de tidligere platene, skal jeg nå se nærmere på hva som kommer til uttrykk i gruppens musikk.

Tekst

Band: Enslaved

Album: "Frost"

Låt og tekst: "Jotunblod"

- (1.1) Bunnløst svelg, Ginnungagap
- (1.2) endeløst mørke fra Tidens Morgen
- (1.3) Kulderikets elleve elver frosne
- (1.4) frosttåke brer seg vidt utover
- (1.5) Gufset fra Nivlhel i Nord
- (1.6) fyller det mektige gap
- (1.7) Slikkende tunger av ild fra Sør
- (1.8) kokende, boblende eiter

(ref.1) Alt liv har sitt opphav i en kilde av

(ref.2) JOTUNBLOD

(ref.3) Ditt sinns eget onde indre;

(ref.4) JOTUNBLOD

- (2.1) Strømmer fra Hvergelmes Kilde
- (2.2) forenes med kvalmende eiterdråper
- (2.3) Den Første, alle slekters Far
- (2.4) skapt av de To Elementar?
- (2.5) Med seg selv han avlet
- (2.6) Våre stolte fedre
- (2.7) Vår Urkrafts dype røtter
- (2.8) med energi fra feets fire elver

- (3.1) En kniv gjennom mørket
- (3.2) Et skingrende skrik
- (3.3) Et blekt ansikt fråder
- (3.4) Han vandrer stolt over Ymer's knokler

(ref.1) Alt liv har sitt opphav i en kilde av

(ref.2) JOTUNBLOD

(ref.3) Ditt sinns eget onde indre;

(ref.4) JOTUNBLOD

- (4.1) Om en søker all Midgards viten
- (4.2) Om den kloke Volve svinger sin stav
- (4.3) En unagår ei sitt opphav

(4.4) Urkraftens kaos, JOTUNBLOD

Hovedelementer

Denne teksten er hentet fra albumet "*Frost*".⁷⁹ Teksten omhandler tematiske elementer fra den norrøne mytologiens skapelsesmyte, og disse elementene skal vi her gå nærmere inn på.

Norrøn mytologisk geografi

Det vi møter i første strofe er Ginnungagap som beskrives i første og andre linje. I henhold til den norrøne skapelsesmytens kosmologi var Ginnungagap det store "intet" eller tomrommet someksisterte før verden ble skapt.⁸⁰ Steinsland beskriver det for øvrig som det "*norrøne kaos*",⁸¹ og dette er en betegnelse som jeg finner treffende og velger å benytte.

Videre nevner teksten i femte linje "*Nivlhel i Nord*" og i syvende linje "*Slikkende tunger av ild fra Sør*". Nivlhel er i enkelte sammenhenger brukt spesifikt som navn på den dypeste delen av dødsriket Hel,⁸² mens det i andre sammenhenger omtales som å være det samme sted som Nivlheim.⁸³ I "*Jotunblod*" tolker jeg det dit hen at Nivlhel sammenstilles med Nivlheim, ettersom det i teksten beskrives som å ligge "i Nord"; i følge Snorres Edda⁸⁴ er nemlig Nivlheim den nordlige delen av Ginnungagap, der frost og kulde råder. Dette stemmer også overens med tredje og fjerde linje, som kan tolkes som beskrivelser av Nivlheim. Dermed tolker jeg også "*Slikkende tunger av ild fra Sør*" som å være Muspellheim, altså den sørlige delen av Ginnungagap.⁸⁵

Vi lar foreløpig refrenget ligge, og går videre til å kikke nærmere på innholdet i 2. strofe, linje 2.1 -2.4:

Hvergelme er en brønn som i følge Snorres Gylfaginning ligger i Nivlheim ved Yggdrasils⁸⁶ rot. Brønnen gir lite hyggelige assosiasjoner. Her holder et utall ormer og drager til, blant annet Nidhogg,⁸⁷ som gnager på Yggdrasil og som dermed er en av de mytologiske

⁷⁹ Enslaved 1994: "Frost" (Osmose Productions)

⁸⁰ Lind 2007: 72

⁸¹ Steinsland 2005: 113

⁸² Lind 2007: 146

⁸³ Lind 2007: 148

⁸⁴ Det er først og fremst i Snorre-Edda, nærmere bestemt i Gylfaginning, at man finner en topografi i skapelsesmytologien. Se Steinsland 2005: 113-114

⁸⁵ Lind 2007: 72

⁸⁶ I norrøn myologi er Yggdrasil verdens tre og livets tre, og befinner seg i sentrum av kosmos. Se Steinsland 2005: 100-102

⁸⁷ Lind 2007: 127

skikkelsene som truer kosmos' eksistens. Fra denne brønnens kilde strømmet det også flere elver, og det er mulig at det er noen av disse elvene det siktes til i 1.3.⁸⁸

Når det så i de følgende linjene nevnes "*Den Første, alle slekters Far/ Skapt av de To Elementar*", så henger disse sammen med det som presenteres i de to foregående linjene. Teksten forteller at strømmene fra Hvergelmes kilde og eiterdråper⁸⁹ forenes. Disse tolker jeg som å representere kalde eimer fra nord/ Nivlheim. I Snorres skapelsesmyte møter disse eimene varme strømmet fra sør/ Muspellheim. Jeg tolker det videre slik at det da er varme og kulde som er "(...) *de to elementar*" det siktes til i teksten. Således må det også være Yme det siktes til med strofen "*Den Første, alle slekters Far*". I skapelsesmyten i Gylfaginning blir nemlig kjempen Yme skapt i dampen eller rimet som oppstår i møtepunktet mellom varme og kulde i Ginnungagap.⁹⁰ Vi kan nå gå videre til siste del av andre vers, altså linje 2.5 - 2.8.

Yme som stamfar

Verset fortsetter her å trekke frem hendelser fra den norrøne skapelsesmytens urtid. Femte og sjette strofe handler igjen om urkjempen Yme. I Vavtrudnesmål⁹¹ fortelles det blant annet om hvordan Yme "avler seg selv" ved at det skapes et manns- og kvinnevesen i armhulen hans, samt en sekshodet sønn som den ene foten hans skapte med den andre. Disse linjene kan slik jeg ser det, tolkes på ulike måter, som vil gi ulike svar.⁹² Jeg velger å tolke det slik at teksten i denne sammenhengen er opptatt av Yme som stamfar for alle jotner, og at det videre i dette tilfellet er *jotnene* som er "*Våre stolte fedre*". Hvordan kan så teksten her fokusere på at det er en jotun (Yme), og ikke en ås (Odin), som er menneskenes skaper? I følge teogonien skapte urkua Audhumbla (som i teksten kan være feet i strofe 8) Bure, som igjen avlet frem Bor (Odins far). Bor giftet seg og fikk barn med jotunkvinnen Bestla, som var datter av jotunen

⁸⁸ Dette kan jeg ikke fastslå med sikkerhet. I Grimnesmål nevnes over 30 elver med utspring i Hvergelme (Grimnesmål: 27-28), så det finnes derfor en mulighet for at det er andre elver det siktes til. I alle tilfeller er en mulig feiltolkning her ikke avgjørende for den videre tolkningen av tekstens budskap.

⁸⁹ Disse "eiterdråpene" kommer, slik jeg har forstått det, egentlig fra en elv som ikke har sin kilde i Hvergelme, nemlig Elivágar (se Vavtrudnesmål, 31. vers). Det kan altså tyde på en sammenblanding eller forveksling av mytologiske steder i teksten.

⁹⁰ Steinsland 2005: 114

⁹¹ 33. vers

⁹² Den andre tolkningen kan kort fortalt slik jeg ser det avdekke en fremstilling som avviker fra de historiske kildene (eksempelvis Gylfaginning og Vavtrudnesmål). Når femte og sjette strofe ses i sammenheng med hverandre, så kan for eksempel teksten tolkes som å presentere Yme som den *eneste* forutsetning for skapelsen av æser, jotner og mennesker, og det bare gjennom en slags "passiv bistand" av Audhumbla (strofe 8) som en energigivende skapning for Yme selv. Dette stemmer dårlig overens med de mytologiske beretningene om at det var Audhumbla som skapte Bure ut av en saltstein; hadde ikke Bure blitt skapt, ville heller ikke hendelsesforløpet som til slutt førte til menneskenes skapelse startet.

Boltorn.⁹³ Bestla og Bor var av to forskjellige raser, og da disse to rasene ble blandet i deres avkom, skapt en ny rase. Slik ble altså den første av æsene, Odin, skapt.⁹⁴

Dersom vi nå ser på den norrøne antropogonien, så forteller Voluspå at det var Odin og hans brødre som ga liv til menneskene.⁹⁵ Når teksten likevel fokuserer på Yme som "*alle slekters far*" og skaperen av "*våre stolte fedre*", så må dette være fordi Bors sønner, altså Odin og hans brødre, har jotunblod i kroppen i og med at deres egen mor er av jotunslekt. Således vil teksten få frem at også mennesket selv har jotunblod rennende i sine årer, ettersom mennesket kan spore sitt opphav tilbake til Yme, via Bors sønner og deres mor Bestla.

Urkrefter

Når teksten i linje 2.7 trekker frem "*Vår Urkrafts dype røtter*", kan denne linjen ses i lys av den norrøne mytologiens kaos og kosmos. Gudene, æser og vaner, kan som tidligere nevnt ses på som å være representanter for det ordnede kosmos. Jotnene representerer på sin side villskapen og kaoskrefter, slik at de utgjør en form for motkultur til gudene.⁹⁶ Når tekstlinjen refererer til en urkrafts røtter, kan det på bakgrunn av min tolkning av Yme som stamfar, bety at selve kraften det refereres til er av kaotisk karakter: Yme ble selv skapt ut av Ginnungagap, "det norrøne kaos", og jotnene er gjennomgående en trussel for opprettholdelsen av det norrøne kosmos. Røttene det siktes til, kan altså stamme fra urjotunen selv, og de "(...) *stolte fedre*" Yme har avlet frem (linje 2.5 og 2.6), er altså jotnene. I og med at jotnene er representanter for kaoskrefter, så presenteres dermed også det kaotiske som en urkraft i mennesket selv, gjennom menneskets bånd til jotnene.

Ymes død

Linje 3.1-3.4 refererer til Bors sønner og deres drap på Yme. Med andre ord er det snakk om selve grunnleggelsen av verden, ettersom brødrene etter å ha drept ham skapte verden av hans legeme.⁹⁷ Skikkelsen som omtales som "han" i linje 3.4, antar jeg derfor å være Odin som

⁹³ Lind 2007: 28

⁹⁴ Steinsland 2005: 112

⁹⁵ Voluspå, vers 16 -17. Merk også at det er dverger som skaper menneskenes *form*, men de er ikke livgivende (Voluspå, vers 10). Odin gir menneskene pust, de to brødrene hans, Høne og Lodur, gir dem blod og sinn.

⁹⁶ Steinsland 2005: 99, 123, 140-141. Det bør tilføyes at forholdet mellom jotner og guder i flere tilfeller i historiske tekster skildres som å være mer nyansert enn et konsekvent eller entydig motsetningsforhold. Motsetningen gir seg likevel uttrykk i et grunnleggende spenningsforhold mellom dem, noe blant annet den norrøne undergangsmytten er et godt eksempel på (se for eksempel Voluspå, vers 44-58).

⁹⁷ Steinsland 2005: 112-113

vandrer over liket av urjotunen. Hvorfor denne hendelsen gjengis eller presenteres i teksten, er noe som igjen gir rom for ulike tolkninger. Muligens kan årsaken være så åpenbar som at forfatteren ønsker å forholde seg til de historiske kildenes⁹⁸ gjengivelse av visse hendelsesforløp. Men det kan også tolkes dit hen at vi mennesker den dag i dag er avhengige av jotunblod i den forstand at Ymes knokler, legemsdeler og blod i følge mytologien er det som utgjør verden og kosmos, herunder Midgard, som er menneskenes hjem.⁹⁹ Ut fra denne tolkningen blir jotunblod og det kaotiske en uunngåelig del av oss selv og verden rundt oss, altså en form for panteisme. Et annet aspekt ved linje 3.1- 3.4 som jeg tror er svært viktig, er at de gjengir en hendelse som forteller at *drap* var en forutsetning for grunnleggelsen av verden.¹⁰⁰ Skapelsen i norrøn mytologi starter altså med en voldelig ugjerning som, i henhold til blant annet kristen etikk, kan defineres som ond - og det onde er noe jeg anser som å være et av hovedmomentene i teksten.

Jotunblod i mennesket

Når vi ser videre på refrenget, kan for det første linje 1 og 2 henspille på det jeg nevnte tidligere, at jotunblodet er en bestanddel av menneskets og verdens eksistens: "*Alt liv har sitt opphav i en kilde av/ JOTUNBLOD*". Gjennom drapet på Yme blir verden som skapt av hans legeme og blod. Når vi så ser på linje 3 og 4 i refrenget, er nettopp det onde noe teksten formidler å være *noe vi har i oss* - det er den del av vårt sinns indre, som linjen sier. Slik jeg forstår det, kan ondskapen først og fremst forstås som en konsekvens av og en iboende kvalitet i urkraften eller jotunblodet selv: "*Ditt sinns eget onde indre; / JOTUNBLOD*". Samtidig forstår jeg, om enn på en mer indirekte måte, også gjengivelsen av drapet i det forestående verset som å være relevant i forhold til refrenget.

I tekstens siste linjer (4.1- 4.4) forstår jeg det som at teksten henvender seg på en direkte måte til mottakeren med et klart budskap i linje 4.3 om at en ikke kan unngå sitt opphav; at man er det man er: et menneske med urkraften, *jotunblodet*, det vil si *kaoset*, i seg. Dette er noe man ikke kommer unna, på tross av all Midgards (verdens) viten og om Volven svinger sin stav. Den mytiske Volven er en kvinnelig outsider- skikkelse med viten om alt som har vært og alt som skal komme. Hennes funksjon kan altså sies å være "*den førkristne*

⁹⁸ Jeg bruker "historiske tekster" eller "historiske kilder" flere steder i teksten. Med dette sikter jeg til tekstene i Snorres Edda (også kalt den yngre Edda) og den eldre Edda. Hvorvidt tekstforfatteren har forholdt seg til norrønt språklige tekster eller oversettelser av disse, kan jeg ikke vite med sikkerhet – det kan tenkes at forfatteren selv er kyndig innenfor norrønt eller har fått hjelp til egne oversettelser. For mer informasjon om den yngre og eldre Edda, se Internett, 16.11.10: http://snl.no/Snorres_Edda og http://snl.no/Den_eldre_Edda

⁹⁹ Steinsland 2005: 112-113, Lind 2007: 228

¹⁰⁰ Steinsland 2005: 112-113

*religionens fremste profetiske medium".*¹⁰¹ Når linje 4.2 sikter til henne, tolker jeg også dette som en konstatering eller påminnelse om at menneskets opphav - som igjen er urkraften; kaos - alltid er det samme. Man er det man er, uansett hva fremtiden måtte bringe.

Budskap og tematikk

Teksten har slik jeg forstår det, to hovedelementer som utgjør budskapet, og disse er menneskets opphav og menneskets natur. De tematiske elementene er som nevnt hentet fra den norrøne mytologien. Vi møter en dualisme der den ene siden har Åsgard med de tilhørende æser og vaner, og Utgard og Jotunheimen med sine jotner og andre trolske skikkelser på den andre siden. Man regner de norrøne gudene, æsene, som kosmologiske krefter; de representerer det skapende og opprettholdende. Jotnene representerer på sin side villskap, det utemmede og kaotiske. Med andre ord møter vi i den norrøne mytologien en dualisme bestående av kosmoskrefter mot kaoskrefter.¹⁰² Forholdet mellom kreftenes representanter er dog ikke et motsetningsforhold som er absolutt, da flere myter tydelig viser at forholdet mellom æser og jotner er et avhengighetsforhold.¹⁰³

Kaos som en del av menneskets natur

I "Jotunblod" finner man igjen noe av tankegangen om jotunen som symboliserer og representerer kaos, men den er i dette tilfellet trukket ned på et menneskelig, individuelt plan. Den gjennomgående tematikken er menneskets opphav og menneskets natur. Det er altså først og fremst i forhold til *mennesket* at Enslaved i denne teksten aktualiserer jotner og kaoskrefter, og ikke som en direkte motsats til æsene.¹⁰⁴

Dersom vi starter med opphavet, kan jeg ut fra de tematiske elementene som ble gjennomgått i forrige punkt, tolke det som at mennesket har sitt opphav i jotunblod; jotnene refereres blant annet til som "våre stolte fedre" og til Yme som "*alle slekters far*". Tar vi utgangspunkt i dette, blir det norrøne kaos og en del av opphavet. Tidligere pekte jeg på at jotnene representerer og symboliserer kaos i den norrøne mytologien, og jeg mener at teksten formidler dette på en tydelig måte (se linje 2.5-2.7, 4.1-4.4 samt refrenget). Noe av det interessante med "Jotunblod" er at teksten trekker kaoset, altså den ene siden av den norrøne mytologiens dualitet, ned eller *inn* i oss og gjør det til en del av oss: den ønsker å spore denne

¹⁰¹ Steinsland 2005: 312

¹⁰² Steinsland 2005:140-141

¹⁰³ Steinsland 2005: 113

¹⁰⁴ Som i flere tilfeller er tematikken i andre av Enslaveds tekster.

delen av vår opprinnelse helt tilbake til tidenes begynnelse da Yme kom til liv. På denne måten blir den kaotiske urkraften gjennom blodet ikke bare en del av menneskets opphav, men også menneskets *natur*. Jeg forstår det som at teksten gjør dette mulig gjennom drapet på Yme som beskrives i linje 3.1- 3.4, og jeg skal forsøke å gjøre rede for hvordan.

Det var Bors sønner som stod bak dette drapet, og Bors sønner har selv jotunblod i sine årer. Deres drap på Yme kan anses som en forutsetning for verdens eksistens, ettersom det var Ymes legeme verden ble skapt av. De samme brødrene som stod bak drapet og skapelsen ga også menneskene liv, blant annet ved å gi dem blod, blod som igjen har urkraften og kaoset i seg gjennom deres far Bore og farmor Bestla. Slik tolker jeg dermed teksten som å formidle at jotunblodet har blitt "overlevert" menneskene.

En skapelse preget av vold og drap

Tidligere nevnte jeg at drapet kan anses som en *forutsetning*; verdens eksistens, som mennesket er en del av, skapes altså av et drap. Jeg mener at det vil være feil å se på menneskets skapelsesmyte isolert fra eller uavhengig av verdens skapelsesmyte i denne sammenhengen. Den bør ikke overses i og med at det er de samme brødrene som gir mennesket liv som også dreper Yme: for det første vil drapet som forutsetning tilsi at mennesket ikke hadde hatt sin plass i kosmos uten den verden som ble skapt ut av denne handlingen. I tillegg mener jeg jotunblodet er av betydning i den forstand at drapsmennene, som ga oss liv, selv har jotunblod i årene. Noe av tekstens budskap dreier seg nettopp om at mennesket har visse karaktertrekk *på grunn av* jotunblodet, og ut fra dette forstår jeg det derfor som at menneskets evne til å utføre vold (deriblant drap) kan anses som en del av opphavet og som et resultat av blant annet jotunblodet i menneskets kropp.

Dermed kan det tenkes at drapet, denne ugjerningen, også kan forstås som å være en del av menneskenes røtter og opphav: gjennom blodet fra den drepte Yme, gjennom jotunblodet i hans drapsmenn og verdens skapere, gjennom jotunblodet som en bestanddel av verden og gjennom jotunblodet i mennesket selv, ligger *både* drapet og den kaotiske urkraften nedfelt i oss. Slik kan teksten danne et bilde av verden og mennesket som å være skapt av vold og kaos, noe som for så vidt er i tråd med skapelsesmyten.

Nye perspektiver

I teksten mener jeg at det ligger to nye hovedmomenter i forhold til skapelsesmyten: det ene er altså vektleggingen av jotunblodet og denne kaotiske urkraften som en side av eller egenskap i mennesket selv. Det andre er at jeg oppfatter at teksten også tillegger menneskets

opphav og natur en *moralsk* verdi og funksjon. Den voldelige ugjerningen og urkraftens kaos gis en etisk karakteristikk som så vidt meg bekjent ikke er til stede i historiske kilder. I refrengets linjer blir jeg som leser nemlig ikke bare fortalt at jotunblodet er kilden til alt liv, men også at jotunblodet er kilden til mitt "*sinns eget onde indre*". I dette *onde* ligger det altså noe nytt. Jotnene og kaoset, denne ene siden av dualiteten får en ny og etisk dimensjon.

Kaos og ondskap

Steinsland peker blant annet på at jotnene ikke er entydig "onde", men at de fra gudenes perspektiv heller kan anses som "de andre".¹⁰⁵ De er farlige fordi de har andre interesser enn æsene, men ikke fordi de forstås som å være ondskapens representanter. På samme måte kan for eksempel ikke æsene i egenskap av å være representanter for kosmos likestilles med det som i kristen etikk vil karakteriseres som "godt".¹⁰⁶ Jeg får inntrykk av at forfatteren av "*Jotunblod*" sidestiller ondskap med kaos og jotner gjennom det tekstlige grepet som gjøres i refrenget. Dette kan tyde på at et samtidsperspektiv gjør seg gjeldende. I så fall blir det mer forståelig at jotnene og det de representerer, fremstilles som "ondt", kanskje særlig fra et kristent dualitetsperspektiv. Jeg forsøker ikke på noen måte å antyde at forfatteren selv er kristen, men at en kristen *kontekst* har gjort seg gjeldende, er ikke utenkelig; Enslaved har tross alt sine røtter i en sjanger som har kristendommen som uttalt fiende. I tillegg er "*Jotunblod*" skrevet av en norsk forfatter i 1994, og hans samtid og bakgrunn kan dermed ha bidratt til å påvirke hans egen tolkning og forståelse av den norrøne mytologi og tradisjon, hvilket ikke er uvanlig:

Man tilskriver ubevidst fortidens hedninge en psykologisk/ teologisk forståelsesramme, der er tilnærmet kompatibel med én egen. (...) Aserne kæmper for at oprettholde orden, jætterne for at bringe urtidens kaos tilbake. En sådan umiddelbart forståelig kampposstilling må uundgåelig, for en moderne beskuer med tusind års kristen etik bag sig, munde ud i en opfattelse af den ene part som "god", den anden som "ond". For det post-hedenske menneske er det en indlysende og ganske naturlig tolkningsramme.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Steinsland 2007: 99

¹⁰⁶ Steinsland 2007: 140

¹⁰⁷ Johannesen 2000: 85

Illustrasjon 6: Farget av sin samtid og sjangertilhørighet? Tidlig Enslaved logo, der de inverterte korsene som er typiske for black metal er inkorporert i logoen.

Kanskje er det nettopp dette som er tilfellet dersom vi tar i betraktning at jotunblodet i teksten forbindes med det onde. Eksempelvis har Enslaveds ene gitarist og forfatter av teksten selv uttalt at han ønsker å "*ta med de originale verdiene, de ekte, de gode verdiene fra det norrøne, fra den hedenske fortiden, og skape noe nytt*".¹⁰⁸ Det er ikke et ønske om å

gå tilbake til før-kristen tid, men heller å ta med seg noe av det hedenske og sette det inn i en ny og samtidig kontekst. For å få til dette

vil gitaristen altså ta med seg det han kaller for originale verdier. Men hvis vi ser denne uttalelsen i forhold til det kaos som fremstilles i teksten, får jeg inntrykk av at kaoset likevel ser ut til fremstå som noe annet enn i sin opprinnelige betydning. I hans tolkning¹⁰⁹ tilføres det en ny mening som også får en ny verdi. Uavhengig av om forfatteren har vært sin tolkningsramme bevisst eller ei, så er uttalelsen interessant med tanke på at "*Jotunblod*" i så henseende kan anses som en del av bandets eget bidrag til nettopp å "skape noe nytt".

Rom for individet

Et annet eksempel på nye perspektiver kan finnes i det følgende: Den samme gitaristen uttalte blant annet i et TV-intervju at noe av det tiltalende med den norrøne tradisjonen var at den ga plass til *individet*, og at den oppmuntret enkeltmennesket til å gå sine egne veier.¹¹⁰ Sett i forhold til hvordan man historisk sett kjenner til nordisk før-kristent samfunnsliv, må gitaristens uttalelse sies å kunne representere et nytt perspektiv. Moralene her var nemlig utpreget pragmatisk: hva som ble definert som ondt eller godt ble avgjort ut fra hva som var *hensiktsmessig* eller ei.¹¹¹ Kriteriet for hvordan en handling ble bedømt, ble hovedsaklig bestemt ut i fra hvor nyttig handlingen var for fellesskapet, som hadde forrang for individet. Med andre ord kunne for eksempel utøvelse av vold eller det å begå drap moralsk sett være både riktig og galt – altså av det gode eller onde – avhengig av hva som var *fellesskapets* beste. Derfor blir uttalelsen om at tradisjonen ga rom for individet stående i sterk kontrast til

¹⁰⁸ Mørk 2002: 55

¹⁰⁹ Her vil jeg presisere at jeg ikke uttaler meg om forfatterens tolkninger på generelt grunnlag, men om "Jotunblod" spesielt

¹¹⁰ NRK 06.10.2008: Store Studio

¹¹¹ Johannesen 2000: 87

for eksempel det Kåre Johannessen karakteriserer som en "radikal nedprioritering af det enkelte individ i forhold til det fælles gode, af mennesket til fordel for samfundet"¹¹² i før-kristen tid. Med andre ord kan heller ikke rom for individet anses å være en av de originale, ekte eller gode verdiene. En mulig forklaring på denne partikulære forståelsen kan igjen finnes i forfatterens samtid: et av black metal'ens hovedmantra er det mange vil oppfatte som en ekstrem form for individualisme.¹¹³ Man står sterkt alene, og meler sin egen kake. Forakt for massene og fellesskapet følger som en nærmest selvsagt del av sinnet og motstanden mot kristendom og annen organisert religion. Med andre ord er det i den samtidige musikkjangeren black metal *ikke* snakk om et felles gode, tvert i mot fremmer man selvets gode: individet står i fokus, og gjerne på bekostning av andre.¹¹⁴ Med tanke på Enslaveds tette bånd til norsk black metal, kan det kanskje tyde på at elementer fra black metal som felt (i religiøs og kulturell forstand) blir trukket inn i Enslaveds måte å forholde seg til norrøn tradisjon på.

Oppsummering

Som en oppsummering av kapittelet ser vi altså at teksten formidler et budskap om at mennesket og verden er av et opphav som stammer fra kaos, konflikt og vold. Dette er noe vi kjenner fra skapelsesmyten. Nytt er det at opphavet kan tolkes som å være en del av det å være menneske: det er i oss, det er en del av oss. Videre ser vi at opphavet og vår menneskelige natur blir gitt en moralsk karakteristikk: mennesket har ondskapen i seg, og denne ondskapen er naturlig. Hvis vi så ser budskapet i forhold til gitaristens uttalelser om originale og ekte verdier, tyder det på at disse verdiene – i alle fall ut i fra et historisk perspektiv – kanskje ikke er så ekte eller autentiske. Jeg vil heller si at vi her kan snakke om Enslaveds bidrag til skapelsen av *nye verdier eller perspektiver*, basert på bandets egen forståelse og tolkning av eldre norrøne tekster.

¹¹² Johannesen 2000: 87

¹¹³ New York Times, 14.12.09: "(...) *black metal represents decay, radical individualism, misanthropy, negativity about all systems, and awe of the natural world.*" (Internett, 20.11.10: http://www.nytimes.com/2009/12/15/arts/music/15metal.html?_r=1)

Se ellers Dunn 2005: "Metal – A Headbanger's Journey" og NRK Lydverket 2003: Black metal spesial.

¹¹⁴ Se senere i oppgaven om dette

Kapittel 4

FORAKT DET FREMMEDE

Innenfor black metal sjangeren finnes det flere eksempler på hvordan band bruker sin “opprinnelige” eller før-kristne kultur til å uttrykke misnøye og sinne. I mange tilfeller fokuseres dette sinnet til å ramme og utøve kritikk først og fremst mot kristendommen og monoteistiske religioner – som for eksempel i Enslaveds tilfelle. I andre tilfeller blir aggresjonens fokus over til å bli regelrett fremmedhat, slik at den rettes mot både religion, kultur og mennesker på grunnlag av at det representerer noe som er *fremmed*.¹¹⁵ Felles for de norske og europeiske bandene er at de i stor grad benytter seg av europeisk før-kristen religion og kulturtradisjon¹¹⁶ i sitt fremmedfiendtlige budskap.¹¹⁷ Disse tendensene ble etter det jeg erfarer, først synlige i norsk black metal, og har siden spredt seg videre til andre europeiske band. Vi skal derfor ikke forlate det norrøne uttrykket helt enda, men heller konsentrere oss om en av Darkthrones tekster, som kan tjene som eksempel på hvordan fortid og tradisjon blir politisk ladet i en black metal kontekst.

Band

Darkthrone er et norsk band som kommer fra Kolbotn-området utenfor Oslo. I løpet av bandets over tjue år lange karriere har de gjennomgått flere ulike stadier både politisk/ideologisk og musikalsk.¹¹⁸ Bandet regnes som pionerer innenfor det tilhørere kaller “*the second wave of black metal*” eller andregenerasjons black metal. Medlemmene var en del av det som ble kalt “*den Sorte Sirkel*”,¹¹⁹ altså den indre kjernen av black metal-miljøet i Norge. De startet som et death metal band, men da deres andre album “*A Blaze in the Northern Sky*” kom ut i 1991 hadde de endret stilart; death metal-uttrykket var borte. Unge gutter i joggesko og rutete skjorter var erstattet med en gjeng kledd i lær og nagler, svartfarget hår og liksminke. Tekniske melodilinjer, rytmemønstre og et tungt lydbilde var byttet ut med primitive riff, blast beats og kald lyd. Noe helt nytt var i emning, og dette

¹¹⁵ Mørk 2002: 89

¹¹⁶ Mer spesifikt mener jeg norrøn, gresk og romersk kultur og religion

¹¹⁷ Denne observasjonen har jeg ikke lyktes å finne dekning for blant andre forfattere eller forskere, og baserer derfor påstanden på min egen kunnskap etter mange års inngående kjennskap til sjangeren.

¹¹⁸ I dag kan ikke bandet sies å ha de samme holdningene som kommer til syne i kapitlet. Fenris har selv bekreftet dette i flere intervjuer, også så tidlig tilbake som i 1995 (Internett, 01.12.10: <http://unholydarkthrone.tripod.com/id86.html>)

¹¹⁹ En liten gruppe mennesker som utgjorde miljøet rundt Øystein Aarseth og platebutikken Helvete. Se ellers Moynihan og Søderlind 2003: 68

albumet regnes i dag som en klassiker, samtidig som den representerte gjennombruddet til andregenerasjons black metal.¹²⁰

Illustrasjon 7: Darkthrone før og etter: bildet til venstre viser bandet mens de fremdeles spilte death metal. Bildet til høyre er en collage sammensatt av ulike cover-bilder fra album som kom ut etter at de begynte å spille black metal.

Etter "A Blaze in the Northern Sky" fulgte albumet "Under a Funeral Moon"¹²¹. Sammen med Burzum's "Aske" var dette den første albumutgivelsen i black metal som hadde tekster på norsk¹²² i tillegg til engelsk. Dette brakte de med seg videre til deres fjerde utgivelse som kom i 1994, "Transilvanian Hunger". Til forskjell fra det foregående albumet der én av åtte sangtekster var på norsk, var nå *alle* tekstene skrevet på morsmålet. I seg selv et interessant skifte, som kanskje også er en indikator på en annen ikke ubetydelig endring i bandets uttrykk: I tekstene til tidligere utgivelser finnes det med ett unntak¹²³ ikke spor av norrøne elementer. I "Transilvanian Hunger" finnes derimot flere tekster med norrøne referanser og tematikk, og da særlig til Odin.¹²⁴ Verd å merke seg er at de fleste av tekstene med denne er tematikken¹²⁵ er skrevet av Varg Vikernes, mannen bak Burzum. Da albumet ble sluppet satt Vikernes fengslet, men før han ble arrestert hadde han gjennom den nære kontakten med miljøet rundt Helvete i Oslo utviklet et vennskap med Gylve Fenris Nagell. Den samme Nagell er trommeslager og tekstforfatter i Darkthrone, og han ble på den tiden (og av mange

¹²⁰ Internett, 24.11.10: <http://www.viceland.com/int/v15n5/htdocs/saga-true-black-metal.php>

¹²¹ Darkthrone 1993: "Under a Funeral Moon" (Peaceville Records)

¹²² Burzum 1993: "Aske" (Deathlike Silence Productions). Teksten det gjelder er «Inn i De Dype Skogers Favn»

¹²³ På utgivelsen «Under a Funeral Moon» (Darkthrone 1993, Peaceville Records) inneholder nettopp teksten «Inn i De Dype Skogers Favn» linjen "Dauden i sort gjorde sjelen frossen, gjorde huden veik under en norrøn himmel".

¹²⁴ Darkthrone 1994: "Transilvanian Hunger" (Peaceville Records): "Han var enøyd, høy og tynn, og på sitt hode bar han hatt" (fra teksten «Graven Takeheimens Saler»), "Ensom mann han var – Da han dro til Valfars plass", "For ja enna festes det – blant De Trofaste Ods Sønner" (fra teksten "I En Hall Med Flesk Og Mjød")

¹²⁵ Her kan det hevdes at *alle* tekstene med norrøn tematikk er skrevet av Vikernes. Jeg velger likevel å si de fleste, ettersom "Over Fjell Og Gjennom Torner", teksten som skal analyseres, inneholder linjen "den Norrøne Rase ma Slakte den andre". Jeg mener at dette alene ikke kvalifiserer teksten som å være en tekst med norrøn tematikk, men heller som å ha norrøne referanser.

fremdeles) regnet som ”main man” og ideolog i gruppa.¹²⁶ Man kan derfor anta at vennskapet mellom de to også kan ha hatt betydning for den nye retningen i bandets uttrykk. Vikernes hadde allerede på et tidlig stadié av sin black metal karriere høyreekstreme sympatier,¹²⁷ og sammen med Darkthrones skifte i språk og tematikk på ”*Transilvanian Hunger*”, dukker det også opp elementer på utgivelsen som (i det minste) må kunne sies å ha tydelige fremmedfiendtlige undertoner. Et av disse finner man i teksten ”*Over Fjell Og Gjennom Torner*”, som jeg nå skal se nærmere på.

Tekst

Band: Darkthrone

Album: ”*Transilvanian Hunger*”

Låt og tekst: ”*Over Fjell Og Gjennom Torner*”

- (1.1) Over fjell og gjennom torner
- (1.2) Gjennom den Onde Dunkle Skog
- (1.3) Dø som ein Kriger, Hodet på eit tre
- (1.4) Skjær i kjøtt, naler dype i huden ned

- (2.1) Ravens nebb i Blod vil fratse
- (2.2) efter Slaget har holdt sted
- (2.3) Pansrede kroppar i Grusom kamp
- (2.4) Økser plantet. Sjeler led.
- (2.5) Kolde Sverd som huden åpner
- (2.6) Har som lukter friskt av blod

- (3.1) Den Norrøne Rase ma Slakte den andre
- (3.2) nar blammen dunker for tungt pa var dør

Hovedelementer

Før vi går videre vil jeg gjøre oppmerksom på at teksten er presentert slik den er trykket i albumets innside-cover. Om det er en bevisst handling eller rene trykkfeil skal jeg ikke spekulere i, men det må uansett nevnes at det i hver eneste tekst er trykt enkel *a* i stedet for *å* i ord som inneholder bokstaven *å*. Når det da står ”*naler dype i huden ned*” må jeg derfor anta at det menes ”*nålerdype i huden ned*”. Denne antagelsen styrkes dersom man hører på selve innspillingen, da det for meg er tydelig at vokalisten skriker *å* ikke *a* i de ordene det

¹²⁶Hans kunstnernavn har siden «A Blaze In The Northern Sky» vært Fenriz og/eller Fenris, og jeg kommer derfor for enkelthets skyld til å referere til ham som Fenris senere i oppgaven.

¹²⁷Moynihan og Søderlind 2003: 154

gjelder.¹²⁸ For enkelthets skyld kommer jeg derfor, med mindre det krever en nærmere undersøkelse, til å tolke ut i fra linjer der ordene jeg har oversatt med ”å”.

Jeg som leser blir i første vers i teksten brakt inn til en slagmark, et sted ”*Over fjell og gjennom Torner/Gjennom den Onde Dunkle Skog*”. Naturen som beskrives er typisk for den tidlige norske black metalens tekster;¹²⁹ mørke skoger og staute fjell, ugjestmild natur som for mange kan oppleves som typisk norsk. Linje 1.2 mener jeg kan tolkes på to måter: det kan enten forstås som at skogen *oppleves som å være ond*, altså et sinnsinntrykk. Men det kan også forstås som at skogen, i og med at den beskrives som å være ond og dunkel, har en egen bevissthet eller sjel og at naturen lever. I så fall kan det hende at vi ser et uttrykk for en panteistisk forståelse av verden.

Videre leser jeg det slik at første vers i linje 1.3 og 1.4 beskriver slagmarken og kampscener i nåtid: ”*Dø som ein Kriger, Hodet på eit tre/Skjær i kjøtt, Naler dype i huden ned*”. Samtidig oppfatter jeg det som at teksten trekker leseren *inn* i kamphandlingene der og da; man blir involvert. Man kan til og med tolke det som at leseren blir *oppfordret* til å ”*Dø som ein Kriger*”. ”*Hodet på eit tre*” illustrerer ytterligere slagmarkens grusomheter, men kan også referere til noe man kjenner til fra før-kristen tid som å reise ”nidstang”. Kort fortalt satte man et hode (som regel et hestehode) på en stang av hassel, og dette gjorde man for å besverge fiender og/ eller for å håne dem.¹³⁰

De følgende linjene i første og andre vers fortsetter med beskrivelser av slagets ødeleggelser. Det er et hopp mellom fremtid, fortid og nåtid i linjene 2.1 til 2.6, uten at jeg tolker det som om det ligger en bevisst strategi eller dypere mening bak dette. Blodige detaljer om kamp på liv og død preger hele leseropplevelsen, og lar leseren sitte igjen med et dystert inntrykk som formelig lukter av død og lidelse. Det hele kulminerer i tekstens siste linjer, som formidler et slags masseslakt av en hel menneskerase. Foreløpig lar vi disse linjene ligge, og tar dem opp under et senere punkt.

Budskap og tematikk

Et interessant trekk ved teksten er at våpnene det berettes om er *gamle* våpen, og ikke våpen som ville blitt brukt i en krigssituasjon i dag. Det er snakk om ”*pansrede kropp*”, ”*kolde*

¹²⁸ For et trent øre kan det være vanskelig å høre hva som i det hele tatt uttrykkes, men her må det sies at jeg har god kjennskap til sjangeren gjennom flere år, og at jeg derfor har god «trening» i å oppfatte det som uttrykkes gjennom den særegne vokalen.

¹²⁹ Se blant annet Immortal 1995: ”Battles in the North” (Osmose Productions) og Satyricon 1994: ”The Shadowthrone” (Moonfog Productions)

¹³⁰ Internett, 24.11.10: <http://snl.no/nidstang>

sverd” og plantede økser, noe som umiddelbart leder tankene mine som leser til en setting tilbake i tid, og da gammel fortid som middelalder eller vikingtid. Det kan være flere årsaker til at det er denne type slag som beskrives. Blant annet kan hensikten være å ”knytte” leseren til fortiden gjennom dette tekstlige grepet, og at dette er noe som er gjort bevisst fra forfatterens side. På den annen side kan det også være at vi bør se dette som et uttrykk for forfatterens eget savn tilbake til en svunnet tid.

Et romantisk tilbakeblikk

Igjen kan det være hensiktsmessig å ta et sideblikk på hvilken kontekst teksten ble skapt i, og undersøke hvordan forfatterens samtid kan ha spilt inn. I den tidlige fasen¹³¹ av norsk black metal var det nemlig et stort fokus blant band og tilhørere på fortiden og det de anså som fortidens idealer.¹³² Ideene om disse idealene spente seg fra en voldsromantisk hyllest av det krigerske og det maskuline til forestillinger om djeveldyrkelse¹³³ og en tid da magi, guder, vetter og troll fremdeles var en del av virkeligheten.

Illustrasjon 8: Bildet er fra tidlig nittitalt og viser en ung Varg Vikernes - kledd for kamp?

Et illustrerende eksempel på romantiseringen og fokuset på ”fortidens staute kriger”, er for øvrig bildet til venstre av Varg Vikernes i kledd ringbrynje og kniv i beltet. Med armene i kors og det som kan oppfattes som et arrogant ansiktsuttrykk, fremstår han kanskje selv som sine idealer fra fortiden: stolt, alvorlig og klar til strid. For øyeblikket skal vi imidlertid la dette temaet om romantisering ligge, da jeg kommer tilbake til det i oppgavens drøfting. Poenget er at tekstens fokus på krig og slagscener, og da gjerne i en setting av vill nordisk natur og med våpen som sverd og øks, slik at det gir et romantisk skjær av fortiden og forfatterens røtter, er ganske tidstypisk for sin periode.¹³⁴ Dette mener jeg påviser en sammenheng mellom

¹³¹ Jeg sikter her til tidsperioden 1990–1994. Oppfatningene av tidsperioden kan ha små variasjoner både blant involverte aktører og utenforstående. Etter min mening er det uansett i disse årene at sjangerdefinerende utgivelser ble sluppet, og black metal som stilart ble formet. Det var også innenfor denne perioden hendelser som i senere år skulle gi norsk black metal en nærmest mytisk status hendte. Kort sagt gikk black metal fra å være et ukjent fenomen for andre enn innvidde til å bli et kjent fenomen for mannen i gata i løpet av disse årene.

¹³² Her bør det tilføyes at dette fokuset for flere band og aktører er like sterkt i dag som for 15-20 år siden.

¹³³ Kerrang! 1993: Nr 436, 42-46. Se for øvrig kapittel 5.

¹³⁴ Se blant annet Immortal 1993: ”Pure Holocaust”, ”A Sign For The Norse Horde To Ride” (Osmose Productions), Dimmu Borgir 1994: ”For All Tid”, ”Hunerkongens Sorgsvarte Ferd Over Steppene” (No Colours Records) og Satyricon 1994: ”The Shadowthrone”, ”Hvite Kristis Død” (Moonfog Productions)

”Over Fjell Og Gjennom Torner” og forfatterens kontekst. Diskursen i miljøet på denne tiden¹³⁵ reflekteres med andre ord i teksten.

Selve teksten er i hovedsak skrevet på bokmål, men har samtidig et par bemerkelsesverdige språklige avvik: ”Dø somein Kriger/ Hodet påeit” og ”KoldeSverd som huden åpner”. Jeg oppfatter det som at dette ikke er skrivefeil, men bevisste valg gjort av forfatteren. Ved å sette nynorsk artikkel foran substantivet synes det som om det *norske* forsterkes ytterligere, og det gir en effekt av noe *ekte*, noe som er knyttet til røttene. Altså får det å bruke artiklene en funksjon: det tillegger teksten en slags autoritet og autentisitet gjennom igjen å spille på norsk historie og norske røtter – og dermed ser vi igjen at *fortiden* spiller inn mellom linjene. Til forskjell fra ”ein” og ”eit”, er ”kold” ikke nynorsk, men stammer fra riksmål, som igjen har sine røtter fra dansk. Å bruke akkurat denne uttrykksformen i stedet for «kalde» tolker jeg likevel som å ha noen av de samme funksjonene. Ettersom ”kold” er en eldre uttrykksform, gir det dermed et inntrykk av noe fortidig og gammelt hos meg som leser.

”Den Norrøne Rase Må Slakte den andre”

Linje 3.1 og 3.2 lyder ”Den Norrøne Rase må Slakte den andre /nar blammen¹³⁶ dunker for tungt på vår dør”. Disse to linjene virker på meg som å være selve kjernen i teksten.

For det første gis det tidligere i teksten ingen indikatorer på hvem som er eller har vært de stridende partene i slaget. Med disse linjene kan tekstens foregående vers ses i et nytt lys, slik at tekstens mening står klart for leseren.

For det andre står linjene adskilt fra de to øvrige versene, som et slags avsluttende og oppsummerende manifest. Linjene virker på meg som å være nærmest en *oppfordring*, og det er her, komprimert ned til to linjer, jeg mener å kunne finne tekstens budskap.

Det ”Over Fjell Og Gjennom Torner” formidler til meg er at ”den norrøne rase” skal slakte ”den andre”. Den andre forstår jeg som å være det teksten betegner som ”blammen”. For å finne ut hva blammen er, er det to forhold jeg mener spiller inn: måten teksten er skrevet/ trykket på og eventuelle forskjeller i muntlig og skriftlig fremførelse, samt måten språket i teksten refererer til den norske fortiden på. Hvis man hører låten og musikken fremført, fremgår det at vokalisten i linje 3.2 uttaler ”blåmenn”. Dette uttrykket ble i gammel

¹³⁵ Altså perioden rundt 1990–1994. Se ellers tidligere under dette punkt.

¹³⁶ Jeg velger å sitere ”blammen” for øyeblikket, da dette er en oversettelse som krever en nøyere undersøkelse. Se senere i denne delen.

tid i Norden brukt om afrikanere og arabere, altså mennesker med mørk hudfarge,¹³⁷ og uttrykket brukes blant annet flere ganger i Snorres verker.¹³⁸

Den norrøne rasen tolker jeg som å være et "oss", og det tolker jeg på bakgrunn av å sette det i sammenheng med "vår dør". Her mener jeg det ligger et lite, men viktig poeng: det er ikke en hvilken som helst dør, men *vår* dør. Linjene er en konstatering eller oppfordring om hva som må gjøres når noen dunker på denne døra, og ettersom døra jo er *vår*, virker det logisk for meg å anta at det er et "vi" som også er "Den Norrøne Rase". Det er *vi* som er eiere, og da er det *vi* som må handle. Døra mener jeg kan tolkes metaforisk som å være Norges geografiske¹³⁹ og kulturelle grenser.

For meg ser det dermed ut som at tekstens avsluttende linjer dreier seg om at "den norrøne rase", kanskje i en form for storslått krig, skal slakte den andre "rasen", bestående av folk av mennesker med en annen hudfarge, kultur og tro enn den norrøne. Jeg mener altså at linjene kan leses som en form for plikt, om hva som skal gjøres når Norges grenser trues av fremmede folkeslag og kulturer.

Hvem henvender teksten seg til?

Men hvem er da "vi" som er den norrøne rase? Det er etter min oppfatning ikke en selvfølgelighet at "vi" eller "oss" tolkes i en videre forstand, altså at vi'et omfatter hvem som helst som leser teksten. Som leser blir man riktignok trukket inn i tekstens univers, men man må ikke glemme at det er en *black metal* tekst dette dreier seg om. Med dette mener jeg at det ligger en slags begrensning, eller klausul om man vil, over vi-følelsen. Fenris, som har forfattet teksten, har gjentatte ganger uttrykket irritasjon over det han karakteriserer som misoppfatninger eller misforståtte holdninger til black metal, også blant tilhørere av sjangeren.¹⁴⁰ Etter hans mening er det alt annet enn en slags kollektiv bevegelse med felles tilhørighet og samhold det er snakk om, men tvert i mot "hver mann for seg selv".¹⁴¹ I det hele tatt er han oppgitt over at sjangeren i dag har blitt såpass stor og tilgjengelig. Hadde det

¹³⁷ Internett, 27.09.10 : <http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9302689>

¹³⁸ Se blant annet Heimskringla, vers 6 og 21. Se også Internett, 27.09.10: http://lind.no/nor/index.asp?lang=&emne=asatru&vis=s_b_magnussonene

¹³⁹ Se også Mørk 2002: 106

¹⁴⁰ Se fotnotene nedenfor om black metal som en egosentrisk bevegelse, samt Fenris' uttalelser i forbindelse med publikum og nominasjon til Alarm-prisen.

¹⁴¹ Den amerikanske fotografen Peter Beste brukte 7 år på å fotografere de mest sentrale skikkelsene i norsk black metal, og resultatet ble fotoboken «True Norwegian Black Metal». I forbindelse med arbeidet hans uttaler han til Dagens Næringsliv: "I motsetning til andre musikalske subkulturer opplever jeg ikke black metal som en spesielt sosial scene. Det er snarere en egosentrisk bevegelse." (Internett, 19.09.09: <http://www.dn.no/d2/kunst/article1398716.ece>)

vært opp til ham skulle den fremdeles ”tilhørt” et lite undergrunnsmiljø¹⁴². Black metal skal med andre ord være ekskluderende, og ikke inkluderende, og det er derfor jeg mener at vi-følelsen ikke nødvendigvis er å forstå som en invitasjon til enhver som leser teksten.

Med utgangspunkt i min tolkning mener jeg likevel at det ikke er til å komme vekk fra at det i linje 3.1 og 3.2 er en viss vi-følelse å spore, og dette kan synes paradoksalt med tanke på Fenris’ ovennevnte holdninger.

Norsk Arisk Black Metal

Illustrasjon 9: Baksiden av coveret til "Transilvanian Hunger", preget av "True Norwegian Black Metal" og "Norsk Arisk Black Metal"

Mindre forvirrende blir det ikke av at det på "Transilvanian Hungers" bakside-cover står å lese "Norsk Arisk Black Metal". Riktignok vil det å definere noe som å være arisk i seg selv kunne oppfattes som å være ekskluderende. I tillegg til de historiske og politiske konnotasjoner begrepet måtte ha, sier det uansett en del om hva det *ikke* er. På den andre siden tas det likevel i bruk en betegnelse man (blant flere andre assosiasjoner) vanligvis også

forbinder med beskrivelser basert på visse egenskaper i etnisitet og rase, altså oppfatninger om *felles likheter innen en større gruppe eller et flertall*. Det kan altså virke som tilsynelatende motstridende signaler, det å være "hver mann for seg", men samtidig ønske å markere tilhørighet til en stor gruppe basert på rasebiologisk "vitenskap". Hva som er årsaken til disse tvetydige signalene eller manglende sammenhengen kan jeg ikke uttale meg sikkert om. Det som er sikkert, er at slike holdninger har blitt møtt med forakt av andre black metal

¹⁴² I 2005 uttaler han blant annet: "Personally, I don't wanna reach ANYBODY. (...) Mass audience? Only perhaps 1000-1500 people REALLY understand the Darkthrone vibe, so fuck the mass audience. They are lame." (Internett, 23.11.09 : <http://dirtstar.net/darkthrone/>).

Da Darkthrone for noen år siden ble nominert til Alarmprisen for deres album "Sardonic Wrath" ga han beskjed om at denne nominasjonen var uønsket fra bandets side, og uttrykte til Aftenposten: "Vi spiller ekte og ærlig black metal, og har ingen interesse av å være med på dette sirkuset" (Internett, 23.11.09: <http://www.puls.no/12936.html>)

band på grunnlag av å representere flokkmentalitet.¹⁴³

Observasjoner

På tross av motsetningene velger jeg å holde meg til min opprinnelige påstand, at vi'et i teksten ikke omfatter hvem som helst. Dette gjør jeg på grunnlag av følgende observasjoner:

Den første er at jeg har kjennskap til forfatterens uttalte misnøye i forhold til eventuelle fellesskapsfølelser i black metal; det er ikke for alle, og dermed kan jeg anta at også vi'et i teksten ikke omfatter alle.

Den andre er at produktet "*Transilvanian Hunger*" merkes som å være både "*True Norwegian Black Metal*" og "*Norsk Arisk Black Metal*". Teksten "*Over Fjell Og Gjennom Torner*" bør således ikke tolkes uavhengig av dette produktet, men heller som å være en del av det. Altså er den en del av et black metal-produkt og -uttrykk som vektlegger både rase og nasjonalitet.

For det tredje er det et avvik mellom den skriftlige og den muntlige utførelsen av teksten: vokalisten synger/ skriker nemlig ikke "*Den Norrøne Rase må Slakte den andre*", men "*Den Nordiske Rase må Slakte den andre*". Dette avviket blir etter min mening galt å overse. Jeg mener ikke at den ene varianten skal vektlegges i større grad eller ekskludere den andre, men at den bør ses i sammenheng med den foregående observasjonen om arisk black metal. Således oppfatter jeg "*Den Nordiske Rase*" som å være en ytterligere vektlegging av etnisitet og rase.

Den fjerde og siste observasjonen er at det etter min kunnskap ikke, heller ikke innenfor rasebiologien, eksisterer noe som andre steder enn på denne plata betegnes som "*Den Norrøne Rase*". Dermed blir begrepet for meg en betegnelse som blander eller knytter til seg det man måtte forbinde med det norrøne og nordiske til det man måtte forbinde med selve rasebegrepet. Det blir altså en slags sammensmeltning av biologiske eller fysiologiske assosiasjoner til det *ariske* begrepet, og assosiasjoner til det historiske, religiøst og kulturelt ladete *norrøne*.

Den norrøne rase trer frem

Går det da an å spesifikt peke ut hvem vi'et i den norrøne rase er? Kanskje er det mulig. I så fall tror jeg noe av svaret kan ligge i den andre observasjonen, nemlig at det i perioden

¹⁴³ Se mer om dette i neste kapittel

teksten ble skrevet, faktisk eksisterte et slags samhold blant en liten gruppe mennesker.¹⁴⁴ Det er ikke utenkelig at det er menneskene i akkurat dette miljøet ”*Over Fjell Og Gjennom Torner*” henvender seg, og dermed fungerer som en oppfordring, til både miljøet og forfatteren selv. Samtidig mener jeg det bør tas høyde for at tekstens nedslagsfelt kan vurderes som å være noe videre enn kun den helt innerste sirkelen av black metal utøvere. Jeg vil heller ikke nå gå så langt som å si at teksten henvender seg til enhver leser, men heller foreslå at den muligens henvender seg til de av mottakerne som er norske og nordiske, og som er meningsfeller. Norske mottakere fordi den aktuelle teksten og albumet som helhet vektlegger det som oppfattes som norsk og ekte av skaperne,¹⁴⁵ og naturligvis fordi teksten er skrevet på det norske språk. I tillegg signaliseres det tydelig på baksiden av denne plata at den inneholder ekte norsk og arisk black metal. Med meningsfeller mener jeg i den forstand at de er tilhørere av sjangeren, og at de kjenner og er inneforstått med diskursen i black metal. De er ”innsidere”, og har et innenfra-perspektiv.

Sett i lys av denne konteksten, samt tekstens sterke betoning av det fortidige, kan det dermed tenkes at de kulturelle grensene som jeg tidligere nevnte nærmest er en ”black metal utopi” om hvordan Norge bør være: Et land skapt av og for stolte krigere, som verner dets grenser med hard hånd når trusselen kommer - enten den er i form av kristendom, mennesker med annen hudfarge eller andre fremmedkulturelle elementer.

Illustrasjon 10: Innsiderne oppfattet budskapet? Etter at Darkthrone og Burzum begynte å produsere tekster på norsk spredte denne måten å formidle seg på raskt til andre band i sjangeren¹⁴⁶. Bildet er fra baksiden av en tidlig Satyricon t-skjorte med tittelen ”Pesta 1349”. Legg merke til at skrifttypen som er brukt, ligner det norrøne runealfabetet futhark. Dette gir ”Norge” et gammelt og norrønt preg, kanskje helt i tråd med slik black metal utøverne selv ønsker at landet skal være.

¹⁴⁴ Jeg sikter her til den tidligere nevnte indre kjernen av Norges black metal miljø

¹⁴⁵ Se om tekstens tematikk

¹⁴⁶ Blant annet Dimmu Borgir 1994: ”For All Tid” (No Colours Records) Satyricon 1993: ”Dark Medieval Times” (Moonfog Productions), Ulver 1995: ”Bergtatt – Et Eventyr i 5Capitler” (Head Not Found), Gehenna 1995: ”Seen Through The Veils Of Darkness - The Second Spell” (Cacophonous Records)

Black metal møter nazisme: Darkthrone og det ariske begrepet

Jeg har kommet frem til at det med ”*Den Norrøne Rase*” kan menes mennesker av norsk og nordisk opphav, og at den mer spesifikt kan bestå av black metal-utøvere og -tilhengere. Det ser dermed ut til at vi igjen er inne på det jeg i forrige kapittel beskrev som en partikulær anvendelse og forståelse av begreper. Vi ser at rase og etnisk opphav knyttes opp til det norrøne på et vis som er rasistisk, og må ta med i betraktningen at forståelsen er satt i en kontekst av samtidig musikk som betones av aggressive, ekskluderende og antikristne holdninger.

Innenfor språk- og historievitenskap brukes arisk som en betegnelse over den indoiranske grenen av indoeuropeiske språk, men har på grunn av sammenblandinger også feilaktig blitt brukt for å omtale alle folkeslag som snakker indoeuropeiske språk.¹⁴⁷ Mest relevant i dette kapittelets sammenheng er det imidlertid at tidligere vitenskapelig arbeid med raseinndeling på atten- og nittenhundretallet¹⁴⁸ fikk stor betydning for nazismens ideologi, som tok i bruk det ariske begrepet på ”den nordiske”, ”germanske” og ”hvite rasen” i sin raselære. Det ble altså brukt som et biologisk begrep, uten at nazismen noen gang lyktes med å presisere begrepets innhold. Det ble nemlig samtidig blandet med ”(...)betraktninger som legger vekt på språk, historie, religion, ja til og med politiske oppfatninger”.¹⁴⁹ Videre ble det operert med et hierarki over rasenes ”verdi”, der den ariske rasen ble rangert øverst.¹⁵⁰ Denne verdien anses som så høy at rasens renhet må vernes om. Hitler skriver i *Mein Kampf* blant annet: ”*Nei, det finnes bare én helligste menneskerett, og denne rett er samtidig den helligste plikt, nemlig å sørge for at blodet holdes rent (...)*”¹⁵¹ Når vi da ser på Darkthrones bruk av rasebegrepet mener jeg det utkrystalliserer seg paralleller til nazismen, både i forhold til ideologisk språkbruk og ideologiske grunntanker:

For det første kan det, som jeg var inne på tidligere, hevdes at rasebegrepet i teksten sammenfatter forestillinger om både biologiske og ikke-biologiske egenskaper. Rasen synes altså som å defineres av det biologisk betonte ”nordiske”, og sammenblandes med det kulturelt, historisk og religiøst ladete ”norrøne”.

For det andre kan Darkthrones språk ut fra bakside-coveret forstås som ikke bare å ha paralleller til, men faktisk og som å *benytte seg* av nazi- ideologisk terminologi gjennom å proklamere at deres black metal er ”*Norsk AriskBlack Metal*”.

¹⁴⁷ Internett, 23.09.10: www.snl.no/arisk og www.snl.no/arier

¹⁴⁸ Som for øvrig i dag ikke lenger betraktes som vitenskapelig, men ideologisk. Se for øvrig Internett, 24.11.10: <http://snl.no/rasebiologi>

¹⁴⁹ Ofstad 1971: 29

¹⁵⁰ Ofstad 1971: 26

¹⁵¹ Ofstad 1971: 27

For det tredje kan det ut fra tekstlinje 3.1 og 3.2 også se ut til at bandet gjennom teksten fremmer ideologiske elementer eller en verdensanskuelse som bærer spor av den nazistiske raselærens hierarki. Det at den norrøne rase må *slakte* den andre kan bære i seg en betydning om eller oppfatning av at den førstnevnte rasen er overlegen den andre. Fysisk fordi det er den som slakter og dermed seirer, men også rase-hierarkisk, slik at den norrøne rasen da har en moralsk og naturbestemt *rett*¹⁵² til å slakte.

Oppsummering

I dette kapittelet har jeg forsøkt å belyse hvordan fremmedfiendtlige holdninger kommer til syne i norsk black metal, eksemplifisert gjennom Darkthrones tekst.

Tekstens handling er satt til en fortidig slagscene, som gir leseren et inntrykk av et slags fordums skjær. Sammen med begrepet "*Den Norrøne Rase*" kan dette kobles opp mot black metal aktører eller innsidere, som skal beskytte eller verne om et Norge som er for "den norrøne rasen" – ikke for andre.

I lys av tekstens romantiske presentasjon av det fortidige, kan forakten for det fremmede skyldes i at det fremmede oppfattes som en trussel. Fremmedhatet kan da stamme fra et ønske om å beskytte det opprinnelige, eller kanskje rettere sagt en *ønsket og utopisk versjon* av det opprinnelige. Slik kristendommen kan oppfattes som å representere ødeleggende krefter, kan og andre fremmede kulturer og religioner være like uønsket, ettersom de anses som å være skadelige for vi'et.

Videre kan fremmedhatet og begrepet "*Den Norrøne Rase*" være direkte inspirert av nazistisk tankegang, hvor blant annet det å sikre den hvite rasens renhet er sentralt. I tråd med nazismens rasehierarki er dessuten den hvite rasen overlegen de andre, hvilket også gir den en rett til å sikre sin fremgang og sikkerhet på bekostning av de andre rasene: "*Den Norrøne Rase må Slakte den andre /når blåmenn dunker for tungt på vår dør*".

¹⁵² Ofstad 1971: 28-30, 36

Kapittel 5

NSBM: SKAPELSEN AV EN NY BLACK METAL RETNING

Utenom Darkthrone er det få eller ingen norske band som har kommet med plateutgivelser der hele eller deler av utgivelsens tekstlige uttrykk kan oppfattes som å direkte presentere et rent fremmedfiendtlig og rasistisk budskap. Det finnes derimot flere eksempler på dette fra utenlandske utgivelser, og det er disse jeg skal trekke frem i dette kapitlet.

I forhold til de øvrige kapitlene har jeg valgt en litt annen fremgangsmåte og presentasjonsform. Metodisk sett er det som presenteres fremdeles forankret i en hermeneutisk tilnærming til stoffet. Forskjellen ligger i at kapitlet får en annerledes form: i stedet for å ta utgangspunkt i en enkelt tekst, har jeg valgt å presentere et variert utvalg av elementer fra flere ulike utgivelser, tekster og aktørers uttalelser. Samtidig setter jeg disse i en historisk kontekst. På dette viset håper jeg at kapitlet presenterer utviklingen av en ny black metal retning på en oversiktlig måte for leseren, uten at viktig informasjon om budskap og tematikk går tapt.

Norsk nasjonalromantikk eller nasjonalisme?

Illustrasjon 11: Bildet viser cd'en til Storms utgivelse "Nordavind". Trykket er i det norske flaggets farger, og er

formet slik at det gir assosiasjoner både til et jernkors, solkors og vikingskjold.

Innslag av nasjonalromantikk har siden tidlig nittitalt vært synlig i norsk black metal i større eller mindre grad, uten at jeg har kunnet spore noen direkte og tydelige politiske budskap flettet inn i de romantiske forestillingene. Derimot ble det i 1995 sluppet et album som skilte seg ut fra andre black metal utgivelser¹⁵³ ved at den musikalsk, tekstlig og visuelt profilerte og vektla nasjonalitet på et helt annet vis enn det noen andre utgivelser hadde gjort tidligere. Gruppen kalte seg Storm, og var resultatet av et samarbeidsprosjekt mellom Fenris fra Darkthrone og Satyr fra Satyricon.¹⁵⁴ På platen ”Nordavind” markeres det tydelig over en hel side at dette er ”norsk nasjonalromantisk musikk”.¹⁵⁵ Visuelt består platen av coveret som viser en snøkledd fjelltopp, og selve cd-en har et karakteristisk trykk i rødt, hvitt og blått.¹⁵⁶ Medlemmene er avbildet i norsk natur,¹⁵⁷ og det er også gjengitt en av Erik Werenskiolds illustrasjoner fra Snorre. Musikken består av kjente norske sanger og folketoner spilt i black metal-ens ”drakt”, altså fremføres den med det samme lydbildet som black metal er kjent for.¹⁵⁸

Den norske nasjonalromantikken idealiserte fortiden og ”(...)søkte tilbake til sitt eget folk, dets historie, folkelige tradisjoner, diktning, musikk(...)”.¹⁵⁹ Ved første øyekast kan det se ut til at Storms album kan være en videreføring av denne åndsstrømningen, dog i en moderne og særegen ”black metal utgave”. Ved å gå nærmere inn på tekstene kan man likevel stille spørsmål om dette egentlig er noe annet: flere av de opprinnelige sangtekstene er nemlig endret, og slik jeg tolker det får de et nytt innhold, blant annet med et anti-kristent¹⁶⁰ og politisk budskap som ikke var til stede tidligere. Medlemmene har ved flere anledninger hevdet at bandet ikke er politisk, men som vi skal se, kan denne påstanden kan være vanskelig å godta.¹⁶¹

¹⁵³ Det kan dog hevdes at Storm rent musikalsk ikke kan defineres som ”black metal”, og dette er noe jeg til en viss grad må si meg enig i. Likevel mener jeg det er riktig å presentere bandets utgivelse i dette kapitlet, da skaperne og de ansvarlige bakmennene er svært sentrale figurer i black metal miljøet. Dette reflekteres også i musikken og det kunstneriske, både gjennom musikken og budskapet.

¹⁵⁴ Den kvinnelige vokalisten Kari Rueslått fra Trondheims-bandet ”the 3rd and the Mortal” bidro også med vokal på albumet

¹⁵⁵ Storm 1995: ”Nordavind” (Moonfog Records)

¹⁵⁶ Se illustrasjon 11

¹⁵⁷ Satyr og Rueslått i skogen, bildet av Fenris er det samme som er brukt på coveret av Isengards ”Høstmørke” (se illustrasjon av dette coveret i drøftingskapitlet)

¹⁵⁸ Et mørkt lydbilde, først og fremst preget av gitarer med store mengder ”vreg” eller ”fuzz”.

¹⁵⁹ Internett, 19.09.08: <http://www.snl.no/nasjonalromantikk>

¹⁶⁰ I ”Oppi Fjellet” deklameres det i et mellomparti ”Kan du se ham!? Kan du se ham!?!? Se den kristne kjøteren!! Deng ham opp! Deng ham opp!!! ...Og om du noen gang lukter kristenmanns blod... Opp i fjellet... og hent øksa ...og... Høgg dem ned!!”

¹⁶¹ Plate-sleppet av Storms eneste album skapte en del kontroverser i norsk musikkpresse på grunn av albumets profil. Satyr, som var en av de ansvarlige for prosjektet, forsvarte seg mot kritikken blant annet ved å hevde,

I den samme versjonen av Storms *"Oppi fjellet"* som jeg refererte til tidligere, synges det *"En grusom død venter hver en mann som ikke hyller vårt fagre land"* og *"Vi skjems av blåmenn, vi går i hi"*. I deres versjon av *"Mellom bakkar og berg"* ropes *"Hill nordmannen! Hill nordmannen!"*¹⁶². At hver en mann som ikke hyller landet kan vente seg en grusom død, har slik jeg forstår det ikke noe med nasjonalromantikk å gjøre. Det å sette nordmenn opp mot *"blåmenn"*¹⁶³ og si at de skjems av dem, vil jeg heller ikke oppfatte som nasjonalromantisk. Disse linjene leder heller tankene til et budskap om at mennesker med annen hudfarge fra andre kulturer er skammelige og mindreverdige.

Fra romantikken får man altså dette forherligede aspektet og glorifiseringen av fortiden, representert ved Storms visuelle profil og bruk av folketoner. I tillegg benytter bandet tekstlige grep som gir en form for folkelig og gammeldags preg, som for eksempel: *"(...) Staut hans gange var, under en helnorsk himmel"*, *"Ein værbit hand griper sverdet fatt (...)"* og *"Hans grimme sinn skulle vise dem, at Nordsønn, han har nok av tæl"*¹⁶⁴. Dette kan ses på som et uttrykk for tradisjonalisme¹⁶⁵, og blandet med en slags antikristen hyllest av egen nasjonalitet kombinert med det jeg tolker som forakt for andre folkeslag og kulturer i tekstene, blir platen et uttrykk for etnisk særpreg og ideologi. I tillegg er platens bruk av

kanskje noe selvmotsigende, til det norske black metal magasinet "Nordic Vision" at budskapet ikke var politisk: *"(...) Neither is it Nazi rock as some lefties have accused us of being due to their lack of knowledge. Storm is not political. It is Norwegian atmospheres, back to the roots of this country. Heathenish, Antichristian, National romantic lyrics."*

I samme intervju uttalte han videre at *"(...) The lefties do of course hate us since we hail our nation. Storm is intelligent, grim music for intelligent Norwegian citizens and everybody else who has some interest in Norway and this type of music"*

Han fortsetter med at målet med prosjektet var å skape det han kaller "norske atmosfærer" og å uttrykke deres musikalske røtter, *"(...) meaning tunes from our own shores and roots as norsemenn"*. Samtidig uttaler han seg i svært sterke ordelag om en av kritikerne til prosjektet: *"(...) Mode Steinkjer has attempted to drag me and Fenriz down in the mud. If I become dictator in Norway one misty morning, people like him will be the first to die"*

(Internett, 20.09.08: http://members.tripod.com/black_metal/satyricon/storm.html)

Mode Steinkjer er den daværende redaktøren av det tidligere norske musikkbladet Puls. Satyr omtaler i det samme intervjuet magasinet som en kristent musikkblad – noe det aldri påberopte seg å være. Jeg forstår det som at betegnelsen kristen brukes om Puls fordi bladet kom med sterk kritikk av Storm. Dermed ble de ansett som fiender, som for Satyr ser ut til å være synonymt med "kristne".

Det interessante som disse utdragene viser, er at selve forsvaret mot beskyldningene om at Storm har et politisk budskap *selv* benytter et politisk språk. Dette gir meg samtidig assosiasjoner til en retorikk man kan finne igjen hos ytterliggående grupperinger. Han omtaler blant annet motstanderne eller kritikerne av Storm *"lefties"*, altså slang for å være på politisk venstrefløy, og snakker om å ta livet av hans kritikere i en totalitær fremtid med ham selv ved makten. Hvorvidt disse uttalelsene skal tas seriøst eller ei, vil jeg ikke spekulere i.

Det oppstod for øvrig også en konflikt mellom Kari Rueslåtten og Satyr og Fenris i forkant av utgivelsen, da Rueslåtten følte seg lur av de to andre til å være med på å fremføre et budskap hun ikke ville støtte opp om.

(Internett, 21.09.10: <http://niflgard.wordpress.com/tag/metal/page/2/>)

¹⁶² Storm 1995: "Nordavind", "Mellom Bakkar og Berg" (Moonfog Records)

¹⁶³ Se kapittel 4 om betydningen av blåmann.

¹⁶⁴ Storm 1995: "Nordavind", "Noregsgard" (Moonfog Records)

¹⁶⁵ Hylland Eriksen 2004: 382

tekstlige og visuelle symboler tidvis brutal, noe som er velkjent fra nasjonalismens bruk av symboler.¹⁶⁶ Summen av disse observasjonene leder meg til å karakterisere Storms budskap som å være noe annet enn nasjonalromantisk. Jeg tolker Storms album som å være et av flere eksempler på det man kanskje kan kalle særegne eller egenartede former for nasjonalisme, og som kan komme til uttrykk i både norsk og europeisk black metal. Heller ikke her kan vi snakke om en entydig politisk bevegelse eller en ideologi som er felles for alle uttrykkene. Å hevde noe slikt medfører en generalisering som ville skapt et uheldig og uriktig bilde. Det jeg derimot kan hevde, er at det finnes felles trekk blant noen av uttrykkene. Før vi ser nærmere på disse formene vil jeg først vise til hvordan disse strømningene kan ha spredt seg videre fra Norge til andre band på det europeiske kontinentet.

Black metal utover Norges grenser

Som jeg også nevnte innledningsvis, må det understrekes at norsk black metal fra tidlig nittital har en svært høy stjerne blant mange tilhørere, særlig i utlandet.¹⁶⁷ Dens status bør derfor ikke undervurderes i forhold til at høyreekstreme holdninger også eksisterer blant black metal-band, tilhørere og utøvere i andre land. En konsekvens av denne statusen kan nemlig være at representanter for black metal i andre land enn Norge ikke bare har latt seg inspirere av det rent musikalske uttrykket, men naturlig nok også av budskapet.

Storms "*Nordavind*" og Darkthrones "*Transilvanian Hunger*" er etter det jeg vet blant de svært få norske black metal produktene som faktisk inneholder referanser, symbolbruk og budskap som kan assosieres med høyreekstreme sympatier. Disse utgivelsene er alene neppe sterke nok til å være inspirasjonskilder for en hel retning av ny black metal – flere faktorer må ha vært medvirkende. Den største faktoren mener jeg har vært spredning av slike ideer, og dette har foregått gjennom media og korrespondanse.

Blant ledende black metal aktører er det i dag bred enighet om at massemedias rolle har vært avgjørende i forhold til black metals popularitet og tilgjengelighet, både her hjemme og i utlandet.¹⁶⁸ I Norge eksploderte nærmest tv-nyhetenes hovedsaker og tabloidenes forsider i 1993 av kirkebranner, drap og spekulasjoner om satanist-kulter.

Jeg skal ikke vie hendelsene på tidlig nittital for mye oppmerksomhet i denne oppgaven – det er utførlig gjort tidligere i både bøker og dokumentarfilmer. Det viktige er at massemedias voldsomme dekning førte til oppmerksomhet rundt sjangeren langt ut over

¹⁶⁶ Hylland Eriksen 2004: 385

¹⁶⁷ NRK 2003: Lydverket Black Metal Spesial

¹⁶⁸ Aites og Ewell 2008: "Until the Light Takes Us", Grude 1998: "Satan rir media"

landets grenser.

Illustrasjon 12: Diverse utklipp av norske avisers artikler og forsider fra 1993, da hendelser i black metal miljøet fikk et enormt fokus

Musikkpressen, og da særlig innenfor metal, ga også dette nye fenomenet oppmerksomhet. Særlig er det én artikkel fra britiske magasinet Kerrang!¹⁶⁹ som regnes som å ha brakt black metal ut til verden.¹⁷⁰ Den da 20 år gamle Varg Vikernes,¹⁷¹ som media døpte "Greven"¹⁷² ble viet voldsom oppmerksomhet, og benyttet til fulle anledningen til å spre sine ekstremsynspunkter. Eksempelvis:

Hitler har min sympati, slik også Stalin, Pol Pot, Saddam Hussein og Ceausescu har det. Alle disse diktatorene har utryddet minoriteter, noe jeg er hundre prosent for. Jeg støtter også idéen om Norge for nordmenn.

og

Vi trenger ikke kontakt med andre enn nordmenn. Vi er f.eks. helt for jødeutryddelser. Jorden er overbefolket, og det er helt naturlig å rydde plass. Vi er også helt for at Hordaland skal ut av Norge. Vi trenger ikke sydhavsfrukter(...)¹⁷³

Lignende synspunkter kom han også med til utenlandsk media.¹⁷⁴ Et bakenforliggende motiv for slike uttalelser kan finnes i diskursen som var i miljøet på denne tiden. Det å være så ekstrem som mulig ble oppfattet som positivt blant andre aktører – enkelte vil sågar hevde at å fremstå slik var å regne som *normen*.¹⁷⁵ I alle tilfeller var det ene utsagnet mer sensasjonelt

¹⁶⁹ Kerrang! 1993: Nr 436, 42-46

¹⁷⁰ Moynihan & Søderlind 2003: 101,102

¹⁷¹ På denne tiden het han fremdeles Kristian Vikernes

¹⁷² Det er noe uvisst om det var BA som først ga ham dette tilnavnet, men sannsynligvis stammer det uansett fra hans artistnavn, Count (Greve) Grishnackh

¹⁷³ Rock Furore 1993: nr.2, 42.

¹⁷⁴ Kerrang! 1993: Nr 436, 42-46

¹⁷⁵ Svein Egil Hatlevik skriver 25.03.08 i en festivalrapport fra Inferno 2008 for ballade.no: "For skal man snakke om norsk metallmusikk, så kommer man ikke unna (...) en del begivenheter på begynnelsen av 90-tallet. Jeg refererer selvsagt til da det å være så ekstrem som mulig ble opphøyd til en norm, noe som førte til drap,

enn det andre, og resultatet ble at disse fra et tidlig stadium tiltrakk seg oppmerksomhet fra nysgjerrige og andre som på forhånd var interesserte i ekstreme metal sjangere som thrash- og death metal.

Et annet forhold som også kan ha bidratt til å spre ideer, er at aktiv korrespondanse via brev var svært vanlig i black metal undergrunnen,¹⁷⁶ også utover nittitallet. Parallelt med, og som en del av, denne korrespondansen ble det også produsert fanziner og flyers, som på denne tiden var den eneste måten for de fleste band innenfor sjangeren til å skape oppmerksomhet rundt sin musikk. I fanzinene og gjennom korrespondansen fikk ulike aktører dermed mulighet til å uttrykke sine synspunkter – inkludert holdninger som i de fleste tilfeller ikke var direkte presentert eller synlige i deres utgivelser. I en artikkel om black metal i nettmagasinet ”*Worlds of Subculture*” forteller forfatteren: “(...) *I have old letters/photos from both Shagrath¹⁷⁷ and Mortis¹⁷⁸ before they became artists of note. Mortis is scribing a swastika into a tree trunk and Shagrath signs his letter with a swastika*”.¹⁷⁹

Etter min mening er det summen av disse forholdene, altså massemedias eksponering av særlig Varg Vikernes, og korrespondansen og produksjonen av ulike publikasjoner via nettverket i undergrunnen, som førte til at holdninger som eksisterte i black metal miljøet i Norge også ble adoptert av nye miljøer i utlandet.

Provokasjon eller fullt alvor?

Med tanke på diskursen i black metal miljøet i Norge, der ekstremitet ble en ”*opphøyet norm*”,¹⁸⁰ kan det tenkes at flere aktørers motiver for bruken av symbolene *ikke* alltid stemte ut fra nasjonalistiske eller nynazistiske overbevisninger. Motivene kan muligens finnes i en form for lek med det forbudte og å bryte tabuer, og det som Keith Kahn Harris kaller for ”*refleksiv anti-refleksivitet*”:¹⁸¹ at aktørene bevisst provoserte både utenforstående og andre aktører som ”ikke skjønner tegninga” eller er med på leken, mens de selv hadde en ironisk og

selvmord og kirkebranner.”

(Internett, 10.10.10: <http://www.ballade.no/nmi.nsf/doc/art2008032513332620788738>)

¹⁷⁶Med ”undergrunn” mener jeg det miljøet som eksisterer i sub-kulturer: ”*a movement or group existing outside the establishment and usually reflecting unorthodox, avant-garde, or radical views.*” (Internett, 15.09.10: <http://dictionary.reference.com/browse/underground>)

¹⁷⁷ Stian Thoresen, vokalist og frontfigur i Dimmu Borgir, i dag et av verdens største og mestselgende black metal band.

¹⁷⁸ Egentlig ”Mortiis” (Håvard Ellefsen), tidligere bassist i bandet Emperor. Har i dag et suksessfullt (Internett, 07.10.10: <http://www.heavymetal.no/show.article.asp?menuid=&artid=12402>) prosjekt med samme navn som hans kunstnernavn.

¹⁷⁹ Internett, 01.09.10: http://worldofsubculture.com/index.php?option=com_content&view=article&id=47:the-history-of-nowegian-black-metal&catid=42:subculture&Itemid=87 . Ingen av disse bandene har så vidt jeg kjenner til benyttet seg av nazi-symbolikk på noen av sine albumutgivelser.

¹⁸⁰ Internett, 10.10.10: <http://www.ballade.no/nmi.nsf/doc/art2008032513332620788738>

¹⁸¹ Kahn-Harris 2004:12-17

tidvis spøkefull tilnærming til symbolbruken og budskapet. Darkthrone så seg på et senere tidspunkt nødt til å beklage bruken av ”*Norsk Arisk Black Metal*” i en pressemelding, og Storm forsøkte å tilbakevise at deres album hadde et politisk budskap. Selv om begge bands forsøk på bortforklaringer fremsto som klønete og lite overbevisende,¹⁸² kan de ses på som et resultat av denne refleksive anti-refleksiviteten.

Kanskje fordi grunnleggerne av de nye bandene ikke var fullt innsatt i diskursen, og dermed kan betraktes som å ha vært utenforstående, ble holdningene og uttrykkene som fantes blant enkelte norske black metal band tatt på fullt alvor i utlandet. Jeg regner det som sannsynlig at toneangivende aktører i norsk black metal ble ansett som forbilder for nye og gjerne yngre fans. Når da flere av disse vistehøyreekstremer tendenser,¹⁸³ kan dette ha blitt akseptert som en del av ”black metal pakken”. Resultatet ble at det med tiden dukket opp flere og flere utenlandske band som åpenlyst påberopte seg høyreekstremer sympatier.

Illustrasjon 13: Bevisst provokasjon og brytning av tabuer, eller fullt alvor? Mayhems ”Legion Norge” skjorte har armer prydet med det norske riksvåpenet og SS’ Totenkopf symbol, mens ryggen viser en variant av Nasjonal Samlings solkors - i Mayhems versjon med inkorporerte omvendte kors. Mayhem som band har for øvrig aldri gitt ut et album med høyreekstremer budskap eller symbolikk.

En ny form for black metal

Varg Vikernes og hans band Burzum, som av enkelte får ”æren” av å ha innført nazistiske elementer i black metal,¹⁸⁴ har i sine plateutgivelser etter min mening ikke *noen* entydige

¹⁸² Darkthrone: Moynihan og Søderlind 2003: 350,351, og den tidligere fotnoten om diskusjonen rundt platesleppet av Storms album.

¹⁸³Eksempelvis Fenriz gjennom ulike utgivelser: Darkthrone 1994: ”Transilvanian Hunger” (Peaceville Records) og 1995: ”Panzerfaust” (Moonfog Productions), Storm 1995: ”Nordavind” (Moonfog Productions), Hellhammer som ved flere anledninger kommet med rasistiske uttalelser (se bl.a. Moynihan og Søderlind 2003: 105, 351-352 og Varg Vikernes gjennom diverse uttalelser til media (se tidligere i kapittelet).

¹⁸⁴ Moynihan og Søderlind 2003: 303

høyreekstremer elementer og referanser.

Darkthrones ”*Transylvanian Hunger*” er det eneste albumet i norsk black metal som med sin ”*Norsk Arisk Black Metal*”-merkelapp på albumet og teksten ”*Over Fjell Og Gjennom Torner*” faktisk har skriftlige elementer som kan tolkes som høyreekstremer.

Det kan også hevdes at Storms *fremmedfiendtlige* elementer heller ikke er det som frontes tydeligst, men heller er noe som flettes inn i deres fascinasjon og vektlegging av det *norske*. Bandet forsøkte dessuten å tilbakevise at deres album hadde et politisk budskap.

Budskap og høyreekstrem orientering ble tydelige på en helt annen måte blant de nye bandene. Til forskjell fra eldre norske band og deres utgivelser, lot ikke nykommerne sine budskap begrense seg til uttalelser i intervjuer eller bruk av mer eller mindre skjulte referanser og metaforer. Budskap som ”*National Socialism is the only political system (...) that embodies True European values like Nobility, Honour, Pride and Racial awakening.*”¹⁸⁵ ble vanlige. Mens det tidligere var bekjennelser til mørkere makter eller hedensk kamp mot kristendommen som hadde høyest prioritet på agendaen, tok altså et radikalt og utilslørt politisk budskap over føringen på utgivelsene.

Illustrasjon 14: En samling av cover fra diverse NSBM utgivelser. Fra venstre: Thor's Hammer (Polen), ”The Fate Worse Than Death”, Aryan Kampf 88 (Belgia), ”Mein Kampf”, Wolfnacht (Hellas), ”Blut und Ehre”, Sturm Kommand (Bulgaria), ”An aryan call for the merciless annihilation of the sub-human scum!” og Asgeirr (Frankrike), ”Nouvel Ordre Du Nord”.

Rasisme, fascisme og nazisme preget nå både musikk og tekster, og denne nye generasjonen dømte sin musikk *nasjonalsosialistisk black metal*, vanligvis forkortet NSBM. For øvrig er det vanskelig å tidfeste nøyaktig når de første av disse bandene ble dannet. Ut i fra min egen kjennskap til sjangeren mener jeg det må være snakk om midten til slutten av nittitallet – altså et par år *etter* at norsk black metal ble virkelig kjent i utlandet.

Mellom andre black metal band, inkludert de aller fleste norske,¹⁸⁶ og NSBM

¹⁸⁵ Internett, 01.09.10: <http://www.mirgilus.com/interviews/dersturmer.html>

¹⁸⁶ Definisjonene på hva som er NSBM og hva som ikke er det, varierer. Jeg velger å definere det slik: de band der hele eller deler av besetningen har høyreekstremer sympatier, men som ikke frontet dette i budskapene sine, er *ikke* NSBM. De band som har en gjennomført nasjonalistisk eller ny-nazistisk profil, på en slik måte at både medlemmer og albumutgivelser presenterer samme budskap *er* NSBM. Dette betyr at de tidligere (frem til

eksisterer det et skarpt skille: mens de førstnevnte er individualister fremfor noe annet,¹⁸⁷ er de sistnevnte glødende tilhengere av grupper, altså folk, institusjoner og symboler som sammen med nasjonen kan ses på som å utgjøre metafysiske enheter.¹⁸⁸ Med andre ord prioriteres rase og nasjon over enkeltindividet. Dette har blant annet fått andre black metal-utøvere og tilhørere til å ta til orde for at denne nye varianten ikke en gang *er* black metal: NSBM representerer flokkmentalitet, som for de fleste oppfattes som å være black metals motpol, og de markerer derfor sterk avstand til disse bandene.¹⁸⁹

Symbolbruk og rasetilhørighet

Et eksempel på denne vektleggingen av lojalitet til folk og rase finner vi i utdrag fra tekster til gruppene Graveland og Satanic Warmaster:

We fight for the right / We're proud of our white breed / We shield at any cost / Our honour, our blood, our folk / On behalf of it we shall battle / Maybe shedding our pure blood / But nothing can deceive us! / But nothing shall deceive us!¹⁹⁰

og

In remembrance of a golden age in history / Of mesmerizing splendour a time of supremacy / Our marching ranks revived by a bond of loyalty / To become a spearhead to prevent this Nordic tragedy¹⁹¹

Ettersom utøverne i disse bandene selv velger å bruke termen black metal, mener jeg det riktige er å ta dem på alvor. For det første kan det være uheldig å la uenigheter i en indre diskurs definere hva som *er* noe og hva som *ikke* er noe. For det andre bruker mange aktører den karakteristiske "liksminken", og fremfører sitt budskap i samme musikalske drakt som andre black metal grupper. I tillegg finner vi igjen deler av den samme blasfemiske visuelle symbolbruken, som omvendte kors og pentagrammer, og Satan figurerer dessuten i flere av

"Belus" i 2010) utgivelsene av Burzum havner i en slags mellomposisjon – ut i fra min definisjon kan de i utgangspunktet ikke karakteriseres som NSBM. I dag setter Vikernes i midlertid selv sine egne tekster i en nasjonalsosialistisk kontekst (Moynihan og Sjøderlind 2003: 160), noe som gjør hans utgivelser vanskelig å klassifisere.

¹⁸⁷ Et viktig unntak er altså Varg Vikernes, se forrige fotnote.

¹⁸⁸ Ofstad 1971: 33-35

¹⁸⁹ Som én blant mange profilerte black metal musikere har avdøde Jon Nödtveit fra Dissection uttrykket sin motstand mot NSBM: "*Just belonging to a certain nationality will never make you superhuman. Simple racism or nationalism is nothing but just another herd-mentality for feeble-minded humans to, without logical reason, make themselves feel superior to each other in all their confusion, without having to accomplish anything at all but just being the mentally passive, easily-guided apathetic flocks of cattle that they are!* (...)" (Internett, 14.10.10: <http://www.metalcentre.com/webzine.php?p=interviews&lang=eng&nr=123>)

¹⁹⁰ Graveland 2005: "Fire Chariot of Destruction", "Fire Chariot of Destruction" (No Colours Records)

¹⁹¹ Satanic Warmaster 2008: "Revelation... of the night", "Sign Of Fighter's Storm" (Tour De Garde)

tekstene: ¹⁹²

Born in secretion / Goat horns impale the Lambs of God / Tearing open the sacred womb /
War against the alien faith (...) Burn the Bible, the book of lies/ Resurrection of a Satanic cult
/ Look me in the eyes and say you defy / Black metal kommando, horned vengeance of
Aryan steel (...) ¹⁹³

Foruten høyreekstrem symbolikk benytter de seg av mye av den samme før-kristne symbolikken som ”vanlig” black metal tar i bruk. For Nord- og Vest-europeiske band er det særlig Tors hammer, nordiske runer, norrøne guder og andre symboler som brukes, for eksempel:

May the hammer smash the cross, / turn to pieces Jesus' corpse... / May the wrath of the folk /
drive the foreign prophets out. / What is alien, what is wrong / shall be banished or
destroyed... ¹⁹⁴

Blant grupper fra Hellas og Italia henter man inspirasjon fra sine egne kulturelle røtter. Her er det vanlig å benytte seg av romersk og gresk mytologi og historie:

Apollonian fires / Flames are up to the skies / For the twelves Gods / They are the Heathen
pride / Zephyrous spreads his wings / Into the blackest sky / And there is light / Noone can
stop the Might ¹⁹⁵

Varg Vikernes uttalelse ”*Hva har Odin med nasjonalsosialisme å gjøre? Odin er nasjonalsosialisme*” ¹⁹⁶ er betegnende for disse bandenes forståelse av deres kulturelle røtter: det er snakk om en retradisjonalisering, der man gir ny mening til gamle symboler, og der disse settes inn i en ny meningskontekst. Mer spesifikt mener jeg at disse brukes i et ideologisk øyemed for å skape et forestilt fellesskap og å bygge opp under nasjonal og etnisk

¹⁹² Se ellers Satanic Warmaster 2007 :”Black Metal Massacre”, ”Satanic Winter” (Deaththrash Armageddon), 2008: ”Nachzehrer”, ”Satan’s Werewolf” (Werewolf Records/ Northern Heritage Productions), Graveland 1994: ”The Celtic Winter”, ”The Return Of The Funeral Winds” (Melissa Productions)

¹⁹³ Satanic Warmaster 2005: ”Black Metal Kommando/ Gas Chamber” (Werewolf Productions). Dette tekstutdaget er for øvrig hentet 16.09.09 fra www.darklyrics.com, en tekstdatabase på Internett.

¹⁹⁴ Thor’s Hammer 2000: ”May the Hammer Smash The Cross”, ”May the Hammer Smash The Cross” (Ancestral Research Records)

¹⁹⁵ Bannerwar 2006: ”Centuries of Heathen Might”, ”The Return of the Twelve Gods” (Drama Company)

¹⁹⁶ Mørk 2001 : 40

storhet.¹⁹⁷ I tekstutdragene ser vi at ord og begreper som *"pride", "might", "supremacy"* og *"honour"* forbindes med egen kulturhistorie, tradisjon og folk eller rase. Fremmedkulturelle elementer representerer noe som er *"alien", "wrong"* eller en *"Nordic tragedy"*, og må knuses og ødelegges for å beskytte det ekte og opprinnelige. Før-kristne gudeskikkelser kobles videre til vold og styrke. Denne styrken tilhører *folket*, altså *den hvite rase*, og gir deres makt en form for guddommelig legitimitet – de er gudenes sønner og døtre, og handler i deres ånd:

White sons of Wotan / Fighting bravely as their fathers used to fight / From dawn till dusk in mortal struggles / Staining with enemy blood / Till the last breath inflicting deadly blows / In eternal dance with death in chaos of war¹⁹⁸

Flere NSBM band kommer for øvrig fra land med slavisk befolkning¹⁹⁹, og blant disse oppfatter jeg ikke den før-kristne og hedenske symbolismen som å være like sterk. Dette kan muligens ha noe med at det finnes lite nedtegnet materiale om før-kristen religion fra flere av disse de landene,²⁰⁰ slik at en retradisjonalisering blir vanskelig. Disse ser ut til å konsentrere seg i større grad om den rent nazistiske symbolbruken, altså svastikaer, solkors og bilder av heroiske tyske soldater og kampsituasjoner. Jeg må innrømme at dette slår meg som temmelig paradoksalt, da nazi-Tyskland hadde en svært negativ oppfatning av den "slaviske rase": *"(...)De slaviske folkegruppene skulle ikke utryddes fullstendig, men reduseres til et underordnet tjenerfolk."*²⁰¹ Historisk sett ble altså disse folkegruppene sett på med forakt av nazistene. Likevel ser det for meg ut til at dette er et faktum som ties i hjel, eller som ikke lenger er relevant. I så fall kan det være snakk om ikke bare en retradisjonalisering av symboler og kulturarv, men også av nazismen; vi ender da opp med ny-nazisme.

Bakenforliggende forestillinger

Etter min oppfatning representerer NSBM en ny form for black metal: Den har som nevnt klare politiske føringer, og ikke minst representerer den en synkretisme som man ikke finner blant andre black metal bands budskap. Den øvrige sjangerens tradisjonelle bruk av

¹⁹⁷ Hylland Eriksen 2004: 385

¹⁹⁸ Graveland 2000: "Creed of Iron", "White Beasts of Wotan" (No Colours Records). Wotan er for øvrig det germanske navnet til Odin.

¹⁹⁹ Altså grupper med slavisk språk, for mer, se Internett, 14.09.10: <http://www.sn1.no/slavere>. Sturm Kommand er for øvrig et slikt band, og kommer fra Bulgaria.

²⁰⁰ Internett, 14.10.10: <http://www.encyclopedia.com/doc/1E1-Slavicre.html>

²⁰¹ Internett, 15.10.10: <http://www.folkemord.no/Tyskland/5721>

blasfemiske og antikristne symboler smelter sammen med hedensk og før-kristen symbolikk, og settes inn i en ny kontekst som er politisk og ideologisk. NSBM-retningen formidler dermed opp et ny-nazistisk og anti-kristent budskap sterkt betont av hedensk, blasfemisk og satanisk symbolikk.

Det er velkjent at ny-nazistiske bevegelser tar i bruk før-kristne symboler og elementer i sine ideologier, og setter dem inn i en ny menings-kontekst.²⁰² På denne måten får de en ny funksjon, slik vi har sett tidligere i kapittelet. I NSBM er det i tillegg innslag som er inspirert og sammenfallende med ideer fra ulike retninger av satanismen. I alle satanistiske retninger finner man innslag av sosial-darwinisme og ideer om det sterke mennesket. Særlig aktuelt i forhold til NSBM er det at noen av retningene i tillegg har utviklet tanker med et biologisk og etnisk rase-perspektiv. Mer spesifikt formidles det at det sterke mennesket er *arisk*.²⁰³ Hendrik Möbus, frontfigur i NSBM bandet Absurd, omtaler nazismen som “(...)most perfect (and only realistic!) synthesis of satanic/luciferian will to power, elitist Social Darwinism, connected to Aryan Germanic paganism”.²⁰⁴ Uttalelsen tyder på at deler av NSBM-miljøets aktører har kunnskaper om en slik form for satanisme. I tillegg finner man uttalelser og forestillinger som er inspirert av det man kan kalle nazi-okkultisme og esoterisk fascisme.²⁰⁵

DER STURMER's philosophy comes from the National Socialist ideals. It is the Cosmotheory of the Aryan Overman. Only throughout National Socialism the White Man will be able to regenerate and reach a new, higher plane of existence.²⁰⁶

I forhold til gruppens religiøst ladete symbolbruk, får jeg på grunnlag av flere intervjuer jeg har gjennomlest med NSBM band, likevel et inntrykk av at flere av disse gruppene ikke har en ideologi som er nøye gjennomtenkt eller tuftet på en helhetlig filosofi. Deres sataniske, blasfemiske eller hedenske symboler er derfor ikke nødvendigvis et resultat av en livsanskuelse tuftet på satanisme eller før-kristen religion. Symbolene er først og fremst viktige fordi NSBMs symbolikk og symbolbruk er sammenfallende med en tilsvarende bruk i etnisk nasjonalisme – den er voldsom, og dens hensikt er først og fremst å bygge opp om

²⁰² Eksempelvis Vigrd i Norge (Tveito 2007: 60-67) og Wotansvolk i USA (Gardell 2003: 191- 231)

²⁰³ For mer om satanismens retninger og forestillinger om det sterke mennesket, se oppgavens drøftingskapittel.

²⁰⁴ Internett, 26.11.10: http://en.wikipedia.org/wiki/National_Socialist_black_metal#cite_note-10

²⁰⁵ Jeg presenterer en sammenfatning av denne i oppgavens drøftingskapittel.

²⁰⁶ Musikeren ”Hjarulv” om sitt band Der Sturmets filosofi.

(Internett 10.10.10: http://www.battlezine.com/interviews/Der_Sturmer/dersturmer.html)

følelsen av et ”*sakralt fellesskap*”²⁰⁷ og å betone den hvite manns overlegenhet over andre raser.

NSBM som effektiv spreder av rasehat

Det kan derfor være tilfellet at black metal ikke er noe mer enn en ekstrem og aggressiv musikkform som er passende til å spre et høyreekstremt budskap, slik også rock og punk brukes til dette formålet i White Power-bevegelsen.²⁰⁸ Kanskje er det blant musikerne i tillegg en preferanse for black metal på grunn av dens forbindelse med antikristne holdninger, noe som er tiltalende ut fra ny-nazistiske forestillinger om jødernes innflytelse og herredømme i verden. Fra et slikt perspektiv er kristendommen og den kristne etikk nok et verktøy jødene har funnet opp for å holde den ariske rasen nede,²⁰⁹ og kampen mot kristendom blir da en kamp mot sionismen og den jødiske rase, noe som går hånd i hånd med ny-nazismen.

Oppsummering

I dette kapittelet har jeg presentert hvordan budskap som var fremmedfiendtlige og nasjonalistiske i norsk black metal ble spredt til utlandet gjennom massemedia, publikasjoner i undergrunnen og korrespondanse mellom aktører. Diskursen i Norge var preget av ekstremitet som noe positivt, og dette kan ha vært noe av motivasjonen for å benytte seg av symboler og budskap som av det øvrige samfunnet blir oppfattet som tabu. En forklaring kan og være refleksiv anti-refleksivitet i miljøet, men budskapet som spredte seg ble i alle tilfeller tatt på fullt alvor av de nyere og yngre bandene.

Hos disse gruppene tok (og tar) uttrykket form av utilslørt høyreekstremisme, og hedenske, blasfemiske og anti-kristne symboler får nye funksjoner i en ny type black metal, der budskapet er ny-nazistisk. Nasjonal stolthet og forakt for fremmede i Norge har i andre land resultert i skapelsen av *nasjonalsosialistisk black metal*, NSBM. Det går et sterkt skille mellom denne retningen og øvrig black metal, da andre aktører mener det strider mot hva black metal representerer: Individet over massene, og ikke omvendt. NSBM vektlegger rase, noe som blir oppfattet som flokkmentalitet.

Det ny-nazistiske budskapet har paralleller til, og kan være inspirert av satanistiske og okkulte forestillinger om det sterke mennesket og den ariske rase som et overmenneske. Hos

²⁰⁷ Hylland Eriksen 2004: 385

²⁰⁸ Ward, Lunsford et al 1999: ”Today, it seems clear that white supremacists - many of whom have recognized the power of music as a recruiting tool since the early 1990s - are increasingly turning their attention specifically to the black metal scene.”

²⁰⁹ Internett, 25.11.10: http://www.akweb.de/ak_s/ak428/31.htm

de fleste band har jeg likevel inntrykk av at symbolene først og fremst ikke kan anses som en integrert del av en satanistisk eller hedensk livsanskuelse, men heller får funksjon i form av å bygge opp om en storhet i forhold til eget folk.

Kapittel 6

MØRKE KREFTER

Black metals gjennomgående bruk av sataniske og okkulte symboler kombinert med et radikalt antikristent budskap har gjort sjangeren til den musikkformen som fremfor noen forbindes med djevelen, helvete og mørkets krefter. I dette kapittelet skal jeg med utgangspunkt i en tekst av Dark Funeral se nærmere på hvordan djevelen fremstilles i black metal, og hvordan djevelens rolle spiller inn i det antikristne og sataniske budskap som sjangeren forbindes med.

Band

Dark Funeral kommer fra Stockholm, og har lenge vært et av Sveriges største band innenfor genren: blant annet er de et av få svenske metal band som har kommet seg inn på Sveriges topp-40 liste. Bandet ble dannet i 1993, og hører dermed til ”*the second wave of black metal*”. I dag er det eneste gjenværende originalmedlem Micke Svanberg, med kunstnernavn

Illustrasjon 15: Tidlig bandbilde av Dark Funeral, med de typiske våpnene på plass. Grunnlegger Lord Ahriman bakerst til høyre.

Lord Ahriman. Deres musikk kjennetegnes av låter med et ekstremt høyt tempo og blast beat-rytmer. Lydbildet er ”kaldt”, altså lite bass og mellomtone, men med klar produksjon, slik at detaljene i riff og rytmer kommer tydelig frem. Deres ”sound” kan beskrives som å være typisk svensk black metal: den skiller seg ut fra den norske black metal først og fremst ved en utstrakt bruk av lange passasjer med blast beats, i tillegg til at den er mye mer melodisk anlagt. Bandet har siden starten vært konsekvente i sitt sataniske image, og har aldri hevdet noe annet enn at de lager musikk med et satanisk budskap.²¹⁰

²¹⁰Internett, 01.09.10: <http://www.darkfuneral.se/darkfuneral.htm>

Tekst

Denne teksten har jeg valgt å stille opp litt annerledes enn de andre tekstene. Årsaken til dette er først og fremst plasshensyn. Flere av linjene i tekstens originaloppsett er så lange at det ikke hadde latt seg gjøre å følge det samme oppsettet i det formatet denne oppgaven har. Ellers har jeg forsøkt å holde meg så tett opptil originaloppsettet som mulig; verseinndelingen er den samme, likeledes er den konsekvente bruken av store bokstaver.

Band: Dark Funeral

Album: Vobiscum Sathanas

Låt og tekst: Enriched by Evil

(1)

SATAN - ANGEL OF DARKNESS CARRY ME THROUGH THE SEVENTH
GATE. / TAKE ME TO THE REGIONS OF EVIL, LET YOUR FLAMES SURROUND MY
SOUL.

(2)

I HAVE GIVEN YOU MY MORTAL LIFE I WEAR / YOUR MARKS WITH PRIDE. /
YOU WERE THE RAZOR IN MY FLESH NOW TAKE MY BLACKENED SOUL. /
ENRICH ME WITH THE POWERS OF EVIL. / LET ME STAND BY YOUR THRONE. /
LET ME BECOME A SOLDIER OF DARKNESS. / FOR YOU I'LL RAISE MY SWORD.

(3)

I AM THE ONE, LET ME BE YOUR SON / A PRINCE OF EVIL, FATHER.
I AM THE ONE, LET ME BE YOUR SON / A PRINCE OF EVIL, SATAN.

(4)

IN MY HEART YOUR BLACK FLAME BURNS. / MY EYES ARE COLD AS
DEATH MY BLOOD IS RIVERS OF HATE. / I AM THE VERY ESSENCE OF
EVIL!!!! / EVIL!!!

(5)

YOUR WINGS WILL CARRY ME THROUGH THE DARKENED SKIES. /
FAR BEYOND THE REALMS WHERE LIGHT NO MORE SHINES. /
MY EYES REFLECT YOUR FLAME. / FOREVER I WILL REMAIN.

(6)

I AM THE ONE, LET ME BE YOUR SON / A PRINCE OF EVIL, FATHER.
I AM THE ONE, LET ME BE YOUR SON / A PRINCE OF EVIL, SATAN.

Hovedtrekk

Første vers tolkes som at jeg-personen vil ledes til ”*regions of evil*”, der Satans flammer skal omringe sjelen. For å komme dit ledes man gjennom den *syvende port*. Denne syvende porten kan ha flere referanser: I Koranen fortelles det om syv porter til helvetet,²¹¹ og slike porter nevnes også i bibelen.²¹² I Dantes ”*Den guddommelige komedie*” må Dante og Virgil passere en helvetesport før de foretar en reise gjennom helvetes ni sirkler. I sumerisk og babylonsk mytologi berettes det om gudinnen Ishtars / Innannas reise til underverdenen, der hun må gjennom syv porter før hun etter den syvende port møter gudinnen Ereshkigal, underverdenens dronning.²¹³

Andre vers kan forstås som at jeg-personen har tatt sitt eget liv, og at Satan var den som ledet ham / henne til å ta sitt eget liv: Satan var barberbladet som skar i kjøttet, og nå vil sjelen sendes til helvete. Jeg'et ønsker videre å bli beriket av ondskapens krefter, stå ved djevelens trone og å bli en mørkets soldat som kjemper for Satan. Dette ønsket forsterkes ytterligere i de følgende linjene, der det proklameres at jeg'et - som nå henvender seg til Satan som en far – er den utvalgte, den som ønsker å være en sønn av Satan, en ondskapens prins.

Neste vers kan ses på som en beskrivelse av Satans nærvær og krefter og den effekten de har for jeg-personen: ”*I mitt hjerte brenner din sorte flamme/ Mine øyne er kalde som døden*” og ”*Mitt blod er elver av hat*”.²¹⁴ De siste linjene vektlegger ondskapen, og kan forstås som at den er altoppslukende, og ensbetydende med jeg'et; jeg'et er ondskapens essens.

Siste vers er en beskrivelse av jeg-personen som fraktes på vinger gjennom mørke himler, vekk fra lyset. ”*Forever I will remain*” kan tolkes som å bli værende igjen der lyset aldri når frem, som sannsynligvis er helvete, med tanke på tekstens helhet. Jeg'et uttrykker med andre ord lojalitet, å bli værende ved Satans side for all tid. Teksten avsluttes med de samme linjene som tidligere, med jeg'ets ønske om å bli en ondskapens prins og sønn av Satan.

²¹¹Koranen 15: 43-44 “*And surely, Hell is the promised place for them all. It has seven gates, for each of these gates is a class of sinners assigned.*”

²¹²Det Nye Testamente 2005: Matt 16:18 ”*Og jeg sier deg: Du er Peter, og på denne klippen vil jeg bygge min kirke, og dødsrikets porter skal ikke få makt over den.*” Den engelske oversettelsen i King James Bible lyder “*And I say also unto thee, That thou art Peter, and upon this rock I will build my church; and the gates of hell shall not prevail against it.*”

²¹³Kramer 1972: 88-96

²¹⁴Min egen oversettelse

Budskap og tematikk

Det er ikke tilfeldig at det er akkurat denne teksten som ble valgt til tolkning i dette kapittelet. For meg er den et svært godt eksempel på de budskap og fremstillinger som er sentrale i black metals omgang med djevelen, slik at den på et vis representerer *essensen av det sataniske* i sjangeren. Vi skal nå se nærmere på hvorfor jeg oppfatter teksten slik.

Mennesket og djevelen

Illustrasjon 16: En av Dark Funerals mange dramatiske bilder, som viser en personifisert Satan-skikkelse, sittende på sin trone i helvete.

fysisksted, og ikke bare en tilstand. Dette ligger ”*far beyond the realms where no more light shines*”, der Satan sitter på sin trone, mellom ”*regions of evil*”, porter og flammer. På denne måten formidler teksten til meg som leser at helvete har en slags ”metafysisk geografi”, og disse beskrivelsene bygger dessuten opp om en forståelse om at djevelen og hans domene har en *virkelig eksistens*, kontra det å være symbolske metaforer.

Noe av det mest slående ved ”*Enriched by Evil*” er forholdet som presenteres mellom jeg’et og Satan. Særlig tydelig blir dette i refrenget, der Satan tiltales som en hellig eller ”uhellig” far, og jeg’et fremstilles som hans sønn. Teksten gjengir på denne et tett forhold mellom den hellige Satan og jeg’et, og slike fremstillinger er typisk for black metal: ”*Unholy*

Slik teksten fremstiller det, er det en kristen Satan-skikkelse som trer frem. Satan er ikke et abstrakt begrep som brukes for å representere det mørke og destruktive, det blir heller tegnet et visuelt og fysisk bilde av Satan, som en personifisert og maskulin gudeskikkelse som jeg’ets sjel og sinn forholder seg til. Den første linjen omtaler Satan som mørkets *engel*, og en lignende referanse finner vi mot slutten: ”*Your wings will carry me(...)*”. Dette kan også referere til den falne engelen Lucifer, som da blir ensbetydende med Satan. Vi finner visuelle fremstillinger av djevelen på flere av Dark Funerals utgivelser, og disse understreker

forestillingen om en fallende engel.

Videre formidler teksten et helvete som et

father”,²¹⁵ *“Satan my master”*,²¹⁶ *“my lord Satan”*²¹⁷ og lignende fremstillinger finner man igjen i svært mange av sjangerens tekster.

Okkult og antikristen symbolikk

“The seventh gate”, den syvende port, som referanse til sumerisk og babylonsk mytologi er særlig interessant, ettersom elementer fra sumerisk og babylonsk mytologi utgjør en del av kjernen i H.P. Lovecrafts Kthulhu myter, som igjen er svært populære innen flere metal-sjangre.²¹⁸ I Kthulhu myten inngår boka *Necronomicon*, som blant annet inneholder ritualer der syv porter kan åpnes til ikke-jordiske sfærer. Disse portene er sentrale i påkallelsen av *“the Ancient Ones”*, eldgamle og onde skapninger med enorme krefter, som hviler et sted bortenfor tid og rom.²¹⁹ Det antas at boka, som det finnes flere ulike versjoner av, er et produkt skapt av H.P. Lovecraft selv, som en del av hans litterære univers. Det er altså ikke et autentisk okkult dokument eller grimoire,²²⁰ men et resultat av ren fantasi. Dette har likevel ikke hindret *Necronomicon* i å oppnå høy status i visse okkulte miljøer.²²¹ Tilhengere hevder for øvrig at flere av Aleister Crowleys tekster har klare paralleller til boka,²²² og den har i tillegg vært en inspirasjon for Anton LaVey og Church of Satans ritualer.²²³

“In my heart your black flame burns” er en annen linje med okkulte referanser. Blant tilhengere av LaVey og Church of Satan kan den svarte flammen forstås som et symbol på *“djevelen i mennesket”* eller det sataniske selv'et.²²⁴ *“Satan still lives within our hearts! The Black Flame of Satan shall forever burn!”*.²²⁵ I LaVeys satanisme er Satan først og fremst et

²¹⁵ Eksempelvis hos Dark Funeral 2001: *“Diabolis Interium”*, *“The Arrival of Satans Empire”* (Regain Records), Otargos 2002: *“Conqueror, Conqueror... Destroyer”*, *“Unholy Father”* (selvtutt), Satanic Slaughter 2002: *“Banished To The Underworld”*, *“Bringers of Armageddon”* (Black Sun Records)

²¹⁶ Bathory 1998: *“Jubileum Volume III”*, *“Satan My Master”* (Black Mark)

²¹⁷ Zemial 2003: *“Blood of Satan”*, *“My Lord Satan”* (selvtutt)

²¹⁸ Som eksempel kan det nevnes Metallica 1984: *“Ride the Lightning”*, *“the Call of Ktulu”* (Elektra Records), det svenske black metal bandet Marduk, som har hentet sitt navn fra sumerisk mytologi, black metal bandet *Necronomicon* og death metal bandet Morbid Angel 1991: *“Blessed Are The Sick”*, *“The Ancient Ones”* (Earache Records).

²¹⁹ Kthulu mytene og *Necronomicon* og de mange litterære og nyreligiøse okkulte tolkningene av dem er til dels *svært* omfattende og komplekse. Jeg kan derfor ikke beskrive dem i nærmere detalj i denne oppgaven. For mer informasjon anbefales det å lese en av utgavene av *Necronomicon*, eksempelvis Avon Books' 1977-utgave. Mye informasjon kan også finnes på diverse H.P. Lovecraft- og Kthulu/ Cthulu- forum på Internett, for eksempel www.templeofdagon.com

²²⁰ En bok for praktisering av magi, med beskrivelser av ritualer, påkallelser, ånder o.l. Se ellers Greer 2007: 210, 211

²²¹ Greer 2007: 170

²²² Se introduksjonen til Avon Books' utgave av *Necronomicon*.

²²³ LaVey 1972: 179-202. Ritualene *“The Call To Cthulhu”* og *“Seremony Of The Nine Angels”* inneholder påkallelser til blant annet Azathoth, Yog-Sothoth og Shub-Niggurath, som man også finner i *Necronomicon* og Kthulhu-mytene.

²²⁴ Aagard Petersen 2009: 9

²²⁵ Vincent Crowley, yppersteprest i Church of Satan og musiker i det sataniske death metal bandet Acheron.

symbol på menneskelige kvaliteter, og ikke en personifisert gud eller overnaturlig kraft.²²⁶ Slik sett må flammen anses som et symbol på noe menneskelig, og *ikke* gudommelig. Dersom referansen i teksten har sine røtter i Church of Satans lære, som altså er ateistisk, rimer den i så fall dårlig med den Satan-skikkelsen som tegnes i teksten. Likevel kan ikke muligheten avskrives helt, da grunnleggeren av Dark Funeral selv har uttalt at han har sympatier for Church of Satan,²²⁷ og i tillegg har samarbeidet musikalsk med en av organisasjonens medlemmer.²²⁸

I andre organisasjoner og retninger²²⁹ av moderne satanisme brukes den svarte flammen som et symbol for å beskrive noe *guddommelig* – altså teistisk – i mennesket. For Temple of Set²³⁰ representerer den for eksempel en guddommelig essens fra Set, og denne er en gave gitt av guden til utvalgte mennesker. Disse utvalgte, eller "*the Gifted Race*",²³¹ kan gjennom mestring av den sorte flammen gjennomgå en "satanisk transformering" eller utvikling mot et høyere stadium, slik at de selv kan ende opp som guder.²³² På tross av en symbolbruk som benytter seg av gamle gudebilder av Set, blant annet i ordenens skrifter og i sine memoarer, uttaler Michael Aquino²³³ at guden Set ikke må forstås som en personifisert egyptisk Gud. Han beskriver Set som en "(...) *intelligence outside my own*" og en "(...) *ageless intelligence – a form of energy*"²³⁴ som han fikk en "mental kobling" eller tilknytning til. Dermed blir også Temple of Sets bruk av symbolet vanskelig å sette i en tydelig sammenheng med den svarte flammen som symbol i teksten. Ut fra tekstens fremstillinger ser vi en kristen personifisert Satan på den ene siden, mens Aquinos beskrivelser vitner om en form for kaotisk eller anti-kosmisk kraft²³⁵ representert ved guden Set på den andre. Symbolet kan i begge tilfeller referere til det hellige, men selve fremstillingen eller forståelsen av det hellige er uansett vidt forskjellige.

Flammen kan altså sikte til forskjellige oppfattelser, både teistiske og ateistiske, men ingen av dem samsvarer med den djevleskikkelsen teksten presenterer. På bakgrunn av denne observasjonen tror jeg at bruken av symbolet i teksten er inspirert av én eller begge av variantene – uten at det eksisterer noen videre sammenheng eller årsak til bruken enn det faktum at det er et symbol forbundet med ulike former for satanisme. Hvis dette er tilfellet, blir bruken med andre ord en slags form for "okkult og satanisk staffasje", der man benytter slike symboler tekstlig og

Internett, 01.11.10: <http://www.oocities.com/indarkpurity/interviewacheron.html>

²²⁶Olander Lap 2008: 12,13

²²⁷Internett, 04.11.10: <http://metalkings.ru/reviews/darkfuneral/darkfuneral.htm>

²²⁸Den samme Vincent Crowley som er nevnt tidligere.

²²⁹Blant andre Order Of The Trapezoid (en såkalt "pylon" eller losje under Temple of Set), Temple Of The Black Light and Order Of The Nine Angles

²³⁰Utbryterorganisasjon av Church of Satan, se Internett, 17.09.10: www.xeper.org for mer informasjon.

²³¹Aquino 2010: 577

²³²Aquino 2010: 578

²³³Grunnleggeren av Temple of Set

²³⁴29.09.09: "*KHPR: The Voice Of Darkness*". Podcast kan lastes ned fra Internett, 17.09.10: www.khprvod.org

²³⁵Aquino 2010: 479, 480

visuelt først og fremst for *effektens* skyld, kanskje for å gi uttrykket et mer okkult, esoterisk og mystisk preg.

Illustrasjon 17: En samling black metal cover med blasfemisk uttrykk. Fra venstre vises en geit i geistlige klær, der alle kristne symboler er inverterte. Videre vises en avkledd nonne som synder med en djevel- eller demonskikkelse. Legg spesielt merke til de to siste omslagene, der det ene viser en geit omgitt av bedende og fortvilte mennesker, og det siste som viser det som kan være en Jomfru Maria med skjendet ansikt og en dolk i hjertet. Disse er gjort i freskestil, som gir dem et autentisk og autoritativt uttrykk, ettersom bildene får et slags kirkelig og hellig preg over seg - men i disse tilfellene med et motsatt fortegn.

En annen viktig bestanddel av symbolbruken finner man i Dark Funeral og andre bands utstrakte bruk av forvrengte kristne symboler. Man tilkjenner en kristen ikonografi og tolknings- og referanseramme, men perverterer den eller inverterer disse, slik at de får en blasfemisk karakter. Det vanligste symbolet er det omvendte korset,²³⁶ som Dark Funeral har inkorporert i sin egen logo. I tillegg er geita,²³⁷ gjerne i sammenheng med et nedadvent pentagram og som en uhellig fader i helvete, ofte brukt som symbol. Andre visuelle eksempler fra sjangeren er avhogde sauehoder som sceneeffeker,²³⁸ en uhellig treenighet²³⁹ og utallige fremstillinger av Antikrist.²⁴⁰

I tillegg er det ikke uvanlig med symbolikk som er av voldelig og seksuell karakter,

²³⁶ Som i seg selv er et kristent symbol (Peterskorset), noe også flere aktører er fullt klar over, men det hindrer likevel ikke bruken av og identifiseringen med symbolet.

²³⁷ Bruken av geiten som symbol for Satan eller Antikrist kan ha sin bakgrunn i Matteus 25: 31-46, der Jesus skiller mennekene "som en gjeter skiller sauene fra geitene", og der sistnevnte tiltales som "dere som er forbannet, til den evige ild som er gjort i stand for djevelen og hans engler." Den kan også ha sin bakgrunn i Baphomet / Baffomet, et "(...) symbol i form av et skjegget mannshode" og som "omtales i prosessen mot de franske tempelherrer ca. 1307"

(Internett, 15.10.10: <http://www.sn1.no/baffomet>).

Eliphas Levis illustrasjon av Baffomet og "Sabbatical Goat" er kanskje den som fremfor noen har "introdusert" geiten som synonymt med djevelen, og en versjon av denne er for øvrig Church of Satans offisielle symbol (Internett, 24.11.10: <http://symboldictionary.net/?p=468>)

Geiten vist i Dimmu Borgirs frontcover i illustrasjon 2 er for øvrig en temmelig nøyaktig gjengivelse av Levis illustrasjon.

²³⁸ Noe Gorgoroth og Mayhem har gjort flere ganger, og da som symbol for Guds lam. Se forøvrig illustrasjon 18.

²³⁹ Watain 2003: "Casus Luciferi" (Drakkar Productions), frontcover

²⁴⁰ Blant annet Besatt 2007: "Triumph of Antichrist" (Undercover Records), frontcover, Deiphago 2010: "Fillipino Antichrist" (Hells Headbanger Records), frontcover

som for eksempel visuelle fremstillinger av en voldtatt Jesus Kristus²⁴¹ og nonner i diverse former for seksuell aktivitet.²⁴² Tekstlige eksempler er titler som ”*Unholy Commandments*”²⁴³ og ”*Black Mass Krakow 2004*”,²⁴⁴ eller bandnavn som Satan's Disciples²⁴⁵ og Rotting Christ.²⁴⁶ I tillegg har vi allerede sett hvordan Satan fremstilles som en ”uhellig far”. I følgende avsnitt peker jeg dessuten på hvordan teksten som helhet kan tjene som en form for blasfemisk lovsang.

Illustrasjon 18: Bildet viser noen av sceneeffektene brukt i Gorgoroths konsert under Wacken Open Air i Tyskland sommeren 2008. I forgrunnen vises flere avhogde sauehoder, i bakgrunnen skimtes en naken korsfestet kvinne.

²⁴¹ Goat Semen 2002: selvtitulert demo (selvtutt), frontcover

²⁴² Cradle Of Filth's ”Get behind me Satan”-poster (ukjent årstall og produksjonsselskap) som viser en nonne som har samleie med Satan, mens deres ”Vestal Masturbation”-T-skjorte (ukjent årstall og produksjonsselskap) viser en nonne som bruker et krusifiks for å tilfredsstille seg selv. Marduk 1995: ”Fuck me Jesus” (Osmose Productions) frontcover viser en kvinne i samme situasjon. Det amerikanske bandet Typhus 2006 utgivelse bærer for øvrig tittelen ”We Rape The Cunt Of The Virgin Mary” (Dark Horizon Records)

²⁴³ Infinited Hate 2005: ”Heaven Termination” (Displeased Records). Infinited Hate hører rent *musikalsk* sett til innenfor death metal sjangeren, nærmere bestemt extreme death metal eller satanic death metal. I tillegg til symbolbruken har flere av tekstene deres et budskap som sammenfaller med andre black metal band, og derfor anser jeg det heller ikke som problematisk å trekke inn et death metal band i denne sammenhengen.

²⁴⁴ Gorgoroth 2004: ”Black Mass Krakow 2004” (Regain Records). Dette er for øvrig en live DVD, som blant annet førte til at polske myndigheter (deler av opptakene er gjort i Polen) beslagla mastertapene og bøtela arrangøren for brudd på landets blasfemiparagrafer.

(Internett, 10.10.10:

<http://www.roadrunnerrecords.com/blabbermouth.net/news.aspx?mode=Article&newsitemID=33681> og <http://www.aftenposten.no/english/local/article723414.ece>)

²⁴⁵ Lord Ahrimahn's (grunnleggeren av Dark Funeral) tidligere band før han startet Dark Funeral.

²⁴⁶ Gresk band dannet i 1987

En blasfemisk bønn eller salme

Ikke helt ulikt Baudelaire's dikt "*Les Litanies des Satan*", henvender også jeg'et i Dark Funerals tekst seg til djevelen i en bedende form. Slik fremstår teksten nærmest som en *bønn*, et slags satanisk og blasfemisk "Fadervår": "*Let me be your son*" og "*Let me stand by your throne*". Men i min tolkning av Baudelaire henvender jeg'et seg til djevelen i fortvilelse og desperasjon. I "*Enriched By Evil*" gjør jeg'et det ut av *fri vilje* og av *lyst*: lysten på helvete, lysten på ondskapens krefter.

Slik fremstår teksten også som en salme, der budskapet dreier seg om lovprising og troskap til sin herre: "*For you I will raise my sword*" og "*In my heart your black flame burns*". På denne måten har tekstens form og funksjon klare paralleller til tekster fra kristen tradisjon og liturgi. Som en bønn søker teksten direkte styrke fra Satan selv. Som en salme tjener den som en inspirasjon for å hente mot til å fortsette på den rette vei mot det endelige mål. Lignende erklæringer om troskap finnes i mange andre tekster, her illustrert ved et utdrag hentet fra bandet Old Man's Child:

I believe the Devil and I will burn in hell / those who he possess shall walk the final way
/ my heart belongs to evil my thoughts are truly black / nothing lasts forever and I will soon
attack ²⁴⁷

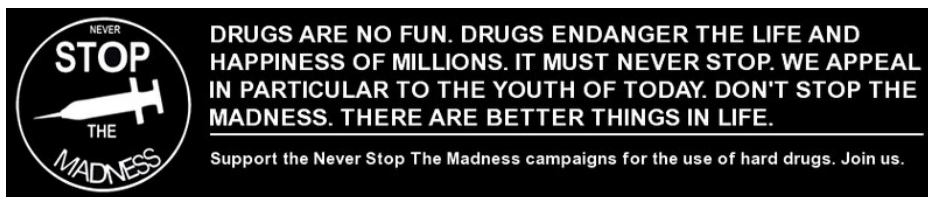
I det at jeg'et strekker seg mot helvetet ligger det i tillegg et uttrykk for blasfemisk motstand. Der man i kristendommen frykter helvete og djevelens fristelser, uttrykkes det med en slags trassig stolthet at man *vil* brenne i helvetes flammer. Jeg'et omtaler seg som å være essensen av ondskap, og tar dessuten sitt eget liv, noe som tradisjonelt sett har vært ansett som en stor synd av kirken. Det er som om jeg'et *vet* at det er syndig, og velger å være det med fullt overlegg: "*I wear your marks with pride*".

Satans ondskap

Tittelen "*Enriched By Evil*" er megetsigende, da den signaliserer en positiv holdning til det onde. Ondskapen er en berikelse: det er noe som er av såpass viktig og stor verdi for jeg'et i teksten, at det å være "*the essence of evil*" blir en slags opphøyet eksistens eller et endelig mål. Ondskapen blir direkte koblet til Satan i den forstand at han er kilden til ondskapen og dens personifiserte inkarnasjon. Han er mørkets engel, med makten til å berike jeg'et og gjøre

²⁴⁷ Old Man's Child 1998: "Ill Nutured Spiritual Invasion", "Demonical Possession" (Century Media)

det til en ondskapens prins. Igjen ser vi at forståelsen av djevelen er i tråd med kristen tradisjon. Han er den som leder mennesket ut i fristelse, og han er ondskapens kilde. Den sentrale forskjellen ligger i jeg'ets ståsted: det er ikke snakk om å bli frelst *fra det onde*, men å bli frelst *av det onde*. Motivasjonen for ønsket om å være så ond som overhodet mulig ligger muligens derfor i en logikk som går ut på at jo mer ond man er, dess mer verdig er man i sin fars, Satans, øyne.

Illustrasjon 19: Ondskap er bra: eksempel på hvordan black metal kan fremme lidelse og død. Logoen finnes på baksiden av flere utgivelser, og var opprinnelig et motsvar til plateselskapet Roadrunner Records "Stop the madness campaign". I versjonen på bildet har ordene "never" og "don't" blitt lagt til den opprinnelige teksten, slik at det nye budskapet blir en rak motsetning til den opprinnelige kampanjens hensikt: narkotiske stoffer ødelegger millioner av mennesker - derfor må bruken av dem aldri opphøre.

Det er for øvrig viktig å gjøre oppmerksom på følgende: i de aller fleste black metal tekster og intervjuer jeg har hatt til gjennomlesning, er forståelser og bruk av begrep knyttet til ondskap sammenfallende med det jeg vil kalle for det øvrige, vestlige samfunnets konvensjonelle forståelser og bruk av begrepet.²⁴⁸ Dette innebærer for eksempel at ondskap i en black metal tekst tillegges den samme etiske klassifisering som det ondskapen i en samtidig kirkepreken vil få – forskjellen ligger i hvordan man velger å forholde seg til denne klassifiseringen. Fra et kristent ståsted vil man forholde seg negativ: onde handlinger og tanker er uønsket, fordi det er mot Guds vilje, og kan føre til lidelse og ødeleggelse for en selv og andre. Disse konsekvensene er man fullt klar over i black metal, men likevel er dens moralske posisjon radikalt annerledes.

Fra et black metal ståsted er det mange eksempler på at man forholder seg positiv til ondskapen, nettopp på grunn av de negative konsekvensene. Man ender altså opp med en oppfatning om at noe er positivt fordi det er negativt. Dette gir seg igjen utslag i diverse

²⁴⁸ Jeg benytter meg her av den friheten å forenkle virkeligheten noe. Å si at det finnes én felles etisk enighet om godt og ondt i et postmoderne vestlig samfunn, er lite nyansert. I forhold til black metals forståelse og bruk av "det onde" tyr jeg likevel til en slik forenkling for å få frem et vesentlig poeng, og for å unngå en filosofisk og etisk utgreiing i oppgaven. Det ville etter min mening resultere i å ta inn på et sidespor i forhold til emnet og oppgavens fokus.

uttalelser som : ”*Buy our new album and let the self-destruction blossom!*”,²⁴⁹ ”*We worship DEATH and OPPRESSION! REAL succes for us is in how much MISERY we are able to spread(...)*”²⁵⁰ og ” (...)*det er utrolig kreativt å være destruktiv. Det mest positive man kan gjøre, er å utrydde alle mennesker*”.²⁵¹ Disse holdningene kan for øvrig ha sin bakgrunn i en antinomisme som man også finner igjen i ulike former for moderne satanisme, inkludert Church of Satan²⁵² og Temple of Set.²⁵³ Forskjellen er at sistnevntes antinomisme kan ses på som et ledd i en bevisst satanisk selvrealisering,²⁵⁴ mens motivene for black metal bands ”onde uttalelser” og handlinger²⁵⁵ kan stamme fra en generell opprørstrang og ønsker om å sjokkere,²⁵⁶ samt mer eller mindre bevisste strategier i forhold til økt anerkjennelse i miljøet.²⁵⁷

Satans soldater i den siste krig

I tekstens fremstillinger finnes erklæringer om å kjempe for Satan, og å sloss ved hans side: ”*Let me become a soldier of darkness. For you I'll raise my sword.*” Det er allerede påpekt at siste linje er en lojalitetserklæring, men den bærer samtidig betydningen av noe annet. Jeg'et uttrykker ikke bare et ønske om en plass i helvete, men sier spesifikt at det ønsker å være en helvetes soldat. Denne ideen om å kjempe for de mørke makter er et sentralt element i black metal, og stammer fra forestillinger om dommedag og kampen mellom det gode og onde. Bibelske referanser er flittig brukt, og da særlig fra Johannes' Åpenbaring. Man finner tydelige kilder til tekstenes tematikk blant annet i kapittel 6,²⁵⁸ og i 19,9:

²⁴⁹ Niklas Kvarforth fra the Shining. Internett, 20.10.10: <http://www.metal-observer.com/articles.php?lid=1&sid=4&id=4652>

²⁵⁰ Belfagor fra Ofermod. Internett, 20.10.10: <http://panzer.users5.50megs.com/articles/dark/offermod1999.htm>

²⁵¹ Varg Vikernes i Rock Furore 1993: nr. 2

²⁵² Aagard Petersen 2009: 7,8

²⁵³ Greer 2003: 473,474

²⁵⁴ Aagard Petersen 2009: 7,8

²⁵⁵ Øystein Aarseth (snakker om det han kaller ”trend people”) : ”*I want them to HATE and FEAR (...)*we must kick them in the face and become guardians of anti morality” (Moynihan og Søderlind, 2003: 79)

²⁵⁶ Aites og Ewell 2008: ”Until the Light Takes Us”

²⁵⁷ Det å være så ekstrem som mulig ble en opphøyet norm (Internett, 24.11.10: <http://www.ballade.no/nmi.nsf/doc/art2008032513332620788738>)

²⁵⁸ Eksempelvis finner vi flere direkte og omskrevne sitater fra kapittel 6 i Satyricon 1996: ”Nemesis Divina”, ”The Dawn Of A New Age” (Moonfog Productions): ”*This is Armageddon / And I looked, and behold a pale horse: / And his name that sat on him was Death / And Hell followed with him. And power was given / Unto them over the fourth part of the earth, / To kill with sword, and with hunger, and with death, / And with the beasts of the earth*”. / And then again ”*I saw and beheld, a black horse; / And he that sat on him had a scythe; And a crown / Was given unto him and he went forth conquering, and to conquer. / And there was a great earthquake, and the sun became black / As sackcloth of hair, and the moon became as blood. / And the stars of heaven fell unto the earth, / Even as a fig tree casteth her untimely figs, / When she is shaken of a mighty wind. And the heaven / Departed as a scroll when it is rolled together, / And every mountain and island were moved out of their places.*” / Almighty mountains and rocks, I beg you fall on them. / For the great day of wrath is coming, and who shall be able to stand?”

9 Og jeg så dyret og jordens konger med sine hærer samlet til krig mot rytteren på hesten og hans hærskarer.

og i 20: 7,8

7 Når de tusen år er til ende, skal Satan slippes løs fra sitt fengsel. 8 Han skal dra ut og forføre folkene i alle fire verdenshjørner, Gog og Magog, og samle dem til strid. Og de er tallrike som havets sand.

Til forskjell fra inspirasjonskildene er det i black metal tekstene ikke det gode som seirer, men djevelen og de som står på hans side – resultatet blir altså snudd på hodet; fra den seirende Kristus til den seirende Satan. At denne forestillingen er så sentral²⁵⁹

Illustrasjon 20: Frontcoveret til Marduks album "Heaven shall burn...When we are gathered" viser en marsjerende armé av demoner og skrømt, rustet til kamp mot det gode.

Illustration 21: Samme budskap men i en mer moderne drakt? Bildet viser frontcoveret til Marduks EP "Here's No Peace", og kan være et uttrykk for krigen som symbol for Satans kraft

kan være noe av årsaken til at mange utgivelser har en krigsforherligende estetikk, i tillegg til at musikere i rustning med våpen er et yndet fotomotiv. Dessuten kan krig, på grunn av all lidelse og ødeleggelse den medfører, ses på som Satans verk, og som et kraftig symbol mot

²⁵⁹ Eksempelvis svarer Lord Ahriman (gitarist og grunnlegger) da han blir spurt om det tekstlige konseptet på et av Dark Funerals album: "It's all about the war between God and Satan" (Internett, 19.10.10: <http://metalkings.ru/reviews/darkfuneral/darkfuneral.htm>)

kristendommens fredselkende Gud.

Selve målet med denne krigføringen er en *ny verden i en ny tidsalder*. Som illustrasjon 20 og tekstutdraget nedenfor viser, skal himmelriket ødelegges og de kristne fjernes fra jordens overflate:

Hengitt er vi / Til Mørkets keiser / Den allmektiges kraft / (Som) Fører vårt sinn / I kamp /
Mot godhet og løgn / Dog fiendens hær er fattig / Er den stor / Men vi skal ta dem alle / Og
hente dem inn / En etter en²⁶⁰

Slik blir og black metal ansett som et våpen i denne kampen,²⁶¹ og aktørene selv som krigere her på jorda: *"If we unite, we will be like one big fucking strong punch in the face of Christianity...(...) We are Satanists and we will win. We will succeed"*.²⁶² Dermed blir sjangeren og aktørene et viktig middel for å nå målet, den nye tidens komme: *"This is the age of Satan/ this is the morning of the fallen star"*.²⁶³

Oppsummering

I dette kapittelet har jeg sett nærmere på Satan, helvete og mørke krefter i black metal. Typisk er fremstillingen av en personifisert djevleskikkelse, og da gjerne med horn og vinger, som en fallen engel, en uhellig far, eller en uhellig herre og mester.

Satan fremstilles videre som å ha en virkelig eksistens i et virkelig helvete. Videre forstås han som å være ondskapens kilde, noe som medfører at black metal formidler et syn på det onde og ødeleggende som å være positivt.

Sentralt i tekstene er forestillinger om en siste apokalyptisk krig, der Satan leder an sin hærske i slaget mellom himmel og helvete, og hvor man gjerne fremstiller seg selv som en lojal soldat eller kriger overfor Satan. I motsetning til bibelens beretninger i Johannes' Åpenbaring blir utfallet snudd på hodet; et nytt rike skal komme – men det er Satan som seirer.

En slik invertering av kristne symboler og budskap er for øvrig gjennomgående i fremstillingene, som forholder seg til en kristen fortolkningsramme, men på et pervertert og invertert vis, slik at budskapet får et blasfemisk uttrykk. I tillegg har jeg sett på hvordan

²⁶⁰ Dimmu Borgir 1996: "Stormblåst", "Guds Fortapelse – Åpenbaring Av Dommedag" (Cacophonous Records)

²⁶¹ "(...) *Black metal is a weapon of Satan!*" (intervju med bandet Total Hate.

Internett, 27.10.10: <http://www.digital-steel.com/DS/index.php?headpage=interviews&id=70>)

²⁶² Emperor Magus Caligula, tidligere vokalist og tekstforfatter i Dark Funeral (Internett, 23.10.10:

http://www.youtube.com/watch?v=Sp_hTvOVSHQ)

²⁶³ Troll 2010: "Neo-Satanic Supremacy", "The Age Of Satan" (Napalm Records)

okkulte elementer og symbolikk kan brukes uten at det nødvendigvis trenger å være en sammenfallende helhet mellom bruken av elementene og teksten for øvrig.

Kapittel 7

EN OPPSUMMERENDE DRØFTING

Asbjørn Dyrendahl har ved enkelte anledninger brukt uttrykk som ”black metal satanisme”²⁶⁴ og ”ungdomssatanisme”,²⁶⁵ i forbindelse med trosforestillinger og black metal. Etter min oppfatning er ingen av uttrykkene særlig dekkende. For det første er det slik at flere aktører i ledende band i dag er godt over tretti år, og nærmer seg førti. De er ikke ungdommer lenger, men definerer seg fortsatt som satanister. En fiendtlig holdning til kristendom er det ingen tvil om at eksisterer, men det vil være skivebom å sette likhetstegn hat mot kristendom og satanisme (noe jeg for øvrig *ikke* hevder at Dyrendahl gjør): Flere aktører har ingen interesse av satanisme, noe som forhåpentligvis kom tydelig frem i kapittelet som presenterte en tekst av Enslaved. Jeg er interessert i å presentere et mer nyansert bilde av den bredden av livssyn som kommer til uttrykk i sjangeren, og ønsker derfor å ta opp noen hovedmomenter:

- hvordan myter og gudeskikkelser tilpasses en ny kontekst, og dermed gis en ny mening, eksemplifisert ved norrøn black metal
- betydningen av naturen, og hvordan forståelsen av det norske og norrøne blir hellig
- hva slags strømninger forakten for det fremmede representerer
- hvordan NSBM plasserer seg mellom nazisme, satanisme og okkultisme
- grunnleggende følelser: millenaristiske strømninger og romantikk

Guder i nye funksjoner og roller

På et generelt grunnlag vil jeg, som tidligere i oppgaven hevde at mange band i black metal-sjangeren har tilnærmelser til, anvendelser og tolkninger av myter og symboler som ved første øyekast kan fremstå som ganske enestående så vel som partikulære. Dette gir seg utslag i fremstillinger som kan avvike fra konvensjonelle tolkninger både hva angår mytologi og symboler, og Enslaved føyer seg inn i rekken av disse bandene, noe som blant annet ”*Jotunblod*” illustrerer.

Jeg nevnte tidligere i kapittel 3 et motsetningsforhold bestående av kosmos og kaos eller æser og jotner. Innen Black Metal blir dette forholdet i mange tilfeller endret, slik at den tilpasses tekstforfatterens eller musikerens agenda. Guder og andre skikkelser kan med andre

²⁶⁴ Internett, 05.04.10: <http://skepsis.no/?p=502>

²⁶⁵ Internett, 01.09.10: <http://www.adressa.no/nyheter/article501023.ece>

ord tas ut av sin tidligere "rolle" eller funksjon og settes inn i en ny form for motsetningsforhold som er tilpasset en ny kontekst. Gudeskikkelser og symboler får med andre ord nye funksjoner i forhold til det de tradisjonelt har hatt.²⁶⁶ Eksempelvis blir Tor forstått og fremstilt som å lede an i kampen mot kristendommen,²⁶⁷ og Odin presentert som en oppgitt og nærmest sørgende gud, forrådt av menneskene som har snudd ham ryggen til fordel for kristendommen:

Ensom mann han vandret, over bivsrot en kald morgen. / Han ristet på sitt hode, over menneskenes tap. / For de sikret seg en plass, i en ufødt tragisk himmel, / for de vandret nor og ned, for de råtnet i Hels fred²⁶⁸

Eksempelvis er det svært ofte slik at tekstene nesten ensidig fokuserer på de krigerske og maskuline sidene ved den norrøne kulturen.²⁶⁹ I forhold til for eksempel Odin fremheves de mørke, krigerske og ville sidene hans gjennom egenskaper som dødsgud og krigergud.²⁷⁰

I forhold til en ny kontekst kan de sterke, ville æsene og den hedenske "tradisjon" utgjøre det man kan kalle musikernes "førkristne røtter" eller "norrøne aner". Disse blir relevante og settes opp mot en samtid preget av kristne normer. Det hedenske og norrøne fremstår da som et sant og riktig alternativ til det man opplever som å være et samfunn gjennomsyret av kristendommens løgner:

Nordens paradys er gravlagt i et slør av løgn men under hviler fortsatt / den hedenske sannhet / Hlorride åpner sine øyne ved Yggdrasils stamme. Mektige Allfader reiser / seg i Valaskjalv / Lysmaktens ørn og mørkemaktens Nidhogg. Stridens forbannelser gjennom Ratatosk / blir sendt / Igjen er det liv i Urdabrønnen. Søken for visdom i rimtussenes brønn er i gang / Over Nivlheim veller fortsatt Hvergelme. En ny storhetstid ser sitt utbrudd²⁷¹

Motsetningsforholdet består således ikke lenger av gudenes kosmos vs. jotnenes kaos, men heller av "det ekte", "det sterke" eller "det naturlige", representert og symbolisert av den norrøne tradisjon og mytologi, vs. "det falske", "det svake" eller "det fremmede", representert av kristendom. Hva denne norrøne tradisjonen er eller består av, kan variere i stor grad, alt

²⁶⁶Holstad Lilleng 2007: 18, 53

²⁶⁷Se Holstad Lilleng 2007: 55 om Lokes nye funksjon i forhold til kristendommen.

²⁶⁸Darkthrone 1994: "Transilvanian Hunger", "Graven Takeheimens Saler" (Peaceville Records)

²⁶⁹Mørk 2002: 55

²⁷⁰Moynihan og Søderlind 2003: 212-213

²⁷¹Helheim 1997: "Av Norrøn Ætt", "Av Norrøn Ætt" (Dark Essence Records)

etter hvilken musiker/ tilhører man spør, og som tidligere nevnt kan disse versjonene i mange tilfeller avvike fra det man historisk eller allment sett vil oppfatte som korrekt (noe "Jotunblod" kan tjene som et godt eksempel på). Eksempelvis har Varg Vikernes til tider kommet med personlige uttalelser om hva som utgjør den hedenske tradisjon, som kan tyde på at hans tolkninger kan karakteriseres som synkretistiske og revisjonistiske. Blant annet har han uttalt at han er "Odins og Satans sønn"²⁷² og at forakt og intoleranse overfor andre folkegrupper er en del av den norrøne tradisjon og kultur.²⁷³

I andre tilfeller, som i "Jotunblod", kan tekstene presentere en tilsynelatende ganske annerledes variant; det formidles at man står på jotnenes, og dermed kaoskreftenes side. I disse tekstene blir æsene i kraft av å være representanter for det ordnede og opprettholdende fremstilt som fiender.²⁷⁴ Dette kan virke paradoksalt, ettersom nesten samtlige av gruppene²⁷⁵ jeg har studert benytter seg av norrøn symbolikk som er knyttet opp til æsene, og ikke til deres fiender, jotnene. I disse tilfellene blir tekstenes budskap likevel mer forståelig gjennom en allegorisk lesning: æsene og kosmoskreftene kan ses på som metaforer for "oppretholdende krefter" i en dennesidig og profan samtid. Mer spesifikt kan man si at æsene blir sidestilt med *kristendommen*²⁷⁶ somen slags *oppretholdere av status quo*. Hvis man kan tale om fellestrekk ved black metalens forgreninger, så er nettopp de ekstremt kraftige verbale, kunstneriske og til tider fysiske angrepene på sider av samtiden – og da i særdeleshet kristendom og annen organisert religion – et av de trekkene som tydeligst tegner seg. Ikledd en "norrøn drakt" kan altså et slikt angrep blant annet formidles gjennom at jotnene, som representanter for kaoskreftene knuser kosmos i en siste krig: Ragnarok. Allegorisk kan dette da forstås som black metalens seier over kristendommen og det nåværende samfunn.²⁷⁷ En svært interessant fellesnevner for de to variantene er for øvrig at det i begge tilfeller er snakk om å trekke frem det utemmede og ville i en positiv forstand, enten det er æser eller jotner som symboliserer dette. Slik blir det altså tale om to

²⁷²Dagbladet 20.04.1994

²⁷³Mørk 2002: 104

²⁷⁴Enslaved 1998: "Blodhemn", "I lenker til Ragnarok"

²⁷⁵Blant disse bandene er Enslaved, Helheim, Einherjer, Windir og Satyricon. Se appendiks for symbolbruken blant disse bandene. Ett unntak er det svenske bandet Arckanum, som "bekjenner" seg til de destruktive kreftene i norrøn mytologi og tradisjon.

²⁷⁶Dette trekker Holstad Lilleng også frem som et av sine hovedmomenter. For konkrete eksempler, se blant annet Lilleng Holstad 2007: 67, 69

²⁷⁷Hva denne seieren består av kan variere fra utøver til utøver og fra band til band. Det kan være snakk om en åndelig eller fysisk seier, eller begge deler. Varg Vikernes har uttalt at han ønsker å styrte norske myndigheter (Moynihan og Søderlind 2003: 209), mens gitaristen i Enslaved synes å være mer opptatt av en åndelig og filosofisk triumf (Mørk 2002: 55)

symbolgrupper som i utgangspunktet kan oppfattes som motsetningsfylte, men som i en ny kontekst likevel gis samme funksjon og mening.

Black metal og forståelser av det norrøne: når fortid og natur, etnisitet og nasjon spiller inn

Tidligere i oppgaven har jeg nevnt vektleggingen og romantiseringen av det maskuline og krigerske, som delvis bunner ut i fra oppfatninger av fortidens menn som å være ”stridens menn”.²⁷⁸ I tillegg mener jeg å se at naturen spiller en stor rolle. Både religiøst og ideologisk, og dermed også estetisk, som vi skal se eksempler på, blir den en grunnleggende faktor for hvordan man forholder seg til fortiden på. Knyttet til disse trekkene er også betydningene av nasjonalitet og etnisitet, altså det norske og det nordiske.

Et annet trekk, som kan ses i sammenheng med naturen, er det jeg tolker som oppfatninger av at det norrøne ikkenødvendigvis ”ligger igjen” i fortiden. Dette må ikke forstås som at aktører hevder at de fremdeles lever og går rundt i vikingtiden, men heller at de er bærere av en form for *arv* som ikke har mistet sin verdi i dag. Man kan kanskje si at det oppleves som å være en del av en tradisjon som aldri døde for tusen år siden, på tross av kristendommens lange ”kvelertak”. Med røtter tilbake i deres kultur, historie og religion blir dermed det norrøne noe som er nærværende, og som kan forstås som en iboende kvalitet eller egenskap i både den nordiske natur og i det nordiske mennesket. Det ligger på et vis *i blodet* og *i landet* deres.

Den tidligere vokalisten i Gorgoroth blir i et intervju fra 2007 spurt om han tror at det norske folk noen gang vil være i stand til å komme seg igjen etter den skaden kristendommen har forårsaket dets sjel og styrke. Hans svar poengterer nettopp denne viktigheten av egenskapene i menneskene og naturen:

I believe very strongly in the Norwegian people's inherent ability to connect with their 'blood memory' through which recovery is possible. Most of the damage can be reversed by connecting with the forces of nature, spirits and beings of the forest. These together with natural surroundings act as a catalyst to arouse their 'blood memory' which then enables them to access or reconnect through their 'blood memory' and the memory of ancestors, ancestral power and origin.²⁷⁹

²⁷⁸ Dette er noe Gry Mørks hovedoppgave også kommer inn på, se Mørk 2002: 77

²⁷⁹ Internett, 01.09.10: http://www.scarletmetal.com/gaahl_gorgoroth_interview.htm

I dette sitatet nevnes riktignok hverken norrøn religion, kultur eller tradisjon eksplisitt, men slik jeg forstår det, er det dette vokalisten sikter til når han snakker om ”*ancentral power and origin*”.²⁸⁰ For å forklare hvordan det norske folk kan reversere skaden etter kristendommen benytter vokalisten seg blant annet av uttrykket ”*blood memory*”. Oversatt blir dette ”blodsminne”, noe jeg tolker som å bety en form for minner som sitter i nordmenns blod. Gjennom ”*natural surroundings*”, altså naturen og det norske landskapet, og å på ny komme i kontakt med det han beskriver som ”*forces of nature, spirits and beings of the forest*” mener han dette ”blodsmippet” vil vekkes til live igjen. På dette viset kan vi igjen ”kobles” med våre røtter og fortid, slik at kristendommens skader reverseres. Som jeg også var inne på i tolkningen av Enslaveds tekst, mener jeg at vokalistens uttalelser er uttrykk for en forståelse av det hellige som å være immanent. Slik blir det nordiske eller norske mennesket da en del av det hellige, og sett i sammenheng med uttalelsene om det norske folks iboende egenskaper blir også *etnisiteten*, gjennom betydningen av ”blodsmippet”, en viktig del av evnen til å ”komme tilbake til” det norrøne. Sannsynligvis kan dette også forstås som at nordmenn *egentlig er norrøne*, men at kristendommen har ødelagt deres egentlige ”jeg”: deres egen identitet ble ødelagt med kristendommens inntog.

Gaahls synspunkter er langt fra de eneste som sammenknytter og vektlegger en hedensk fortid og naturen, og den betydningen det har for å være norsk. Satyricon ga på nittitallet ut fire album, der særlig to av dem inneholder tekster der naturen spiller en rolle.²⁸¹ Gjennomgående for disse tekstene er, ut i fra min tolkning, nærværet og betydningen av de naturlige omgivelser, og gjennom dem også nærværet og betydningen av fortiden og det norrøne. Et utdrag fra teksten til låten ”*Vikingland*” kan tjene som et eksempel:

Langt inn i mellom høye fjell og dype daler/ Gjennom norske skoger og mørke huler/ Bak her
 en drøm for over tusen år siden/ Til Hordaland kom pesta og brakte død og pine/ I
 hekseskogen ble plantet røtter for et rike som skulle komme/ Hedningenes land vikingland /
 Svarte sjelers land vikingland (...)²⁸²

²⁸⁰ Denne forståelsen er kontekstbasert, og særlig ut fra uttalelser vokalisten har gitt i andre intervjuer. I tillegg er han medlem av gruppen Wardruna, “(…)a Norwegian musical constellation set out to explore and evoke the depths of Norse wisdom and spirituality” (Internett, 01.12.10: <http://www.wardruna.com/>)

²⁸¹ Satyricon 1994: ”the Shadowthrone” (Moonfog Productions), 1996: ”Nemesis Divina” (Moonfog Productions). Hvor *sentral* naturen er i den enkelte tekst varierer. Se blant annet tekstene ”Hvite Kristes Død”, ”Vikingland” og ”Woods to Eternity” (”the Shadowthrone”), ”Forhekset”, ”Mother North” og ”Du Som Hater Gud” (”Nemesis Divina”)

²⁸² Satyricon 1994: ”the Shadowthrone” (Moonfog Productions)

Her tolker jeg teksten som at det ligger et budskap om og en oppfatning av at fortiden ikke er død, men at det for tusen år siden *"ble plantet røtter for et rike som skulle komme"*. Vi ser videre at det norske naturlandskap spiller en fremtredende rolle med sine norske skoger, dype daler og høye fjell. Ikke minst fremgår det at Norge fremdeles er hedningenes land, det er "vikingland" - noe jeg forstår som å være både en iboende kvalitet og som et aspekt ved landet og naturen.

For norsk black metal som helhet er det tydelig at den norske naturen, både i kraft av dens villskap og av å "være" norrøn eller hedensk, er noe som er svært viktig for flere artister. Dens betydning for sjangeren er så stor at jeg anser det som å være en av de viktigste grunnsteinene i norsk black metal. I norsk og internasjonal presse presenteres sågar *"True Norwegian Black Metal"* som å være nærmest synonymt med den norske naturen.²⁸³ Det finnes utallige eksempler på hvordan den spiller en vesentlig rolle for artistene personlig, og dette er noe som også gjenspeiles i deres kunstneriske uttrykk og estetiske profil.

Bildet til venstre viser vokalisten og gitaristen i det norske bandet Immortal. Norsk og nordisk natur har lenge vært sentralt i bandets tekstlige og visuelle uttrykk, og det er tydeligvis herfra tekstforfatteren og bandet henter inspirasjon.²⁸⁴

Illustrasjon 22: Til venstre Abbath fra Immortal, til høyre Fenriz. Avbildet skogen.

Blant annet viser platecoveret til *"Battles in the North"*²⁸⁵ medlemmene på en norsk isbre, og flere av deres musikkvideoer viser bandet omgitt av typisk norsk natur.²⁸⁶ Bildet til høyre

²⁸³I en artikkel i the Observer fra 2005 skriver Chris Champion blant annet: *"This epic geography bleeds unabated into the harsh, cold and unforgiving mood of Black Metal. It's hard to think of a music that sounds more appropriate to the environment from which it emerged."* (Internett, 12.09.09: <http://www.guardian.co.uk/music/2005/feb/20/popandrock4>)

²⁸⁴I marsutgaven av bladet Guitar World fra 2007 uttaler Demonaz (tekstforfatter) da han blir spurt om inspirasjon for tekstene (i dette tilfellet til albumet *"Battles in the North"*): *"At the time I walked a lot. I still do. And when I was out walking, I would get all these lyrical ideas that I would set to Abbath's riffs."* (Internett, 12.09.09: http://www.immortal.nu/eng/interviews/interview_2007_guitar_world.shtml)

²⁸⁵Immortal 1994: *"Battles In the North"* (Osmose Productions)

²⁸⁶Immortal 1992: *"Diabolical Fullmoon Mysticism"*, *"Call of the Wintermoon"* (Osmose Productions), 1994:

viser Darkthrones Fenris i en lignende setting, omgitt av norsk vinterskog. På utgivelsen *“Høstmørke”* til hans soloprojekt Isengard står det å lese coverets bakside: *“Front cover photo was taken during Fenris’and Satyrs glorious mountain trip(...).Desolate norwegian landscapes rule”*.²⁸⁷ Fenris er for øvrig medlem av Norges Naturvernforbund og aktiv markabruker, og i 2008 var han vert for et av programmene i NRKs programserie *“Ut i Naturen”*.²⁸⁸ Verd å merke seg er at foruten det visuelle i begge bildeeksemplene vektlegges også det norske eller nordiske i det tekstlige: Immortal gjennom tittelen *“Battles in the North”*, altså kamper i *Nord*, og Isengard gjennom tittelen *“Høstmørke”*, et fenomen vi kjenner godt til fra høstmånedene i Norden. Jeg mener derfor det er riktig å anta at den norske naturen og deres opplevelser i og av den, er noe som veier tungt for mange band – ikke nødvendigvis for deres *“image”*, men for medlemmene personlig. Hvorfor det er slik, kan ha flere svar. Den røde tråden ser for meg ut til å være at naturen representerer en vakker og utemmet villskap som kristendommen har ødelagt, altså noe som er fritt for kristendommens moralske grep. Samtidig representerer den noe autentisk og ekte, som gjør det nærliggende å tenke på vår norrøne fortid. Kanskje er det riktig å kalle det en romantisk tilnærming fra sjangerens og utøvernes side, da naturen kan ses på som en motpol til den samtiden black metal eksisterer i. På den måten kan den fungere som et slags vindu til fantasien, eller en vei vekk fra virkeligheten, samtidig som den fungerer som en protest mot både kristendom og post-modernitet. Mørks betraktninger om at black metal oppfatter *“(…) naturen som primær og overordnet kristne og humanistiske verdier, det kultiverte og sivilisatoriske”* og at *“Man ønsker å gjenopprette båndet mellom menneske og natur, som kristendommen i særdeleshet beskyldes for å ha skåret over”*²⁸⁹ synes å være treffende, og er i overensstemmelse med mine egne observasjoner - i det minste innen *norsk* black metal.

Glidninger mellom det norske, nordiske og norrøne: en ny betydning

Min oppfatning er at det norske, nordiske og norrøne at disse ikke bør forstås eller tolkes isolert fra hverandre, men at begrepene kan anses som å være symboler med stor verdi og mening for black metal. Disse bør ses i sammenheng med hverandre, og forstås som å være en av black metals grunnleggende måter å forholde seg til fortiden og det norrøne på. For

“Battles In the North”, “Blashyrkh (Mighty Ravendark), “Grim and Frostbitten Kingdoms”(Osmose Productions), 2009: “All Shall Fall”, “All Shall Fall” (Nuclear Blast)

²⁸⁷Isengard 1995: *“Høstmørke”* (Moonfog Productions). Jeg gjengir her *“norwegian”* som det er skrevet, med liten *“n”*.

²⁸⁸ Internett, 20.09.08: <http://www.nrk.no/magasin/natur/1.6181795>

²⁸⁹ Mørk 2002: 77

flere band i sjangeren ser det for meg ut til at norsk, nordisk og norrøn kan være forskjellige sider av samme sak, eller at de i det minste er knyttet sammen: Norden og Norge blir forbundet med det norrøne, og det norrøne blir forbundet med Norge og Norden. Det ene utelukker ikke det andre, det ene virker heller som nærmest å være en forutsetning for, eller som å inkluderedet andre. Forskjellen i muntlig og skriftlig fremførelse av linje 3.1. i *"Over Fjell Og Gjennom Torner"* kan være et eksempel på akkurat dette. Darkthrones album *"A Blaze in the Northern Sky"* illustrerer for øvrig det samme: teksten *"Inn I De Dype Skogers Favn"* inneholder tekstlinjen *"Gjorde Huden Veik Under en Norrøn Himmel"*. Vi finner altså både "norrøn" og "northern" som begreper i samme kunstneriske uttrykk og produkt (selve plateutgivelsen).

Slik jeg forstår det ligger i det å være *ekte norsk* dessuten en implisitt betydning av å være hedning og motstander av kristendommen, og gjerne samtidig å ha en slags vikingens staute villskap i seg²⁹⁰ - man er med andre ord "norrøn".

En kobling mellom nasjon og det norrøne finner vi i Satyricons tekst *"Du Som Hater Gud"*: *"(...)Gud med ditt og dine/ Har du lagt mitt Norgesrike i ruiner/Fordums tiders staute skikk og bruk/ Kvestet du med dine stygge ord/ Nå skal du bort fra vår mark"*.²⁹¹ I dette utdraget fremstilles Norge som å være i ruiner fordi kristendommen har ødelagt *"fordums tiders staute skikk og bruk"*, altså den norrøne kulturen. Videre signaliseres det at denne tiden nå er over; Gud og kristendommen skal fordrives fra landet. På denne måten kan "det sanne" Norge gjenoppstå. Følgende proklamering fra bandet Storm sin versjon av den norske folketonen *"Oppi Fjellet"* kan også illustrere holdningen: *"Ja vi er norske og stolte av det, den kristne kjøter vil jo ikke se"*.²⁹²

Begge disse utdragene kan forstås som et uttrykk for at de kristne er dårlige nordmenn: de er ikke stolte av sin nasjonalitet, og representerer noe unorsk og skadelig fordi de er kristne. Som Gaahl sier i et intervju med NRK Lydverket: *"Norge er kristent, og det skal det ikke være"*.²⁹³ Med andre ord utelukker det å være en god nordmann, eller norsk og stolt av det, å bekjenne seg til en kristen livstro – da er du en kjøter, en som har forrådt ditt hedenske, norrøne land og den du egentlig er.

Det ser dermed ut til at det norrøne i black metal kan romme mye mer enn "død" historisk kunnskap og glemte symboler. I samspill med natur og nasjonalitet ser det for meg til å bli et begrep ladet med en partikulær nasjonalromantikk, som tjener som en

²⁹⁰ Mørk 2005: 79

²⁹¹ Satyricon 1996: "Nemesis Divina", "Du Som Hater Gud" (Moonfog Productions)

²⁹² Storm 1995: "Nordavind", "Oppi Fjellet" (Moonfog Productions)

²⁹³ NRK 2007: Lydverket: Musikk og image (Internett, 20.09.09: <http://www.nrk.no/nett-tv/indeks/113282/>)

identitetsmarkør og et livssyn. Slik blir det for både den individuelle aktør og for flere black metal bands budskap og kunstneriske uttrykk noe som er svært verdifullt. Sjangeren er full av eksempler som understreker dette, og selv-tituleringer som ”*Sons of the Northern Darkness*”,²⁹⁴ ”*Nordens Skalder*”²⁹⁵ og ”*norske brødre*”²⁹⁶ understreker betydningen i ytterligere grad. På et vis kan man kanskje derfor si at det norrøne ikke bare er en tradisjon eller kulturhistorisk referanse: i de glidende overgangene og samspillet mellom tradisjon, nasjonalitet og natur skapes det en myte - det norrøne blir hellig.

Fremmedfiendtlige strømninger

Hvis man skal forsøke seg på en klassifisering ved bruk av terminologi i forhold til de fremmedfiendtlige strømninger som blir presentert i oppgaven, mener jeg at det i hovedsak dreier seg om en etnisk form for nasjonalisme, altså at den krever en stat på vegne av egen etnisitet.²⁹⁷

Den nasjonalismen som kommer til uttrykk i norsk black metal må kunne hevdes å være strengt etnisk: med dens vektlegging og orientering mot en særegen forestilling av ”det norrøne” ønsker den å fremme en interesse basert på etnisitet og religion. En konsekvens av dette er at minoritetsgrupper, men og kristne mennesker som er etnisk norske, er uønsket. Jeg vil for øvrig bemerke at ”nasjonalisme” kan virke som en paradoksal term for å beskrive de norske strømningene, ettersom det over hodet ikke eksisterer et ønske om en sterk kobling til et statsapparat, samtidig som black metal dyrker individet og ikke fellesskapet. Jeg mener likevel bruken av termen kan forsvares, ettersom det er snakk om en *forestilt* nasjon, en gang i fremtiden fri for kristendom og utlendinger, der det norrøne mennesket hersker i tråd med sin egen frihet.

Nasjalsosialistisk black metal er ikke like ensartet, og ”NSBM” kan hevdes å heller fungere som en slags paraplybetegnelse over band som har varierende grad av nazistiske, rasistiske, fascistiske og nasjonalistiske sympatier. Særlig vanskelig blir det å komme med en tilfredsstillende klassifisering ettersom nasjalsosialismen aldri helt kunne redegjøre for sitt

²⁹⁴Immortal 1992: ”Pure Holocaust”, ”Storming Through/Red Clouds and Holocaust Winds”. Immortal slapp også albumet ”Sons of the Northern Darkness” i 2002 (Nuclear Blast), og Abbath har også benyttet betegnelsen om bandet selv i intervjuer, eksempelvis: ”(...) *We have always been the Sons of the Northern Darkness, you know*” (Internett, 12.08.09: <http://www.youtube.com/watch?v=ORey8ZYyaQU&feature=related>)

²⁹⁵Burzums 1993: ”Det Som En Gang var”, innercover. Varg Vikernes bruker betegnelsen om musikerne Demonaz (Immortal) og Fenris (Darkthrone)

²⁹⁶Storm 1995: ”Nordavind”, ”Oppi fjellet”

²⁹⁷Hylland Eriksen 2004: 386-387

ideologiske innhold.²⁹⁸ Det som likevel synes å være fellesnevner, er en fascinasjon for Adolf Hitler og nazi-Tysklands vei mot det tredje riket, samt en sterk tro på den ariske rasens overlegenhet og styrke. Kanskje er det derfor riktigere å klassifisere strømmingene som ny-fascistiske eller ny-nazistiske, ettersom NSBM kan forstås som en form for revitalisering av nazismens og fascismens tankegods.

I alle tilfeller vil jeg hevde at vi innenfor denne retningen finner spor av både etnisk nasjonalisme og fler-etnisk nasjonalisme. Noen grupper uttrykker tankeganger i tråd med de norske bandene, altså hver nasjon, sitt folk²⁹⁹. Andre proklamerer en fler-etnisk, Pan-Europeisk nasjonalisme, der "Europa for Europeere" ser ut til å være holdningen.³⁰⁰ Mer spesifikt vil jeg videre hevde at nasjonalismen som kommer til uttrykk er særlig symbol-, intstitusjons-, og maktorientert, altså at bandene identifiserer seg med nasjonale, politiske, kulturelle og militære symboler som man ønsker skal eksistere.³⁰¹ Til slutt mener jeg den også må kunne karakteriseres som å være aggressiv³⁰² da den forholder seg til andre nasjoner og folkeslag på fiendtlig og negativ måte gjennom trusler i tekster og uttalelser.³⁰³

NSBM - i skjæringspunktene mellom satanisme, okkultisme og høyreekstremisme

Det er ikke vanskelig å finne skjæringspunkter i tankegangen mellom satanismen og nazismen. Jeg vil likevel presisere at med ett unntak, er tanker om den ariske rasens overlegenhet *ikke* er et begrep som brukes eller anerkjennes i de satanistiske retningene jeg har undersøkt nærmere.³⁰⁴ Likheten finner man først og fremst i tanken om skapelsen av en ny type menneske:³⁰⁵

²⁹⁸ Internett, 14.10.10: <http://snl.no/nasjonalsosialisme>

I det hele tatt kan man spørre seg om nasjonalsosialisme er en særlig egnet terminologi, ettersom partiet som politikken sprang ut fra, NSDAP ikke blir regnet som et sosialistisk parti (Ofstad 1971: 20)

²⁹⁹ Frontfiguren i Thor's Hammer uttaler: "*There is too big cultural difference between Germans and Slavonic nations to forget about stereotypes*". (Internett, 10.10.10: <http://www.mirgilus.com/interviews/capricornus.html>)

³⁰⁰ Hjarulv, musiker i bandet der Sturmer blir i et intervju spurt om hans følelser angående en aktør i NSBM miljøet som er rumener, men som er bosatt i Spania: "*As for being a Romanian living in Spain, I can't see where is the problem with that. Every (and ONLY!) white man, no matter where he lives can live according to the rules of the National Socialist Weltanschauung*". (Internett, 10.10.10: <http://www.mirgilus.com/interviews/dersturmer.html>)

³⁰¹ Ofstad 1971: 21

³⁰² Ofstad 1971: 21

³⁰³ Den samme Hjarulv uttaler i et annet intervju: "*Those who refuse to join us are proving that they are nothing but race-traitors and don't deserve to live. Choose your side. The time will come when we'll bash your doors and drag you out in the streets to put a bullet in the back of your head then throw you in a mass-grave, where you'll be able to mingle with your coloured "brothers" for all eternity!*" (Internett, 10.10.10: http://www.battlezine.com/interviews/Der_Sturmer/dersturmer.html)

³⁰⁴ van Leeuwen 2008: 12 . For unntak, se senere i dette punktet om ONA.

³⁰⁵ Se også neste kapittel om Aquino og Temple of Sets "*the Gifted Race*". Utviklingen som første tekstutdrag på neste side nevner dreier seg for øvrig om "*Sethamorphosis*", der "*the gifted race*", utvalgte mennesker - hvor

(...) After coming to terms with ourselves, as it were, and deciding we in fact *do* want this evolution, the magician must (1) develop the dormant powers he presently considers himself as already having to their fullest potential, then (2) work on developing these powers further to the point of acquiring new facilities and powers (...)and finally (3) elevate the self to the “all encompassing” prospective of “higher man” or, as defined by the philosophy of Nietzsche, the “superman”³⁰⁶

og om det sterke mennesket

Satanism is a blatantly selfish, brutal philosophy. It is based on the belief that human beings are inherently selfish, violent creatures, that life is a Darwinian struggle for survival of the fittest, that only the strong survive and the earth will be ruled by those who fight to win the ceaseless competition that exists in all jungles—including those of urbanized society.³⁰⁷

Etter min forståelse legger ingen av disse utdragene noen biologiske³⁰⁸ føringer eller kriterier til grunn for hva som kan utgjøre et supermenneske eller god satanist. Det jeg oppfatter som å være særlig relevant er tankene om den sterkestes rett, og implisitt i dette en forakt for svakhet. Satanismens oppfatning om at mennesket er et dyr på lik linje med andre skapninger³⁰⁹ gjør at en sosialdarwinistisk tankegang om overlevelse, ”*survival of the fittest*”, overføres til å gjelde mennesket. Naturen har selv sine mekanismer for å kvitte seg med de svakeste dyrene i flokken, og mennesket som en del av naturen bør dermed følge dens eksempel. Med utgangspunkt i en slik satanistisk tankegang kan det på et vis hevdes at det var akkurat dette nazistene gjorde; de beskyttet sitt territorium og sin “arts”, altså rases, gener gjennom å ta livet av jøder, sigøynere og det som ble ansett som avvikere: kriminelle, syke og mentalt og fysisk handikappede. Dette ble gjort for å bevare blodet så rent som mulig, og dermed sikre den sterkestes - den ariske rases – rett til overlevelse, videre fremgang

kriteriet for tilhørighet til rasen utgjør om man har en gudommelig gnist eller ei, og ikke hvilken hudfarge man har - skal bringe verden inn i en ny tidsalder eller *aeon* - altså et nytt menneske for en ny *aeon*.

³⁰⁶ Aquino et al, 2010: 577

³⁰⁷ LaVey, 1969: 23. Utdraget er hentet fra Burton Wolfes forord til en tidligere utgave av ”the Satanic Bible”. Forordet ble brukt i utgavene fra 1976-2003 og finnes ikke lenger i utgavene som er utgitt etter dette.

³⁰⁸ Altså tilhørighet til rase eller avstamning

³⁰⁹ “*Satan represents man as just another animal, sometimes better, more often worse than those that walk on all-fours, who, because of his “divine spiritual and intellectual development,” has become the most vicious animal of all!*” (LaVey,1969: 33)

og utvikling.

En klarere forbindelse mellom satanisme, raseideologi og nasjonalsosialisme finnes derimot i de satanistiske retninger representert i organisasjoner som Order of Nine Angles og Order of The Left Hand Path. Førstnevnte beskriver sitt trossystem som “*tradisjonell satanisme*”³¹⁰ og innenfor denne retningen er man også opptatt av menneskelig utvikling: “(...)Satanism is concerned with changing our evolution and the societies we live in - creating, in fact, a new human species and a civilization appropriate to the new type of human being”.³¹¹

Det nye i forhold til for eksempel Temple of Sets ideer om en ny verden, er at det integreres teorier om en form for satanistisk rasehygiene for å sikre en slik utvikling: for å nå målet om en høyere utviklet menneskerase og sivilisasjon må i følge Order of Nine Angles utrenskninger av de svake og uønskede igangsettes.³¹² De som blir valgt ut kan samtidig tjene som menneskelige offer til Satan.³¹³ Order of The Left Hand Path, sterkt influert av ONAs satanisme,³¹⁴ trekker en direkte parallell mellom ”ekte” satanisme og det tredje riket, og presenterer nazismen som å være helt i tråd med de satanismens idealer.³¹⁵ Organisasjonen ender på denne måten opp med å ha

(...)invoked a mythology of the Aryan Satanist being an heir to a warrior culture that has fallen from glory and, like a princess in a fairy tale, needs to be rescued and championed by stalwart knights.³¹⁶

Det ser ut til at deler av NSBM miljøets³¹⁷ oppfatninger er inspirerte av og sammenfaller med denne formen for satanistiske ideer, og at de har kunnskaper om det man kan kalle nazi-okkultisme og esoterisk fascisme, som denne ordenen selv er inspirert av.³¹⁸ Selv om jeg mener at dette ikke er betegnende for hele miljøet, er det likevel verd å gi en rask presentasjon av noen hovedelementer. Alfred Rosenberg og Julius Evola anses som to av den esoteriske fascismens store tenkere, og har trolig latt seg inspirere av både Nietzches tanker

³¹⁰ Internett, 25.11.10: <http://nineangles.wordpress.com/about/ona-frequently-asked-questions/>

³¹¹ Internett, 14.10.10: <http://www.satanservice.org/theory/onastnsm3.txt>

³¹² Internett, 25.11.10: <http://nineangles.wordpress.com/about/ona-frequently-asked-questions/>

³¹³ van Leeuwen, 2008: 31

³¹⁴ van Leeuwen, 2008: 30

³¹⁵ van Leeuwen, 2008: 53

³¹⁶ van Leeuwen, 2008: 109

³¹⁷ Blant annet forteller musikeren “Hjarulv” om sitt band Der Sturmets filosofi: “*DER STURMER's philosophy comes from the National Socialist ideals. It is the Cosmotheory of the Aryan Overman. Only throughout National Socialism the White Man will be able to regenerate and reach a new, higher plane of existence.*” (Internett, 10.10.10: http://www.battlezine.com/interviews/Der_Sturmer/dersturmer.html)

³¹⁸ van Leuven, 2008: 23

om “supermennesket”³¹⁹ og Madame Blavatskys teosofiske ideer om sykliske tidsaldre. Denne okkulte tradisjonen har nemlig elementer av “ariosofi”, en slags tysk/germansk versjon av teosofi med innslag av tysk folketro og -magi, der man ønsket å fremme det pan-Germanske gjennom å skape en form for ridder-orden.³²⁰ Videre finnes det millenaristiske forestillinger, blant annet om et mytisk stor-Tyskland med røtter tilbake til Atlantis, og det tredje riket kan i så henseende anses som et nytt og kommende “Atlantisk rike”.³²¹ Rosenberg ønsket blant annet å erstatte kristendom i Tyskland med en slags kultisk form for blodmystikk,³²² partikulær for tyskerne. Evola mente at den moderne tidsalder sammenfalt med hinduismens Kali Yuga, og at tidsalderen snart var omme. Utvalgte menneskers sjeler kunne derimot overleve, blant annet gjennom fysiske prøvelser og heroiske handlinger, for så å bli kimen til det nye mennesket i den nye tidsalderen.³²³ Artikkelforfatteren jeg har referert til for å gi denne oversikten påpeker for øvrig at Order of Nine Angles magi, kalt “*Aeon Magick*”,³²⁴ har et mål med klare paralleller til denne tankegangen: “(...)to found the next civilization by creating its archetypes now”³²⁵.

Grunnleggende følelser: millenarianistiske strømninger og romantikk

Millenarianisme handler om et ønske om en ny tid, og dette er et ønske jeg tolker som å være gjennomgående i svært mange black metal bands budskap. Norman Cohn mener millenarianismen kjennetegnes av den er:

(...) (1) *kollektivistisk*, i det frelsa gjeld alle (truande), (2) *dennesidig* (“terrestrial”), sidan frelsa skal realiserast i denne verda, (3) *nært førestående* i tid (“imminent”), (4) *total*, på det viset at ein venta rein kvalitativt ny og perfekt tilstand, og endeleg (5) *mirakuløs*, sidan frelsa er eit resultat av inngrep ovanfrå³²⁶

Med dette i tankene er det tydelig at millenarianismen ligger som et bakenforliggende motiv i de aller fleste tekster jeg har gjennomgått og presentert i denne oppgaven, ligger det en eller annen form for millenarianistisk motiv. Hos Darkthrone kan det handle om å beskytte et

³¹⁹ Se Evolas anti-utilitaristiske etikk, Reilly 2002: 7

³²⁰ Reilly 2002: 3

³²¹ Reilly 2002: 6

³²² Reilly 2002: 6

³²³ Reilly 2002: 8

³²⁴ Denne termen henter om påvirkning fra Aleister Crowley, hvis thelemiske magi alltid blir referert til “magick” i stedet for “magic”.

³²⁵ Reilly 2002: 2

³²⁶ Aadnanes 1997: 49

forestilt norrønt rike, hos Enslaved kan det handle om å frigjøre seg selv og Norge fra en kristen moralisme og å bli til et nytt menneske, i pakt med naturen og gudene; en bedre tilværelse. Blant NSBM-bandene er motivet ikke ulikt Darkthrones; man ønsker seg et nytt rike etter at det tredje riket falt, et slags ”nasjonalsosialistisk atlantis”. Hos Dark Funeral ser man de samme tendensene: man ser seg selv som en satans soldat, klar til å kjempe i den siste store krigen, for så å ta del i en ny verden som styres etter ens egne ønsker, drømmer og idealer.

For utenforstående kan budskapene i black metal virke ekstremt og frastøtende, men for de det gjelder, er det verdifullt; det handler om å gi meningen tilbake til livet.³²⁷ Typisk for black metal er at man har et ønske om å vende tilbake til det opprinnelige, det ”ekte” og nasjonale, og man vil tilbake til ville naturen; kanskje som et speil på seg selv og sin egen natur. Med andre ord snakker vi om et romantisk syn på tilværelsen.³²⁸ Man kan kanskje kalle aktørene for ”drømmere”, ettersom jeg får inntrykk av at de vil vekk fra det som er her og nå. Kanskje kan man også bedre forstå den ekstreme symbolbruken i et slikt lys. Satan, slik han fremstilles i black metal, med personifisert form medvinger, horn og hale, har mye til felles med den djevleskikkelsen vi møter i romantikken gjennom Blake og Milton.³²⁹ I en black metal kontekst symboliserer et raseri mot det som oppfattes som en dominerende og undertrykkende kristendom, og får samtidig funksjon som symbol på opprøret mot det etablerte. Dermed har han mye mer til felles med den djevleskikkelsen man kjenner fra romantikken enn den man kjenner i fra bibelen: han blir en Lucifer som trosser gud og promoterer individualistisk frihet.³³⁰

³²⁷Bossius 2003: 283

³²⁸Haarberg et al. 2007:351-353

³²⁹Russel: 1986: 176-213

³³⁰Russel: 1986: 105

Primærkilder

Musikkutgivelser:

Bathory 1984: Bathory, Black Mark

Bathory 1985: *The Return.....*, Black Mark

Bathory 1987: *Under the Sign of the Black Mark*, Black Mark

Bathory 1990: *Hammerheart*, Black Mark

Bathory 1998: *Jubileum Volume III*, Black Mark

Besatt 2007: *Triumph of Antichrist*, Undercover Records

Burzum 1991: *Burzum*, selvutgitt

Burzum 1993: *Det Som En Gang Var*, Misanthropy

Dark Funeral 1998: *Vobiscum Satanas*, No Fashion Records

Dark Funeral 2001: *Diabolis Interium*, Regain Records

Darkthrone 1992: *A Blaze in the Northern Sky*, Peaceville Records

Darkthrone 1993: *Under a Funeral Moon*, Peaceville Records

Darkthrone 1994: *Transylvanian Hunger*, Peaceville Records

Darkthrone 1995: *Panzerfaust*, Moonfog Productions

Deiphago 2010: *Fillipino Antichrist*, Hells Headbanger Records

Dimmu Borgir 1996: *Stormblåst*, Cacophonous Records

Einherjer 1998: *Odin Owns Ye All*, Century Media

Emperor/ Enslaved 1993: *Emperor/ Hordanes Land*, Candlelight Records

Enslaved 1994: *Vikingligr Veldi*, Deathlike Silence Productions

Enslaved 1994: *Frost*, Osmose Productions

Enslaved 1997: *Eld*, Osmose Productions

Goat Semen 2002: *selvtitulert demo*, selvutgitt

Helheim, 1997: *Av Norrøn Ætt*, Dark Essence Records

Jotunspor 2006: *Gleipnirs Smeder*, Satanas Rex

Kampfara 1995: *selvtitulert EP*, Season of Mist

Burzum 1993: *Aske*, Deathlike Silence Productions

Darkthrone 1992: *A Blaze In The Northern Skies*, Peaceville Records

Darkthrone 1993: *Under A Funeral Moon*, Peaceville Records

Darkthrone 1994: *Transylvanian Hunger*, Peaceville Records

Dimmu Borgir 1994: *For All Tid*, No Colours Records

Gehenna 1995: *Seen Through The Veils Of Darkness (The Second Spell)*, Cacophonous Records

Immortal 1992: *Diabolical Fullmoon Mysticism*, Osmose Productions

Immortal 1993: *Pure Holocaust*, Osmose Productions

Immortal 1995: *Battles in the North*, Osmose Productions

Immortal 2002: *Sons of the Northern Darkness*, Nuclear Blast

Immortal 2009: *All Shall Fall*, Nuclear Blast

Infinite Hate 2005: *Heaven Termination*, Displeased Records

Marduk 1995: *Fuck me Jesus*, Osmose Productions

Metallica 1984: *Ride the Lightning*, Elektra Records

Morbid Angel 1991: *Blessed Are The Sick*, Earache Records

Old Man's Child 1998: *Ill Nattered Spiritual Invasion*, Century Media

Otargos 2002: *Conqueror, Conqueror... Destroyer*, selvutgitt

Satanic Slaughter 2002: *Banished To The Underworld*, Black Sun Records

Satyricon 1994: *The Shadowthrone*, Moonfog Productions

Satyricon, 1996: *Nemesis Divina*, Moonfog Productions

Satyricon, 1993: *Dark Medieval Times*, Moonfog Productions

Storm 1995: *Nordavind*, Moonfog Productions

Troll 2010: *Neo-Satanic Supremacy*, Napalm Records

Typhus 2006: *We Rape The Cunt Of The Virgin Mary*, Dark Horizon Records

Ulver 1995: *Bergtatt – Et Eventyr i 5 Capitler*, Head Not Found

Venom 1982: *Black Metal*, Neat Records

Venom 1983: *At War with Satan*, Neat Records

Watain 2003: *Casus Luciferi*, Drakkar Productions

Zemial 2003: *Blood of Satan*, selvutgitt

Film- og TV produksjoner

Aites, Aron og Ewell, Audrey, 2008: *Until the Light Takes Us*, Variance Films

Gorgoroth, 2004: *Black Mass Krakow 2004*, live DVD, Regain Records

Grude, Torstein, 1998: *Satan rir media*, TV 2

KHPR: The Voice Of Darkness. Tilgjengelig fra

<http://khprvod.org>
Hentet ned 29.09.09

NRK, 28.02.03: *Lydverket Black Metal Spesial*, NRK. Tilgjengelig fra
<http://www.nrk.no/nett-tv/klipp/221001/>
Hentet ned 02.12.10

NRK, 06.10.08: *Store Studio*, NRK

NRK, 16.09.08: *Ut i Næturen med Gylve Fenris Nagell*, NRK. Tilgjengelig fra
<http://www.nrk.no/magasin/natur/1.6181795>
Hentet ned 20.09.08

NRK, 2007: *Lydverket: Musikk og image*, NRK. Tilgjengelig fra
<http://www.nrk.no/nett-tv/indeks/113282/>
Hentet ned 20.09.09

Internett:

Panorama.no: "Mørk Sommer (Dimmu Borgir)"; Tilgjengelig på
<http://www.panorama.no/vis.php?kat=4&did=3284>
Hentet 20.11.10

Adressa.no: "Trøndersk black metal-band til Grand Prix"; Tilgjengelig på
<http://www.adressa.no/kultur/article1416038.ece>
Hentet 20.11.10

Dagbladet.no: "Forvandlingen"; Tilgjengelig på
<http://www.dagbladet.no/kultur/2008/11/04/552657.html>
Hentet 20.11.10

Dagbladet.no: "Jævlig stilig"; Tilgjengelig på
<http://www.dagbladet.no/kultur/1999/09/10/176856.html>
Hentet 20.11.10

Dagbladet.no: "Helvetes god butikk"; Tilgjengelig på
<http://www.dagbladet.no/kultur/2003/10/03/380007.html>
Hentet 23.11.10

NRK.no: "Vil være motvekt"; Tilgjengelig på
<http://fil.nrk.no/kultur-og-underholdning/1.862324>
Hentet 23.08.09

Auxportesdumetal.com: "Interview"; Tilgjengelig på
<http://www.auxportesdumetal.com/interviews/dimmuborgir-uk.html>
Hentet 11.11.10

Metalmessage.de: "1349. Cudgelling until the falling down"; Tilgjengelig på <http://www.metalmessage.de/Interviews/1349-engl.htm>
Hentet 11.11.10

Maelstrom.nu, "Marduk"; Tilgjengelig på http://www.maelstrom.nu/ezine/interview_iss6_62.php
Hentet 11.11.10

NRK.no, "Suksessfull viking-metal"; Tilgjengelig på <http://www.nrk.no/programmer/radio/musikkmisjonen/1455115.html>
Hentet 23.08.09

Frankplads.com, "Et progresivt Enslaved"; Tilgjengelig på http://www.frankplads.com/journalism/enslaved_mp.php
Hentet 11.11.10

NRK.no: "Black Metal Spesial"; Tilgjengelig på <http://www.nrk.no/nett-tv/klipp/221001/>
Hentet 12.06.09

Vice Magazine, "The Saga Of True Norwegian Black Metal"; Tilgjengelig på <http://www.viceland.com/int/v15n5/htdocs/saga-true-black-metal.php>
Hentet 24.11.10

DN.no: "-Jeg har aldri vært redd. I syv år har Peter Beste tatt bilder av grimme norske black metal-rockere. Nå blir det bok"; Tilgjengelig på <http://www.dn.no/d2/kunst/article1398716.ece>
Hentet 19.09.09

Dirtstar.net: "Darkthrone"; Tilgjengelig på <http://dirtstar.net/darkthrone/>
Hentet 23.11.09

Puls.no: "Darkthrone ønsker ikke å være Alarm-nominert"; Tilgjengelig på <http://www.puls.no/12936.html>
Hentet 23.11.09

"Storm"; Tilgjengelig på http://members.tripod.com/black_metal/satyricon/storm.html
Hentet 20.09.08

Niflheim, "Post-grunge (1993 -)"; Tilgjengelig på <http://niflgard.wordpress.com/tag/metal/page/2/>
Hentet 21.09.10

Hatlevig, Svein Egil, "Inferno 2008"; Tilgjengelig på <http://www.ballade.no/nmi.nsf/doc/art2008032513332620788738>
Hentet 10.10.10

Heavymetal.no, "Mortiis, gratis skive (hør allerede nå)"; Tilgjengelig på

<http://www.heavymetal.no/show.article.asp?menuid=&artid=12402>

Hentet 07.10.10

Migrilus.com, "Der Sturmer"; Tilgjengelig på

<http://www.mirgilus.com/interviews/dersturmer.html>

Hentet 01.09.10

Metalcentre.com, "Dissection. Interview with Jon Nödtveit"; Tilgjengelig på

<http://www.metalcentre.com/webzine.php?p=interviews&lang=eng&nr=123>

Hentet 14.10.10

Encyclopedia.com, "Slavic Religion"

<http://www.encyclopedia.com/doc/1E1-Slavicre.html>

Hentet 14.10.10

Battlezine, "Der Sturmer"; Tilgjengelig på

http://www.battlezine.com/interviews/Der_Sturmer/dersturmer.html

Hentet 10.10.10

Darkfuneral.se, "Discography"; Tilgjengelig på

<http://www.darkfuneral.se/darkfuneral.htm>

Hentet 01.09.10

"Interview with Vincent Crowley"; Tilgjengelig på

<http://www.oocities.com/indarkpurity/interviewwacheron.html>

Hentet 01.11.10

Metalkings.ru, "Dark Funeral"; Tilgjengelig på

<http://metalkings.ru/reviews/darkfuneral/darkfuneral.htm>

Hentet 04.11.10

Blabbermouth.net, "Gorgoroth: "Black Mass In Krakow" DVD May Get Released After All"; Tilgjengelig på

<http://www.roadrunnerrecords.com/blabbermouth.net/news.aspx?mode=Article&newsitemID=33681>

Hentet 10.10.10

Aftenposten.no, "Norwegian black metal band shocks Poland"; Tilgjengelig på

<http://www.aftenposten.no/english/local/article723414.ece>

Hentet 10.10.10

The Metal Observer, "Shining – Not for poseurs"; Tilgjengelig på

<http://www.metal-observer.com/articles.php?lid=1&sid=4&id=4652>

Hentet 20.10.10

Whodan, "Oferrmod is yet another of Sweden's upcoming Black Metal bands"; Tilgjengelig på

<http://panzer.users5.50megs.com/articles/dark/oferrmod1999.htm>

Hentet 20.10.10

Khprvod.org, "The Voice of Darkness"; Tilgjengelig på
<http://www.khprvod.org>

Hentet 17.09.10

Youtube.com, "Immortal on "Reality TV" "; Tilgjengelig på
<http://www.youtube.com/watch?v=ORey8ZYyaQU&feature=related>

Hentet ned 12.08.09

Wardruna.com; "Wardruna"; Tilgjengelig på
<http://www.wardruna.com/>

Hentet 01.12.10

Guardian.co.uk, "In the face of death"

<http://www.guardian.co.uk/music/2005/feb/20/popandrock4>

Hentet 12.09.09

Immortal.nu: "Immortal: The Brothers Grimm. Abbath and Demonaz from "Guitar World"
magazine (March 2007"; Tilgjengelig på

http://www.immortal.nu/eng/interviews/interview_2007_guitar_world.shtml

Hentet 12.09.09

Sekundærkilder

Aadnanes, Per M. *New Age - Det nye tusenårsriket. New Age som livssyn*, Oslo: Universitet i Oslo, 1997

Aadnanes, Per M. *Livssyn*. Oslo: Universitetsforlaget i Oslo, 2004

Aagard Petersen et al. *Contemporary Religious Satanism: A Critical Anthology*. Surrey: Ashgate Publishing, 2009

Aquino, Michael 2010: "Temple of Set"; Tilgjengelig på

<http://www.xeper.org/maquino/nm/TOSd11.pdf>

Hentet ned 01.12.10

Bibelen. Det gamle og Det nye testamentet. Oslo: Bibelselskapet, 2006

Bossius, Thomas. *Med framtiden i backspegeln - Black metal- och transkulturen - Ungdommar, musik och religion i en senmodern värld*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB, 2003

Fish, Stanley, "Interpreting the Variorium" i *Modern Criticism and Theory: A Reader*, red. David Lodge og Nigel Wood, Essex: Parson Education Limited, 2000

Gardell, Mattias. *Gods of the blood – the pagan revival and white separatism*. Durham og London: Duke University Press, 2003

Gilhus, Ingvild Sælid, "Metodisk mangfold: utforskningen av en religiøs tekst" i *Metode I religionsvitenskap*, red. Siv Ellen Kraft og Richard J. Natvig. Oslo: Pax Forlag, 2006

Gilhus, Ingvild Sælid og Mikaelson, Lisbeth. *Nytt blikk på religion. Studiet av religion i dag*. Oslo: Pax Forlag AS, 2001

Greer, Michael. *The New Encyclopedia Of The Occult*. Minnesota: Llewellyn Publications, 2003

Haaberg, Jon et al. *Verdenslitteratur. Den vestlige tradisjonen*. Oslo: Universitetsforlaget AS

Hylland Eriksen, Thomas. *Små steder – store spørsmål. En innføring i sosialantropologi*. Oslo: Universitetsforlaget, 1998

Iser, Wolfgang, "The reading process: a phenomenological approach" i *Modern Criticism and Theory: A Reader*, red. David Lodge og Nigel Wood, Essex: Parson Education Limited, 2000

Johannesen, Kåre. "Pragmatiske moralister – om forståelsen af det onde i præ-kristen norrøn kultur", *din 1 & 2* (2000)

Kahn-Harris, Keith. "The "failiure" of youth culure: Reflexivity, music and politics in the black metal scene", *European Journal of Cultural Studies* 7 (1994)

Kramer, Samuel Noah. *Sumerian Mythology. A Study of Spiritual and Literary Achievement in the Third Millenium B.C.* Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 1972

Krogh, Thomas, et al. *Historie, forståelse og fortolkning. De historisk-filologiske fags fremvekst og arbeidsmåter*, Oslo: Gyldendahl Norsk Forlag AS, 2002

LaVey, Anton. *The Satanic Bible*. New York: Avon Books, 1969

LaVey, Anton. *The Satanic Rituals*. New York: Avon Books, 1972

Lind, Idar. *Norrøn mytologi fra A til Å*. Oslo: Det Norske Samlaget, 2005

Lilleng, Anders Holstad. *Lenkene er brutt. Norrøn mytologi i norsk black metal – en nærlesing av et utvalg Enslaved-tekster fra perioden 1994-1998*. Oslo: Universitet i Oslo, 2007

Monynihan, Michael og Søderlind, Didrik. *Lords Of Chaos: The Bloody Rise Of The Satanic Metal Underground*. Los Angeles: Feral House, 2003

Mørk, Gry. *Drømmer om fortiden, minner for fremtiden. Norsk black metals norrøne orienteering 1992-1995*. Tromsø: Universitetet i Tromsø, 2002

Nilsen, Geir Levi. *Satanisme som samtidsmyte*. Oslo: Universitetet i Oslo, 1996

Ofstad, Harald. *Vår forakt for svakhet. En analyse av nazismens normer og vurderinger*. Oslo: Pax Forlag AS, 1991

Olander Lap, Amina. "Categorization of Modern Satanism – An Analysis of LaVey's Early Writings"; Tilgjengelig på <http://blog.blazingangles.net/soapbox/images/Categorization-of-Modern-Satanism.pdf>
Hentet ned 01.12.10

Reilly, John J. 2002: "After The Third Age – Eschatological Elements of Postwar International Fascism"; Tilgjengelig på <http://www.scribd.com/doc/34678936/Occult-Fascism>
Hentet ned 01.12.10

Russel, Jeffrey Burton. *Mephistopheles. The devil in the modern world*. Ithaca og London: Cornell University Press, 1986

Simon. *Necronomicon*. New York: Avon Books, 1977

Steinsland, Gro. *Norrøn religion. Myter, riter, samfunn*. Oslo: Pax Forlag, 2005

Svalastog, Anna Lydia, "Feministisk myteteori – en kulturanalytisk utfordring" i *Myter och mytteorier. Religionshistoriska diskussioner och teoretiska ansatser*, red. Olof Sundqvist og Anna Lydia Svalastog. Uppsala: Universitetet I Uppsala, 1997

Tveito, Lill-Hege. *Kampen for den nordiske rases overlevelse: Bruken av den norrøne mytologien innenfor Vigrid*. Tromsø: Universitetet i Tromsø, 2007

Van Leuven, W.R. *Dreamers of the Dark: Kerry Bolton and the Order of the Left Hand Path, a Case-study of a Satanic/Neo-Nazi Synthesis*. New Zealand: University of Waikato, 2008

Ward, Eric K. et al. "Sounds of Violence", *Intelligence Report 96* (1999)

Internett:

Adressa.no, "Unikt med ofring av dyr". Tilgjengelig på <http://www.adressa.no/nyheter/article501023.ece>
Hentet ned 01.09.10

Store Norske Leksikon: "Heavy metal"; Tilgjengelig på http://snl.no/heavy_metal
Hentet 20.11.10

Store Norske Leksikon: "Den Eldre Edda"; Tilgjengelig på http://snl.no/Den_eldre_Edda
Hentet 16.11.10

Store Norske Leksikon: "Snorres Edda"; Tilgjengelig på http://snl.no/Snorres_Edda
Hentet 16.11.10

Allmusic.com: "Hammerheart. Bathory. Review"; Tilgjengelig på <http://www.allmusic.com/album/r1363>
Hentet 23.08.09

Store Norske Leksikon: "Nidstang"; Tilgjengelig på <http://snl.no/nidstang>
Hentet 24.11.10

Store Norske Leksikon: "Arisk"; Tilgjengelig på <http://www.snl.no/arisk>
Hentet 23.09.10

Store Norske Leksikon: "Arier"; Tilgjengelig på <http://www.snl.no/arier>
Hentet 23.09.10

Store Norske Leksikon: "Rasebiologi"; Tilgjengelig på <http://snl.no/rasebiologi>
Hentet 24.11.10

Store Norske Leksikon: "Nasjonalromantikk"; Tilgjengelig på <http://www.snl.no/nasjonalromantikk>
Hentet 19.09.08

Store Norske Leksikon, "Slavere"; Tilgjengelig på
<http://www.snl.no/slavere>
Hentet 14.09.10

Folkemord.no, "Slavere"; Tilgjengelig på
<http://www.folkemord.no/Tyskland/5721>
Hentet 15.10.10

Wikipedia.org, "National Socialist Black Metal"; Tilgjengelig på
http://en.wikipedia.org/wiki/National_Socialist_black_metal#cite_note-10
Hentet 26.11.10

Dictionary.com, "Underground"; Tilgjengelig på
<http://dictionary.reference.com/browse/underground>
Hentet 15.09.10

Worldsofsubculture.com, "The History Of Norwegian Black Metal"; Tilgjengelig på
http://worldsofsubculture.com/index.php?option=com_content&view=article&id=47:the-history-of-norwegian-black-metal&catid=42:subculture&Itemid=87
Hentet 01.09.10

Nytimes.com: "Thank You, Professor, That Was Putrid"; Tilgjengelig på
http://www.nytimes.com/2009/12/15/arts/music/15metal.html?_r=1
Hentet 20.11.10

Caplex.no: "Blåmenn"; Tilgjengelig på
<http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9302689>
Hentet 27.09.10

Hovde, Ole: "Snorre Sturluson: Heimskringla. Kongesager."; Tilgjengelig på
http://lind.no/nor/index.asp?lang=&emne=asatru&vis=s_b_magnussonene
Hentet 27.09.10

Analyse & Kritik, "Unheilige Allianz. Black Metal zwischen Heidentum und Neonazismus";
Tilgjengelig på
http://www.akweb.de/ak_s/ak428/31.htm
Hentet 25.11.10

Store Norske Leksikon: "Baffomet"; Tilgjengelig på
<http://www.snl.no/baffomet>
Hentet 15.10.10

Symboldictionary.com, "Goat of Mendes (Sigil of Baphomet, Sabbatic Goat)";
Tilgjengelig på
<http://symboldictionary.net/?p=468>
Hentet 24.11.10

Illustrasjoner

Forside: Selvportrett av den norske black metal-musikeren ”Teloch”. Brukt med hans tillatelse.

III.2 Venom 1982: *Black Metal*, Neat Records. Front-cover

III. 3 Celtic Frost, ukjent årstall, ca. 1980-1984. Bandbilde
<http://www.metal.com/artist/image/Celtic+Frost/350447>
Hentet ned 01.08.08

III. 4 Øystein Aarseth, portrettbilde. Ukjent årstall, ca. 1992-1993
<http://gfx.dagbladet.no/labrador/635/635064/6350644/jpg/active/320x.jpg>
Hentet 23.11.10

III.5 Enslaved 1997: *Eld*, Osmose Productions. Innside- cover
<http://www.last.fm/music/Enslaved/+images/2152378>
Hentet 11.11.10

III. 6 Enslaved, eldre logo
<http://www.ultimatemetal.com/forum/trade-sale/375597-black-metal-shirt-sale-watain-mayhem-nifelheim-emperor-satyricon-xasthur-more.html>
Hentet 13.11.10

III.7 Darkthrone, bandbilde. Ukjent årstall, ca. 1988-1990
<http://www.tartareandesire.com/bands/Darkthrone/405/>
Hentet 24.11.10

Darkthrone, bildecollage satt sammen av coverbilder fra ulike utgivelser.
<http://heavy-metal.mattters.com/2010/10/12/the-gauntlet---satyricon-announces-two-new-shows>
Hentet 24.11.10

III. 8 Dagbladet 23.11.2003: *Ville verve seg til den russiske hær*
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2003/11/23/384259.html>
Hentet 23.08.09

III. 9 Darkthrone 1994: *Transilvanian Hunger*, Peaceville Records. Bakside-cover

III. 10 Mayhem, *Legion Norge*, ukjent produsent og årstall, ca. 1998-1999. Longsleeve skjorte, for- og bakside.
<http://www.backstreet-merch.com/stores/plntrck/product.asp?item=myhm62>
Hentet ned 24.11.10

III. 11 Satyricon, *Pesta 1349*, ukjent produsent og årstall, ca. 1992- 1993. T skjorte, bakside.
http://www.worthpoint.com/pmimages/images2/1/1106/07/1_f9d3f86c384dda5f2dfbcfd844be3e7c.jpg

Hentet 24.11.10

Ill. 12: Storm 1995: *Nordavind*, Moonfog Productions. CD-trykk.

Ill. 13: Arbeiderbladet 21.01.93: *Dyrker Satan og ondskap*
<http://www.blackmetal.nu/~ubc/articles/greven1.jpg>
Hentet 10.01.10

VG 11.08.93: *Truet av svensk Satan-mafia*
http://www.blackmetal.nu/~ubc/articles/euro_cover.jpg
Hentet 10.01.10

Arbeiderbladet 03.05.94: *Kirkebranner er glimrende*
<http://www.blackmetal.nu/~ubc/articles/varg2.jpg>
Hentet 10.01.10

Dagbladet 11.08.93: *Planla å åpne Helvete igjen*
<http://www.blackmetal.nu/~ubc/articles/varg10.jpg>
Hentet 10.01.10

Ill. 14: Thor's Hammer 2002: *The Fate Worse Than Death*, No Colours Records. Front-cover.
http://www.no-colours-records.de/sites/show_rel.php?id=46
Hentet 25.09.10

Aryan Kampf 88 2009: *Mein Kampf*, selvutgitt demo. Front-cover
http://2.bp.blogspot.com/_LCh6sUpVt3w/Su5reprj1TI/AAAAAAAAACOW/ZDIh61mNbwU/s1600-h/AK88.jpg
Hentet 25.09.10

Wolfnacht 2000: *Blut und Ehre*, selvutgitt demo. Front-cover
<http://riseofmetal.blogspot.com/2009/11/wolfnacht-blut-und-ehre-demo.html>
Hentet 25.09.10

Stürm Kommand 2006: *An aryan call for the merciless annihilation of the sub-human scum*, Kárpátia Productions. Front-cover
http://3.bp.blogspot.com/_2KUOn69Nk7g/SwM0A0GSK0I/AAAAAAAAAIA/pd20e5yEO_AA/s1600/Front.jpg
Hentet 25.09.10

Asgeirr 2003: *Nouvel Ordre du Nord*, selvutgitt demo. Front-cover.
http://bp0.blogger.com/_n5ophNZEb7c/R8qW3al39ZI/AAAAAAAAAM8/r4taqbw99ms/s1600-h/folder.jpg
Hentet 25.09.10

Ill. 15: Dark Funeral, ukjent årstall, ca. 1994-1998. Bandbilde.
<http://metal-dark.blogspot.com/2010/07/dark-funeral-senza-cantante.html>
Hentet 27.10.10

- Ill. 16: Dark Funeral 2007: *ATTERA ORBIS TERRARUM - PART 1*, Regain Records. Front-cover.
<http://www.darkfuneral.se/darkfuneral.htm>
Hentet 26.10.10
- Ill.17: Dark Funeral 2008: *ATTERA ORBIS TERRARUM - PART 2*, Regain Records. Front-cover.
<http://www.darkfuneral.se/darkfuneral.htm>
Hentet 26.10.10
- Nunslaughter 2001: *Radio Damnation*, Barbarian Wrath/ Iron Bonehead. Front-cover.
- Dimmu Borgir 2007: *In Sorte Diaboli*, Nuclear Blast. Front-cover.
- Profanatica 2010: *The Grand Masters Session*, Hell's Headbangers. Frontcover/poster.
<http://www.hellsheadbangers.com/profanatica/gallery.html>
Hentet 02.11.10
- Ill.18: Gorgoroth 2008: Wacken Open Air, 31.07- 02.08.08. Live-bilde.
<http://www.metal-rules.com/zine/content/view/1421/82/1/1/>
Hentet 15.11.10
Foto av Arto Lehtinen
- Ill. 19: *Never stop the madness, Pro drug campaign*
<http://tunguska218.deviantart.com/art/Never-stop-the-Madness-161252714>
Hentet 27.10.10
- Ill. 20: Marduk 1996: *Heaven shall burn... when we are gathered*, Osmose Productions. Front-cover.
- Ill. 21: Marduk 1997: *Here's no peace*, Shadow Records. Front-cover
- Ill. 22 Revolver Magazine, 25.03.10: *Immortal frontman Abbath talks about touring the U.S. and the Immortal video archives*. Foto av Peter Beste.
<http://www.revolvermag.com/features/post/immortal-frontman-abbath-talks-about-touring-the-u.s.-and-the-immortal/>
Hentet 12.07.10
- Ill. 23 Fenris i skogen, Ukjent årstall, ca. 2007-2009
<http://www.metalsucks.net/wp-content/uploads/2009/12/fenriz3.jpg>
Hentet 02.12.10